

2021-2025

Katılım Bankacılığı Strateji Güncelleme Raporu



2021-2025

Katılım Bankacılığı Strateji Güncelleme Raporu



İçindekiler

	Genel Sekreter Mesajı	7
	Yönetici Özeti	8
	Türkiye Katılım Bankaları Birliği ve Katılım Bankaları	10
1	1. Faizsiz Bankacılığa Genel Bakış	11
	1.1 Küresel Faizsiz Bankacılık Genel Durumu	12
	1.2 Küresel Faizsiz Bankacılıkta Seçili Piyasalar	16
	1.3 Türkiye’de Katılım Bankacılığının Gelişimi	22
2	2. Türkiye’de Katılım Bankacılığının Vizyonu ve Stratejik Hedefleri	27
	2.1 Vizyon ve Hedefleri Belirlemeye Yönelik Çalışmalar	28
	2.2 Türkiye Katılım Bankacılığı Vizyon, Misyon ve Stratejik Hedefler	31
3	3. Vizyon ve Stratejik Hedeflere Yönelik Önemli Alanlar	35
	3.1 Covid-19 Salgınının Bankacılık Sektörüne Etkileri	36
	3.2 Bankacılık Sektöründe Dijitalleşme Trendi	40
	3.3 İstanbul Finans Merkezi	42
4	4. Türkiye Katılım Bankacılığı Büyüme Tahminleri	44
5	5. Stratejik Hedeflerin Mevcut Durumu	47
6	6. 2021-2025 Yılı Stratejik Hedefleri	63
	6.1 Türkiye Katılım Bankacılığı Güçlü-Zayıf-Fırsat-Tehdit (GZFT) Analizi	65
	6.2 Stratejik Hedeflere Ulaşmak için Gerekli Aksiyonlar	66
7	7. Stratejik Hedefler Yol Haritası	73
	Kaynaklar	83
	Tablo ve Grafik Listeleri	85
	Kısaltma Listesi	86

GENEL SEKRETER MESAJI

Katılım bankacılığının sağlıklı ve sürdürülebilir şekilde gelişmesi misyonunda, günümüz bankacılık koşullarının değişimi ve yeni tip koronavirüs (Covid-19) salgınının bankacılık sektöründe kurumsal/bireysel müşteri davranışlarında yarattığı değişiklikler dikkate alındığında Türkiye Katılım Bankaları Birliği'nin (TKBB) Katılım Bankacılığı Strateji Güncelleme Raporu (2021-2025) hazırlama ihtiyacı oluşmuştur. EY Türkiye Danışmanlık Bölümü ile TKBB koordinasyonunda 2020 yılının son 12 haftasını kapsayan dönemde ilgili rapor çalışması tamamlanmıştır. Güncellenen strateji raporu çalışmalarında; katılım bankacılığı küresel ve yerel mevcut durumun incelenmesi, 2015 yılında tanımlanmış eylemlerin mevcut statülerinin belirlenmesi ve 2021-2025 yıllarına ait dönem kapsayacak şekilde yeni stratejilerin güncellenmesi gerçekleştirilmiştir. 2015 yılında belirlenmiş olan 2025 yılında yüzde 15 pazar payına ulaşma hedefi, güncellenen strateji raporumuzda da yer almaktadır.

Türkiye Katılım Bankacılığı 2015-2025 Strateji Güncelleme raporunun proje yönetimi aşamasında üç aşamalı bir metodoloji izlenmiş olup sırasıyla Katılım Bankacılığı Sektörel Araştırması, Türkiye Katılım Bankacılığı Pazar Büyüklüğü, Gelecek Öngörüsü ve Strateji Güncelleme çalışmaları yapılmıştır. Ekosistemi tanımak ve paydaşları belirlemek amacıyla yerli ve yabancı rapor kaynaklarından araştırmalar yapılmış, katılım bankacılığı ekosisteminde yer alan paydaşlar ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Gerek kamu gerekse özel sektörde yer alan 20'den fazla paydaş ile görüşülmüştür. Görüşülen kurumlar arasında Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi, Hazine ve Maliye Bakanlığı, BDDK, SPK, BİST, TÜRİB, Eximbank, TSB, İFM, katılım sigorta şirketleri, MÜİSEF ve katılım bankaları yer almaktadır. Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi'nde (2015-2025) belirlenen ve Katılım Bankacılığı Strateji Güncelleme Raporu'nda (2021-2025) da güncelliğini koruyan, katılım bankacılığının Türkiye bankacılık sektöründe yüzde 15'lik pazar payına ulaşması hedefi doğrultusunda katılım bankacılığı pazar büyüklüğü projeksiyonları yapılmıştır. Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi'nde (2015-2025) tanımlanan vizyon, misyon ve stratejik hedefler ekosistem paydaşları ile gözden geçirilmiş ve eylemlerin mevcut durumları değerlendirilmiştir. Yeni stratejik hedef ve aksiyonlar belirlenerek yol haritası ve sorumluluk matrisi oluşturulmuştur. Güncellenen strateji raporunda İletişim, Ekosistem, Ürün Çeşitliliği, Standartlar ve Yönetişim, Dijital ve Yetkinlik İnşası olmak üzere 6 temel stratejik hedef altında 10 strateji ve bu stratejilere bağlı 23 aksiyon belirlenmiştir. Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi'nde (2015-2025) yer alan 2015 yılında tanımlanmış beş temel stratejik hedef (Sektörel Strateji, Ürün Çeşitliliği, Danışma Kurulları, Eğitim, İK, Sertifikasyon ve Kurumsal İletişim, Algı, İtibar) altında konumlandırılan 84 eylemin statüsü tek tek gözden geçirilmiş olup ilgili aksiyon ve stratejiler içerisinden 50 eylem tamamlandı olarak raporlanmıştır ve devam eden eylemler için yeni raporda gerekli takip yapılacaktır.

Katılım bankacılığının hedef müşterileriyle olan iletişiminin güçlendirilmesi, katılım finans sistemi operasyonel süreçlerinin ve işleyişinin müşterilere etraflıca aktarılması, katılım bankacılığı ekosistem paydaşlarıyla olan iş birliği mekanizmalarının geliştirilmesi, dijital yetkinliğin artırılması, müşterilerin ihtiyaçlarını karşılayacak ürün çeşitliliğinin sağlanması ve bireylerin, sektör çalışanlarının katılım finans okuryazarlığının artırılması önümüzdeki beş yıllık dönem içerisinde temel odak alanları haline gelmiştir. Ülkemizde katılım bankacılığının sağlıklı ve sürdürülebilir şekilde gelişimi için gerçekleştirilecek aksiyonlar altı temel stratejik hedef altında planlanmıştır. Proje yönetim metodolojilerinin uygulanması ile her bir strateji için aksiyon kartları oluşturulmuştur. Temel stratejik hedeflerin gerçekleştirilmesi için TKBB bünyesinde proje yönetim faaliyetleri 1 Şubat 2021 itibarıyla başlatılmıştır.

Raporun oluşumuna katkı sağlayan tüm paydaşlarımıza sonsuz teşekkürlerimizi sunar, raporun katılım bankacılığı sektörüne hayırlı olmasını dileriz.



Osman AKYÜZ
TKBB Genel Sekreteri

YÖNETİCİ ÖZETİ^{1,2,3,4} (1/2)

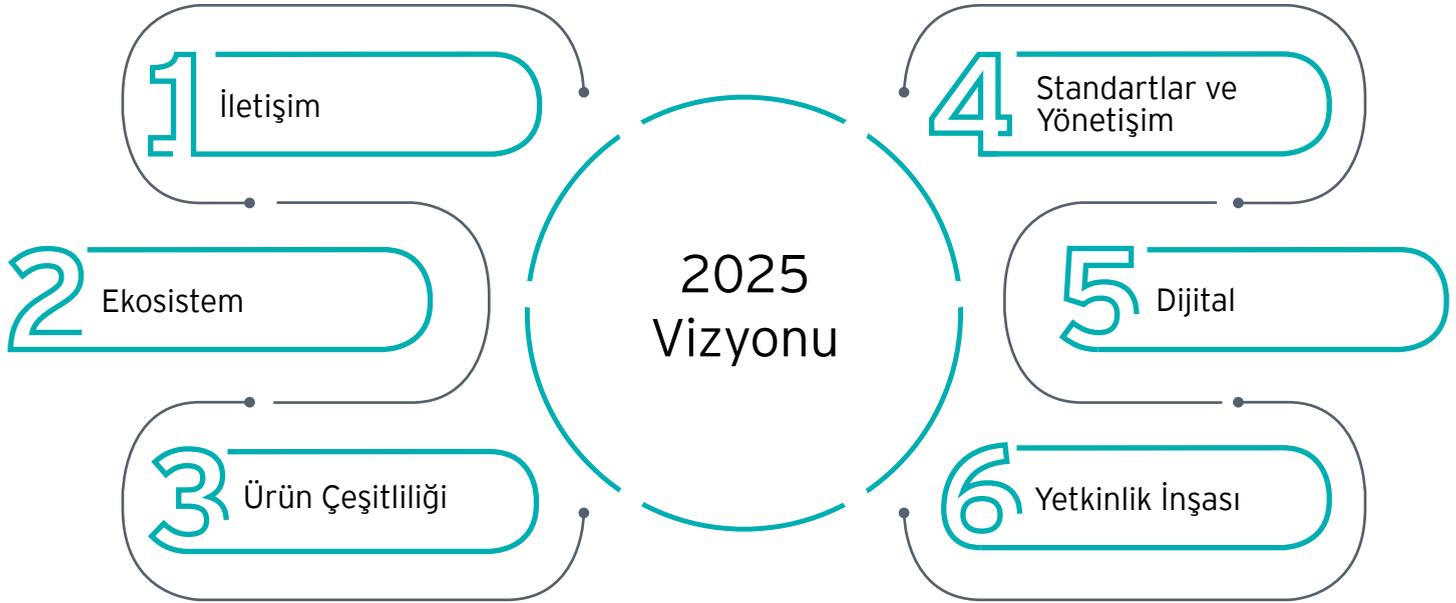
Son on yıl içerisinde yaşanan küresel krizler neticesinde konvansiyonel bankacılık sisteminin sorgulanmaya başlanması, ülkelerin faizsiz bankacılık modelini gündemlerine alması sektörün gelişimini beraberinde getirmiştir. 2013 yılı 4. çeyreği ve 2019 yılı 3. çeyreği arasında yıllık ortalama %7 büyüme kaydeden küresel faizsiz bankacılık aktiflerinin, 2021-2025 yılları arasında da büyüme trendini istikrarlı olarak sürdürmesi beklenmektedir.

Ülkemizde katılım bankalarının, bankacılık sektörü içindeki toplam aktif payı; 2012'de %5,1, 2019'da %6,3 olarak gerçekleşmiş ve 2020 yılı 3. çeyrek sonu itibariyle %7,1'e ulaşmıştır. Hazine ve Maliye Bakanlığı 2020 yıl sonu itibariyle 75 milyar Türk lirası değerinde sukuk ihracı gerçekleştirirken; 2020 yılı Kasım ayı sonu itibariyle ise Katılım Bankalarının sukuk ihracı 43 milyar Türk lirasına ulaşmış durumdadır.

Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025) içerisinde belirlenen katılım bankacılığının 2025 yılında %15 pazar payına ulaşma hedefi, **Katılım Bankacılığı Strateji Güncelleme Raporu (2021-2025)** içerisinde güncelliğini korumaktadır. Öngörülen bu büyüme ile 2025 yılında Türkiye katılım bankacılığı aktiflerinin 1,77 trilyon Türk lirasına ulaşması beklenmektedir.

Belirlenen hedef çerçevesinde, ülkemizde katılım bankacılığının sağlıklı ve sürdürülebilir şekilde gelişimi için gerçekleştirilecek eylemler **İletişim, Ekosistem, Ürün Çeşitliliği, Standartlar & Yönetişim, Dijital ve Yetkinlik İnşası** olmak üzere 6 temel stratejik hedef altında planlanmıştır. Çalışma; Türkiye Katılım Bankaları Birliği koordinasyonunda üye katılım bankaları ve sektör paydaşları ile yapılan görüşmeler doğrultusunda hazırlanmıştır.

2025 Türkiye Katılım Bankacılığı Vizyonuna Yönelik Stratejik Hedefler



YÖNETİCİ ÖZETİ (2/2)

Günümüz bankacılık koşullarının değişmesi ve Covid-19'un bankacılık sektöründe kurumsal ve bireysel müşteri davranışlarında yarattığı değişiklikler Türkiye Katılım Bankaları Birliği'nin 2015 yılında tanımlamış olduğu stratejik hedeflerini gözden geçirmesine neden olmuştur. Katılım bankacılığının hedef müşterileri ile olan iletişiminin güçlendirilmesi, faizsiz finans sistemi operasyonel süreçlerinin ve işleyişinin müşterilere etraflıca aktarılması, katılım bankacılığı ekosistem paydaşlarıyla olan işbirliği mekanizmalarının geliştirilmesi, müşterilerin ihtiyaçlarını karşılayacak ürün çeşitliliğinin sağlanması ve bireylerin, sektör çalışanlarının bilinç düzeyinin, farkındalığının

artırılması önümüzdeki 5 yıllık dönem içerisinde temel odak alanları haline gelmiştir.

Bu doğrultuda **Katılım Bankacılığı Strateji Güncelleme Raporu (2021-2025)'nda, 6 temel stratejik hedef altında 10 strateji ve stratejilere bağlı 23 aksiyon** belirlenmiştir. Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde yer alan ve devam eden 21 eyleme de ilgili strateji ve aksiyon başlıkları altında yer verilmiştir.

Temel Stratejik Hedefler ve Stratejiler

İletişim	Ekosistem	Ürün Çeşitliliği	Standartlar ve Yönetişim	Dijital	Yetkinlik İnşası
<p>İ1 Kurumsal iletişimin geliştirilmesi</p>	<p>K1 Ekosistemde yer alan paydaşlar ve oyuncular arasında işbirliğinin artırılması</p> <p>K2 Ekosistemin genişletilmesi</p>	<p>Ü1 Katılım bankacılığı ürün çeşitliliğinin artırılması</p> <p>Ü2 Katılım / Faizsiz finans sermaye piyasaları ürünlerinin çeşitliliğinin artırılması ve mevcut ürünlerin etkinliğinin geliştirilmesi</p> <p>Ü3 Mevcut ürün mevzuatlarındaki potansiyel iyileştirme alanlarının belirlenmesi ve yeni ürünler için mevzuat önerilerinin oluşturulması</p>	<p>S1 Katılım bankacılığı ürün standartlarının belirlenmesi, ilgili kurumlar ve müşteriler tarafından anlaşılır ve sade bir işleyiş yapısının sağlanması</p> <p>S2 TKBB Danışma Kurulu'nun bilinirliğinin artırılması ve uluslararası kurum ve kuruluşlar ile işbirliğine yönelik çalışmaların yapılması</p>	<p>D1 Dijital yetkinliğin artırılması</p>	<p>Y1 Eğitim altyapısının ve içeriğinin geliştirilmesi</p>

TÜRKİYE KATILIM BANKALARI BİRLİĞİ VE KATILIM BANKALARI^{1,2}



- ▶ Kamu kurumu niteliğinde, meslek kuruluşu olarak Bankalar Kanunu ile 2001 yılında faaliyete geçen Özel Finans Kurumları Birliği katılım bankalarının çatı kuruluşu olmuştur.
- ▶ Resmi Gazete'nin 1 Kasım 2005 tarihinde yayımlanan 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile özel finans kurumlarının "katılım bankaları" adını alması ile birlikte Birliğin unvanı Türkiye Katılım Bankaları Birliği olarak değiştirilmiştir.
- ▶ Türkiye'de faaliyet gösteren tüm katılım bankaları Birliğin üyesidir ve birliğin 6 üyesi bulunmaktadır.



- ▶ Albaraka Türk Katılım Bankası, 1984 senesinde kuruluşunu tamamlayarak 1985 yılının başından itibaren faaliyete geçmiştir.
- ▶ Ortadoğu'nun ileri gelen gruplarından Albaraka Bankacılık Grubu (ABG), İslam Kalkınma Bankası (IDB) ve Türk ekonomisine yarım yüzyıldan fazla hizmet veren yerli bir sanayi grubunun öncülüğünde kurulan Albaraka Türk'ün; 01.09.2020 itibarıyla yabancı ortak payı %62,12 (Albaraka Bankacılık Grubu %36,29; Dallah Al Baraka Holding %15,38; İslam Kalkınma Bankası %7,84; Diğer %2,60), yerli ortakların payı %1,86 ve halka açık payı %36,02'dir.



- ▶ 1989 yılında Özel Finans Kurumu statüsünde kurulan Kuveyt Türk Katılım Bankası, 1999 yılı Aralık ayından itibaren diğer Özel Finans Kurumları gibi 4389 sayılı Bankacılık Kanunu'na tâbi hale gelmiştir.
- ▶ Kuveyt Türk'ün sermayesinin %62,24'ü Kuveyt Finans Kurumu'na (Kuwait Finance House), %18,72'si Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne, %9'u Wafra Uluslararası Yatırım Şirketi'ne, %9'u İslam Kalkınma Bankası'na ve %1,04'ü diğer ortaklara aittir.



- ▶ Türkiye Finans; 1991 yılında %100 yerli sermayeli ilk özel finans kurumu olarak kurulan "Anadolu Finans" ile 1985 - 2001 yılları arasında "Faisal Finans Kurumu" adıyla katılım bankacılığı hizmeti sunan "Family Finans"ın 2005 yılında güçlerini birleştirmesiyle kurulmuştur.
- ▶ 2007 yılında Suudi Arabistan'ın ve Orta Doğu'nun en büyük sermayeli bankası National Commercial Bank (NCB), Türkiye Finans'ın %60 hissesini alarak Banka'nın hakim ortağı olmuştur.



- ▶ Ziraat Katılım Bankası, 2014 senesinde kuruluşunu tamamlayarak 2015 yılı itibarı ile faaliyete geçmiştir.
- ▶ Ziraat Katılım Bankası'nın ana hissedarı %99,9'u ile Ziraat Bankası A.Ş. (Sermayesinin tamamı Hazine Müsteşarlığına aittir) olup Türkiye Sigorta, Türkiye Hayat ve Emeklilik, Ziraat Teknoloji ve Ziraat Yatırım Menkul Değerler A.Ş.'nin de payları bulunmaktadır.



- ▶ Vakıf Katılım Bankası, 25 Haziran 2015 tarihinde bir anonim şirket olarak kurulmuş olup 17 Şubat 2016 tarihinde faaliyet izni almıştır.
- ▶ Ortaklık yapısında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün payı %99 olup; Bayezid Han-ı Sani Vakfı, Mahmut Han-ı Evvel Bin Mustafa Han Vakfı, Mahmut Han-ı Sani Bin Abdulhamit Han-Evvel Vakfı ve Murat Paşa Bin Abdusselam Vakfı'nın payları da bulunmaktadır.



- ▶ 1926'da Emlak ve Eytam Bankası adıyla kurulan banka, sırasıyla Türkiye Emlak Kredi Bankası, Tek Bank ve son olarak Türkiye Emlak Bankası isimleriyle faaliyetlerine devam etmiştir.
- ▶ Türkiye Emlak Katılım Bankası adıyla 25 Şubat 2019'da yeniden açılmıştır. Türkiye Emlak Katılım Bankası'nın ana hissedarı %99,99 ortaklık payı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı'dır.



1

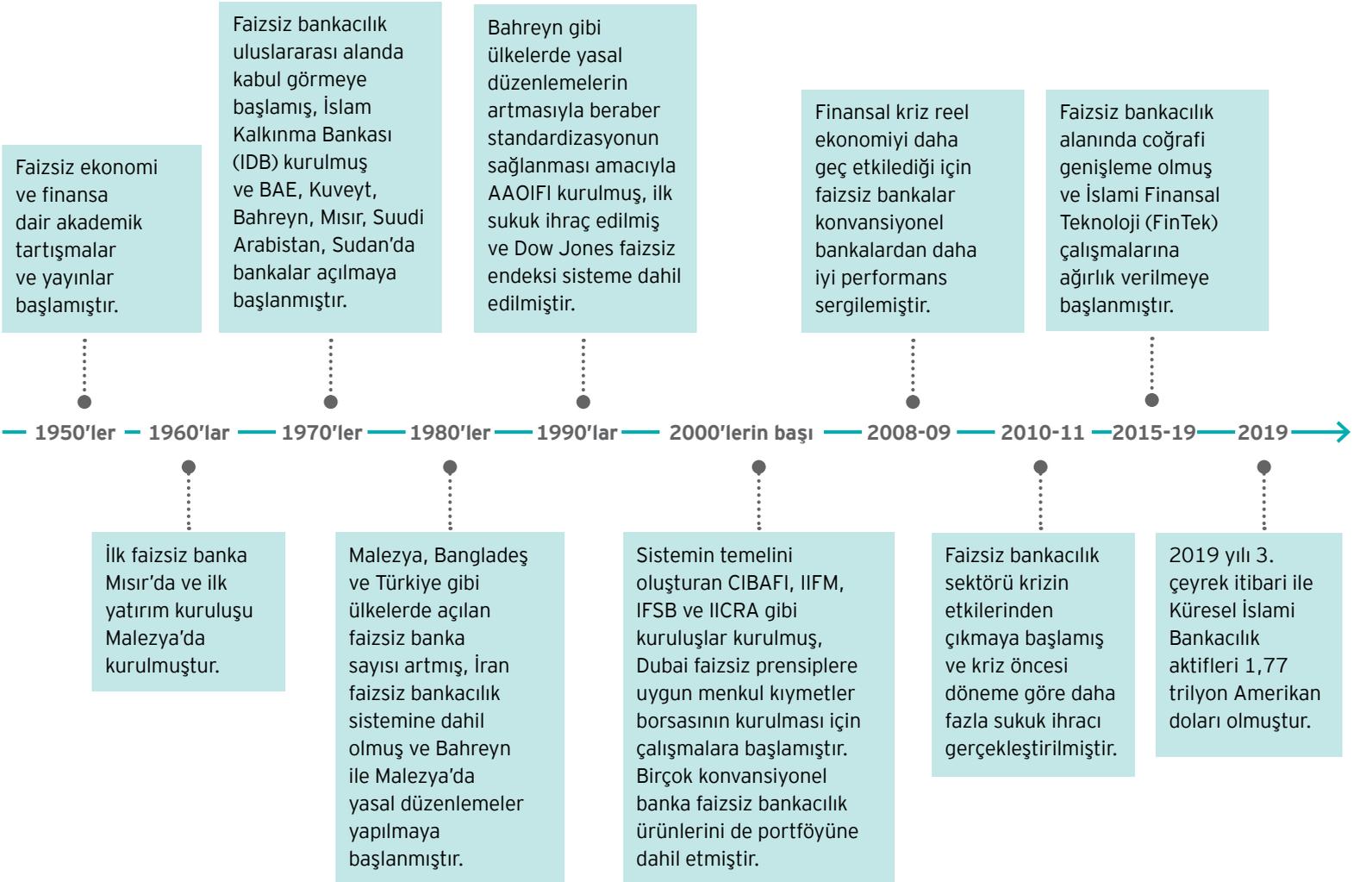
Faizsiz Bankacılığa Genel Bakış

1.1 KÜRESEL FAİZSİZ BANKACILIK GENEL DURUMU

Müslüman nüfusun ağırlıklı olduğu ülkelerde konvansiyonel bankacılık sektörünün faize dayalı altyapısı 1950'li yıllardan itibaren sorgulanmaya başlanmıştır. 1970'li yılların ortalarında faizsiz bankacılık sistemine yönelik ilk adımların atılması ile beraber faizsiz prensiplere uygun olarak faaliyet gösteren bankalar sisteme dâhil olarak Müslüman nüfusun ağırlıklı olduğu ülkelerde konvansiyonel bankalara önemli bir alternatif haline gelmeye başlamıştır. 1990'lı yıllara gelindiğinde ise faizsiz bankacılık uluslararası bankaların da ilgisini çekmiştir ve bu bankalar Müslüman nüfusun ağırlıklı olduğu ülkelerde faizsiz prensiplere uygun olarak da hizmet vermeye başlamıştır. Sektörün büyümeye ve gelişmeye başlamasıyla birlikte sistemin uygulamalarına yön verecek ve yasal düzenlemelerle sektöre destek olacak en temel kuruluşlarından biri olan İslami Finansal Kuruluşlar Muhasebe ve Denetim Kuruluşu (AAOIFI) 1991 yılında kurulmuştur. Sektörün uluslararası alanda ilgi çekmesi ve büyümesini hızlandırması 2000'li yıllarda olmuştur. Faizsiz bankacılık

kuruluşlarının verdiği hizmetler uluslararası alanda kabul ve talep görmeye başlamıştır. Ancak sektörün bugünkü rakamlarına ulaşmasındaki en önemli faktör 2008 yılında yaşanan ekonomik kriz olmuştur. 2008 yılında yaşanan ekonomik kriz döneminde konvansiyonel bankalar karlılık problemi yaşarken, faizsiz bankalar krizin reel sektörü de olumsuz etkilemeye başlamasına kadar büyümelerini ve karlılıklarını sürdürmüştür. Özellikle gelişmiş ülke ekonomilerini ve uluslararası finans sistemini derinden etkileyen kriz karşısında; faizsiz bankacılık sisteminin reel ekonomi ile iç içe faaliyet göstermesi sebebiyle daha dayanıklı olduğu görülmüştür. Yakın geçmiş zaman ve günümüzde faizsiz bankacılık hizmetleri farklı ülkelerde ve coğrafyalarda genişlemeye devam etmektedir. Dijitalleşme ve teknolojik alanlardaki gelişmeler ile birlikte teknoloji odaklı finansal çözümler faizsiz bankacılık sektörünün odaklarından birisi haline gelmiştir.

Küresel Faizsiz Bankacılığın Serüveni

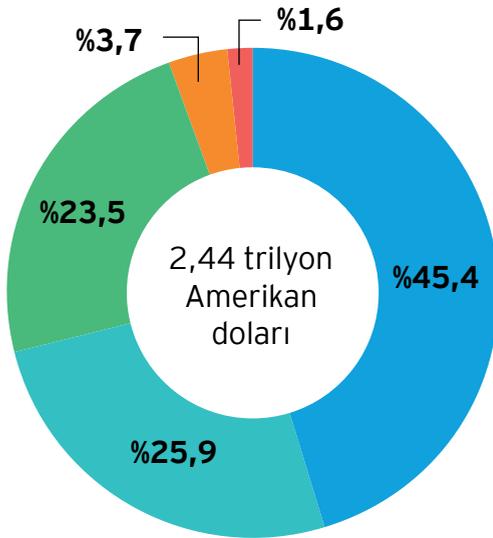


1.1 Küresel Faizsiz Bankacılık Genel Durumu

Küresel Faizsiz Finans Sektörü

2019 yılında küresel faizsiz bankacılık aktif büyüklük, sukuk, İslami fonlar ve tekafül değerlerinin toplamı; 2018 yılına (2,2 trilyon Amerikan doları) kıyasla %11,4 oranında büyüme göstermiş olup 2,44 trilyon Amerikan dolarına ulaşmıştır. Küresel ekonomik ortamda bulunan belirsizlikler ve finansal piyasalardaki negatif atmosfere rağmen küresel faizsiz finans sektöründe yaşanan bu artış; özellikle İslami sermaye piyasaları ve faizsiz bankacılık alanlarının katkısı ile mümkün olmuştur.

Grafik 1.1.1: Küresel Faizsiz Finans Sektörü Bölge Dağılımı, 2019¹



● Körfez Ülkeleri ● Ortadoğu ve Güney Asya
● Güneydoğu Asya ● Afrika
● Diğer

Tablo 1.1.1: Küresel Faizsiz Finans Sektörü Bölge ve Segment Dağılımı, 2019 (milyar Amerikan doları)¹

Bölge	Bankacılık Aktifleri	Sukuk	İslami Fonlar	Tekafül	Toplam
Körfez Ülkeleri	854	204,5	36,4	11,7	1.106,6
Güneydoğu Asya	240,5	303,3	26,7	3,0	573,5
Ortadoğu ve Güney Asya	584,3	19,1	16,5	11,4	631,3
Afrika	33,9	1,8	1,6	0,6	37,9
Diğer	53,1	14,7	21,1	0,4	89,3
Toplam	1.765,8	543,4	102,3	27,1	2.438,6

I. Sukuk ve İslami Fon verileri 2019 yılı değerleridir. İslami Bankacılık Aktif büyüklükleri 2019 yılı 3. Çeyrek, Tekafül değerleri ise 2018 yılına aittir.

II. Türkiye, Diğer bölge kategorisinde yer almaktadır.

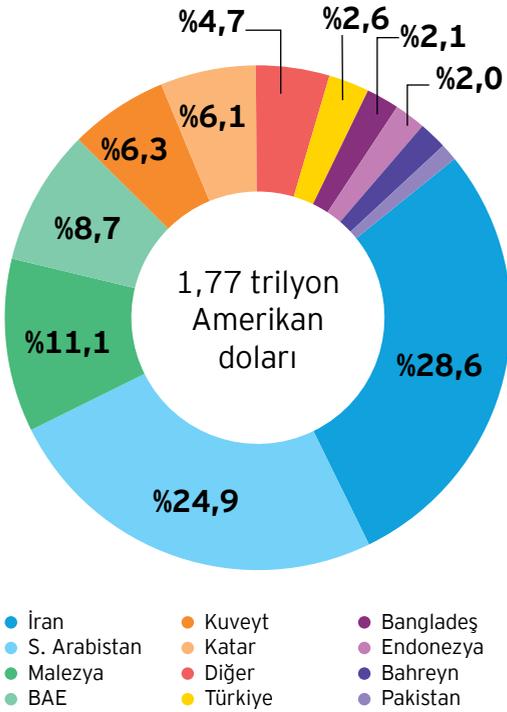
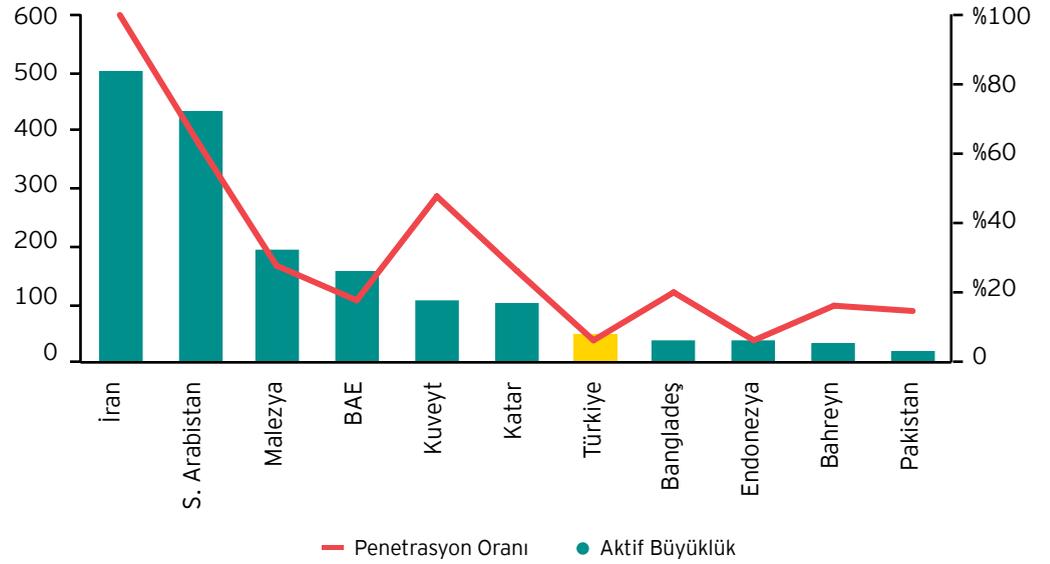
Küresel faizsiz finans sektöründe %45,4 ile en yüksek paya sahip olan Körfez Ülkelerini; %25,9 pay ile Ortadoğu & Güney Asya ve %23,5'lik pay ile Güneydoğu Asya takip etmektedir. İslami fonlar, hem fon değeri hem de fon sayısı olarak 2019 yılında faizsiz finans sektöründe önemli bir yere sahip olmuştur. 2018 yılında 67,1 milyar Amerikan doları olan fon değeri 2019 yılında 102,3 milyar Amerikan dolarına ve 2018 yılında 1.489 olan fon sayısı 2019 yılında 1.545'e ulaşmıştır.

Tekafül ve retekafül pencereleri dahil olmak üzere tekafül ürünleri sunan ve çoğunlukla Körfez Ülkeleri, Ortadoğu Asya & Güney Asya ve Güneydoğu Asya bölgelerinde bulunan 353 tekafül kurumu bulunmaktadır. 2018 yılında Körfez Ülkeleri 11,7 milyar Amerikan doları tekafül büyüklüğü ile küresel pazarda en büyük paya (%43) sahip olmuştur.



Kaynak: (1) Islamic Financial Services Industry Stability Report 2020

Faizsiz Bankacılık Aktif Rakamları

Grafik 1.1.2: Ülkelere göre Küresel Faizsiz Bankacılık Aktifleri Dağılımı, 2019 3. Çeyrek¹**Grafik 1.1.3:** Seçili Ülkelerde Faizsiz Bankacılık Aktif Büyüklükleri ve Penetrasyon Oranları, 2019 3. Çeyrek¹

2018 yılı 2. çeyreğinde 1,57 trilyon Amerikan doları olan küresel faizsiz bankacılık aktifler toplamı 2019 yılı 3. çeyrek itibarı ile 1,77 trilyon Amerikan dolarına ulaşmıştır. Körfez Ülkelerinde rekabeti artırmak, istikrarlı ve kalıcı fonları çekmek ve verimliliği güçlendirmek amacıyla önemli şirket birleşmeleri olması İslami bankacılık aktiflerinde bir önceki yıla kıyasla büyümeye olanak sağlamıştır. Küresel faizsiz bankacılık aktifleri toplamında %28,6 ile en yüksek paya sahip olan İran'ı; %24,9 pay ile Suudi Arabistan ve %11,1'lik pay ile Malezya takip etmektedir. Türkiye ise 2019 yılı 3. çeyreğinde %2,6'lık payı ile küresel faizsizlik bankacılık aktifleri sıralamasında 7. sırada yer almıştır.

İran ve Sudan ekonomik yapısı gereği %100 faizsiz bankacılık hizmeti gerçekleştiren ülkelerdir. Suudi Arabistan, 2018 yılı 2. çeyreğinde %52 olan faizsiz bankacılık penetrasyonunu 2019 yılı 3. çeyrek itibarıyla %69'a taşımıştır. Kuveyt, Malezya, Bangladeş, Katar ve Ürdün gibi ülkelerin faizsiz bankacılık penetrasyon oranları da 2018 yılına oranla artış göstermiştir. Türkiye'de faizsiz bankacılık penetrasyon oranı 2020 yılı Ekim ayı itibarı ile %7,1'e ulaşmıştır.

Tablo 1.1.2: Faizsiz Bankalar ve Konvansiyonel Bankaların Ortalama Aktif Büyüklükleri Karşılaştırmaları, 2019^{2,3}

	Ortalama Aktif Büyüklükleri
En büyük 20 faizsiz banka	640 milyar Amerikan doları
En büyük 10 konvansiyonel banka	75 trilyon Amerikan doları

Kaynak: (1) Islamic Financial Services Industry Stability Report 2020; (2) The Asian Banker The Largest Banks Rankings 2019; (3) Business Insider 10 Biggest Banks in the World in 2019

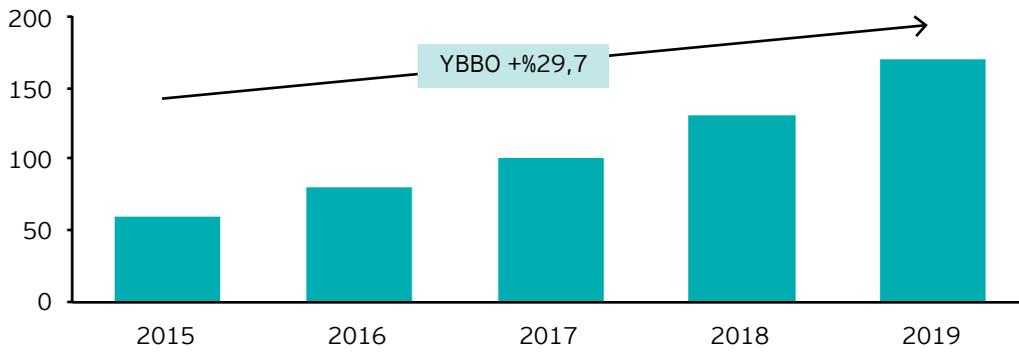
Not: (1) %2 oranı altında kalan ülkelerin (Bahreyn: %1,8 ve Pakistan: %1,1) oransal gösterimi grafik üzerinde yapılmamıştır.

Sukuk Ürününün Gelişimi

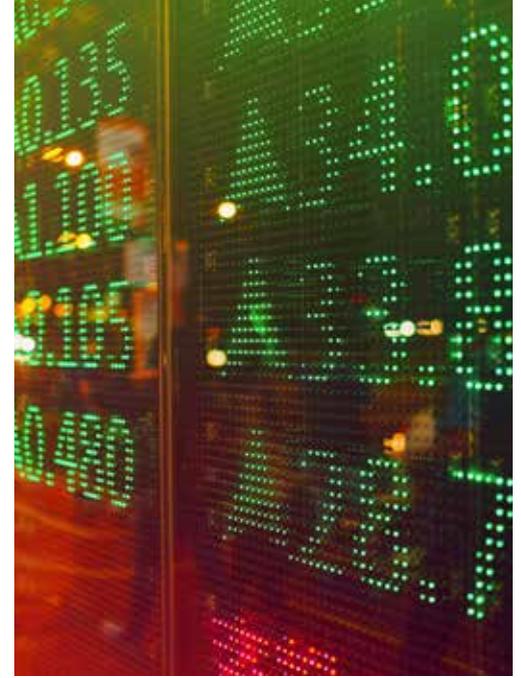
2015-2019 yılları arasında küresel sukuk ihracat değerinde %29,7 oranında artış gerçekleşmiş olup 2019 yılı itibarıyla kamu sukuk ihracatları %55'lik oran ile çoğunluğu oluşturmuştur. Malezya sukuk ihracatında %36,8 payı ile ilk sırada yer almakla birlikte; Malezya, Endonezya, Suudi Arabistan, Türkiye, Kuveyt ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) 2019 yılında toplam kamu sukuk ihracat değerlerinin %86,1'lik kısmını oluşturmaktadır. Pazardaki güçlü büyüme; Malezya,

Suudi Arabistan, Katar ve Türkiye'nin artan sukuk ihracatları ile desteklenmiştir. 2018 yılında ülkeler bazında sukuk ihracatlarında hafif bir daralmanın ardından, ihracatlardaki büyüme, başta Körfez Ülkeleri ve Türkiye olmak üzere birçok bölgede mali açığın finansmanındaki artan payı ile birlikte genel bağlamda daha iyi finansman koşullarını yansıtmıştır.

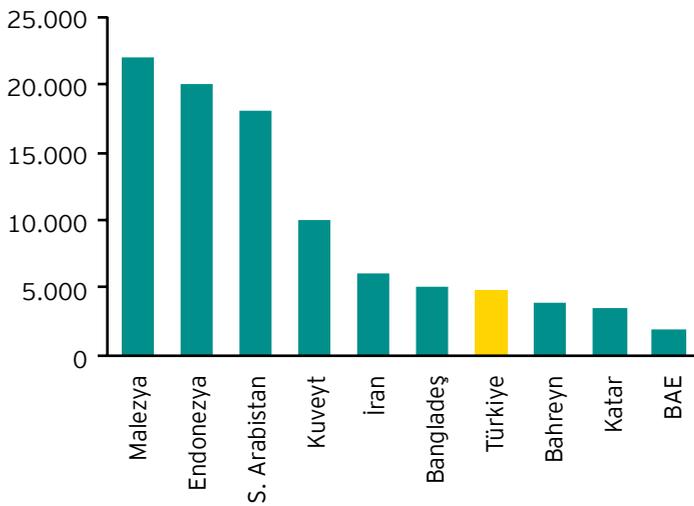
Grafik 1.1.4: Küresel Sukuk İhracat Değerleri, 2019 (milyar Amerikan doları)¹



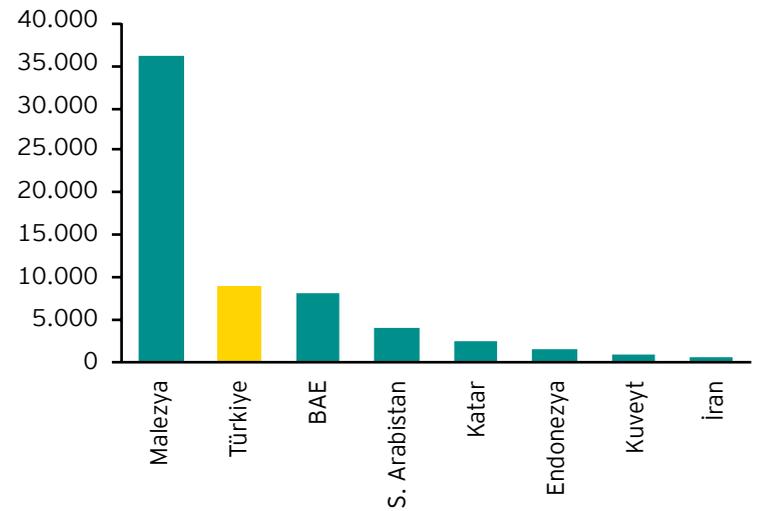
Sukuk ihracat yapısına bakıldığında kamu sukuk ihracatlarının piyasayı yönlendirmeye devam ettiği görülmüştür. Geçmiş trendlerle tutarlı olarak, kamu sukuk ihracatları değer bakımından en büyük hacimli sukuk ihracatları olmaya devam etmektedir. 2019 yılında küresel sukuk piyasasında kamu sukuk ihracatında Türkiye 7. sırada, kurumsal sukuk ihracatında ise 2. sırada yer almıştır.



Grafik 1.1.5: Seçili Ülkelerde Kamu Sukuk İhracat Değerleri, 2019 (milyon Amerikan doları)¹



Grafik 1.1.6: Seçili Ülkelerde Kurumsal Sukuk İhracat Değerleri, 2019 (milyon Amerikan doları)¹



Kaynak: (1) Islamic Financial Services Industry Stability Report 2020
YBBO: Yıllık Bileşik Büyüme Oranı



1.2 KÜRESEL FAİZSİZ BANKACILIKTA SEÇİLİ PİYASALAR

Malezya Katılım Bankacılığı Sektörü^{1,2,3,4,5}

Sektör Yapısı ve İşleyişi

Malezya İslami Bankacılık ve Finans sektörünün yasal çerçevesi, 2013 yılında çıkarılan İslami Finansal Hizmetler Kanunu (IFSA) ile beraber güncellenmiş ve konsolide edilmiştir. Kanun çerçevesinde Malezya Merkez Bankası (Bank Negara Malaysia) ve Malezya Menkul Kıymetler Komisyonu (Securities Commission Malaysia SC), İslami bankacılık ve finans sektörünü düzenleyen kurumlar olarak görev almaktadır. 1997 yılında Malezya'da İslami finans faaliyetlerinin İslam hukukuna uygunluğunu değerlendirmek amacıyla Malezya Merkez Bankası bünyesinde Malezya Fetva Danışma Kurulu (The Shariah Advisory Council of Bank Negara Malaysia SAC) kurulmuştur. Malezya Fetva Danışma Kurulu (SAC) üyeleri; ilahiyat akademisyenleri, hukuk uzmanları ve bankacılık sektöründen tecrübeli kişilerden oluşmaktadır. İslami Finansal Hizmetler Kanunu çerçevesinde faaliyet gösteren Fetva Danışma Kurulu, kontratların İslam hukukuna uygunluğunu değerlendirmenin yanı sıra standartlar oluşturma, gözlem ve denetim faaliyetleri yapmakla da görevlidir. Bunun yanı sıra Kurul, Malezya Muhasebe Standartları Kurulu ve Bahreyn merkezli AAOIFI standartlarının uygunluğunu inceleyen çalışmalar gerçekleştirmektedir.

İslami Bankalar ve Ürün Uygulamaları

Malezya'da 1989 yılında konvansiyonel bankaların İslami bankacılık hizmeti verebilmesi amacıyla pencere sistemi kullanımına izin veren Bankacılık ve Finansal Kurumlar kanunu çıkarılmıştır. 2020 yılı itibarı ile 16 tam teşekküllü İslami banka ve 12 İslami pencere modeli uygulayan banka faaliyet göstermektedir.

Malezya'da İslam hukuk kuralları tarafından uygun görülen mudarebe, müşareke, murabaha, selem, vedia gibi çok çeşitli İslami akit modelleri uygulanmaktadır. 2002 yılında İslam hukuku hükümlerine uygun olarak sukuk ihracına başlanmıştır. Sürdürülebilir çevre anlayışının geliştirilmesi amacıyla yeşil sukuk uygulaması gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Malezya online kanallar üzerinden (örn. mobil platformlar) ilk dijital sukuk uygulamasını geliştirmiştir. İslami finans başlığı altında yer alan İslami sigorta (tekâfül) konularında da önemli girişimlerde bulunan Malezya, taşıt sigortası yanında sağlık sigortası alanında tekâfül uygulamalarını geliştirmeyi hedeflemektedir. Ayrıca, 22 İslami FinTek şirketi ile küresel İslami FinTek sıralamasında ikinci sırada yer almaktadır. Malezya'da yeni bir sigorta teknolojisi olarak geliştirilen InsurTech, vakıf fonlarını blockchain teknolojisi ile kullanarak düşük gelirli tüketicilere tekâfül ürününü daha uygun şekilde sunmayı hedeflemektedir.

Sektörel Odak ve Strateji

Malezya İslami bankacılık ve finans sektörü; büyük ölçüde hükümetin, düzenleyicilerin ve ekosistem oyuncularının yakın olarak çalışmasının sonucunda güçlü ve dayanıklı bir hale gelmiştir. Malezya hükümeti, farklı girişimler yoluyla İslami bankacılığı ve finansı daha kapsamlı bir anlayışla geliştirme ve uygulama çalışmalarına devam etmektedir.

Kaynak: (1) Dergipark Malezya'da İslami Finans ve İslami Bankacılık Uygulamaları Üzerine Bir İnceleme 2019; (2) Dergipark İslami Finansın Türkiye, ABD, İngiltere ve Malezya'da Gelişimi 2019; (3) Bank Negara Malaysia İnternet Sitesi; (4) IFN Ülke Analizi Malezya 2020; (5) ICD Thomson Reuters Islamic Finance Development Report 2020

Not: Türkiye'de İslami Bankacılık yerine Katılım Bankacılığı kavramı kullanılmaktadır. Rapor yazım dilinde bütünlük sağlamak amacıyla seçilmiş ülkelerde de Katılım Bankacılığı kavramı tercih edilmiştir.



Endonezya Katılım Bankacılığı Sektörü^{1,2,3,4}

Sektör Yapısı ve İşleyişi

Endonezya'da ilk İslami Finans Bankası olan Bank Muamalat Indonesia (BMI) 1992 yılında kurulmuştur. İslami bankacılık konusunda özel kanunun çıkarılması ise 2008 yılında gerçekleşmiştir. Endonezya'da bulunan Ulusal Fetva Heyeti (National Sharia Council: DSN) fetva / İslam hukuku denetleyici kurumu olarak görev almaktadır. Ülkedeki İslami bankalar, Endonezya Finansal Hizmetler Otoritesi (Indonesia Financial Services Authority OJK)'nin denetim ve gözetimi altında faaliyetlerini sürdürmektedir. 2008 yılında yapılan kanun düzenlemesi ile beraber sukuk kullanımı devreye girmiş olup devlet ve özel sektör sukuk işlemleri Endonezya Sermaye Piyasası'nda kullanılmaya başlanmıştır. 2019 yılı Ağustos ayında uluslararası pazarlarda kamu sukuk ihraç ve satışına ilişkin yönetmelik yerel bankaların sukuk piyasasına katılımını artırmak amacıyla değiştirilmiştir.

İslami Bankalar ve Ürün Uygulamaları

Endonezya'da mevcut durumda 14 tam teşekküllü İslami banka, 34 İslami pencere ve 196 kırsal İslam hukukuna dayalı banka bulunmaktadır. 2018 yılında, İslami pencere modellerinin 2023 yılına kadar tam teşekküllü İslami banka olma zorunluluğu getirilmiştir. Küresel sukuk pazarında, Endonezya en fazla sukuk ihraç eden ülke konumunda bulunmaktadır. Öncüsü olduğu yeşil sukuk pazarında Şubat ve Kasım 2019 yılında sukuk ihracı gerçekleştirilmiştir. Endonezya Mikrofinans Enstitüsü BMT Bina Ummah (Indonesian Microfinance Institution BMT Bina Ummah), Blossom's SmartSukuk platformu üzerinden 2019 yılında blockchain tabanlı ilk sukuk ihracını yapmıştır. 13 tekafül şirketi ve 50 tekafül penceresi bulunmaktadır; tekafül pencerelerine de 2023 yılına kadar tam teşekküllü olma zorunluluğu getirilmiştir. 2019 yılında şer'i prensiplere uygun yatırım fonlarının kullanılması için geliştirilen Halalvestor uygulaması; yeni bir online pazaryeri oluşturarak geç neslin pazar bilgisini ve yatırım potansiyelini artırmayı hedeflemektedir. 2020 yılı Ağustos ayında Malezya Menkul Kıymetler Komisyonu (Securities Commission Malaysia SC) ile Endonezya Finansal Hizmetler Otoritesi (OJK), ortak bir FinTek çerçevesi hazırlamak amacıyla işbirliği anlaşması imzalamış; ayrıca OJK, İslami FinTek sektörünü geliştirmek amacıyla Endonezya İslami FinTek Kuruluşu (Indonesian Sharia Fintech Association)'nu sorumlu kurum olarak atamıştır.

Sektörel Odak ve Strateji

Endonezya'da 2019 yılı Mayıs ayında helal ürünleri, şer'i prensiplere uygun ürünlerin finansı, KOBİ'leri ve dijital ekonomiyi geliştirmeye odaklı 4 ana stratejiye sahip olan 2019-24 İslam Ekonomisi Master Planı yayınlanmıştır. Endonezya Ulusal İslami Finans Komitesi, İslami mikrofinans kurumları için gelişim yol haritası hazırlamaktadır. İslami finans sektörü, üretkenlikle doğru orantılı büyümeyi sağlamak amacıyla üretim faktörlerinin (zenginlik, emek, teknolojik, yenilik) üretim / yatırım faaliyetlerine doğru akışını teşvik etmeye çalışmaktadır. Kar paylaşım faaliyetlerine öncelik veren işbirliğinin sağlanması, finans sektörü ile reel sektörü doğrudan ve sürdürülebilir bir şekilde entegre etmeye olanak sağlayacağı için temel amaçlar arasında yer almaktadır. Sürdürülebilirliği sağlamak ve eşitliği artırmak amacıyla İslami sosyal fonların (ZISWAF) güçlendirilmesi ana görevlerden biri olarak tanımlanmıştır. Sürdürülebilir ekonomik ve mali faaliyetlerin İslam hukuk değerlerine uygun olarak yönetilmesi hedefi doğrultusunda politikaların geliştirilmesi ve İslam finansına ilişkin kamusal anlayışın güçlendirilmesi planlanmıştır.

Kaynak: (1) Dergipark Endonezya'da İslami Bankacılık ve İslami Finans Uygulamaları 2018; (2) Bank of Indonesia Sharia Economy and Finance Report 2019; (3) IFN Indonesia Report 2020; (4) ICD Thomson Reuters Islamic Finance Development Report 2020

Not: Türkiye'de İslami Bankacılık yerine Katılım Bankacılığı kavramı kullanılmaktadır. Rapor yazım dilinde bütünlük sağlamak amacıyla seçilmiş ülkelerde de Katılım Bankacılığı kavramı tercih edilmiştir.



Pakistan Katılım Bankacılığı Sektörü^{1,2,3,4}

Sektör Yapısı ve İşleyişi

Endonezya'dan sonra Asya'daki en büyük ikinci Müslüman nüfusa sahip olan Pakistan'da İslami bankacılık resmi olarak 1977'de kurulmuştur. 2002 yılında Pakistan'da ilk kez bir bankaya (Meezan Bank) tam teşekküllü İslami banka lisansı verilmiştir. 2018 yılında yayınlanan Şer'i Yönetim Düzenlemesi ve Şer'i Uyumluluk Sertifikası, şirketler için kapsamlı tarama, iç ve dış denetim ile ilgili yönergeleri içermektedir. Ayrıca, şer'i prensiplere uyumlu işletmelerin operasyonlarını yürütmeden önce Pakistan Menkul Kıymetler Komisyonu (Securities & Exchange Commission of Pakistan SECP)'ndan onay alması gerekliliği vurgulanmıştır. Düzenleyici kurum olarak Pakistan Merkez Bankası bulunmaktadır ve Pakistan Merkez Bankası bünyesinde çalışmalarını sürdüren Şer'i Danışma Komitesi üyeleri, İslam alimlerinin yanı sıra sektör uzmanlarından oluşmaktadır. İslami bankacılık sektöründe AAOIFI Şer'i Standartları kullanılmaktadır.

İslami Bankalar ve Ürün Uygulamaları

Pakistan'da İslami bankacılık hizmetleri; tam teşekküllü İslami bankalar, bağımsız İslami şubeleri olan konvansiyonel bankalar ve İslami bankacılık pencereleri bulunan konvansiyonel bankalar olmak üzere üç farklı bankacılık kanalı yer almakta olup 5 tam teşekküllü İslami banka ve 17 bağımsız İslami şubesi olan konvansiyonel banka olmak üzere 22 adet İslami bankacılık hizmeti veren kurum bulunmaktadır. Pakistan'da şer'i prensiplere uygun olan ilk borsa yatırım fonu 2020 yılı Eylül ayında hizmete sunulmuştur.

Sektörel Odak ve Strateji

2020 Mart ayı sonu itibari ile Pakistan İslami bankacılık varlıklarının genel bankacılık sektöründeki pazar payı %15,2'ye ulaşmıştır ve 2023 yılı itibariyle İslami bankacılık pazar payının %25'ye çıkarılması hedeflenmektedir. İslami Finansal Hizmetler Kurulu (IFSB) tarafından verilen ihtiyati standartların benimsenmesi ve uygulanması hedeflenmektedir. 2019 yılında, yasal güncellemeler ve düzenleyici çerçevelerle İslami bankacılığın payını artırmaya odaklanan Pakistan Merkez Bankası tarafından 2019-2025 stratejik planının üçüncü revizyonu gerçekleştirilmiştir. Ocak 2020 tarihinde Pakistan Merkez Bankası 3. İslami Bankacılık Stratejik Planını (2019-2025) açıklamıştır. İslami bankacılığın ve İslami finans sektörünün sürdürülebilir ve sağlıklı bir gelişim aşamasına sahip olması amacıyla finansal sistemlerde risk paylaşımı için altyapı geliştirilerek İslami finansın teşvik edilmesi; KOBİ, tekafül, tarıma dayalı ve mikro konutlara yönelik ürün ve hizmetleri teşvik etmek amacıyla düzenlemeler geliştirilmesi; kapsayıcılığı artırmak amacıyla ticari araçların tamamlanması; kurumların değerlerinin artırılarak kurumsallaştırılması ve İslami finans sektöründe kalifiye insan kaynağının geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Kaynak: (1) State Bank of Pakistan National Financial Inclusion Strategy 2015; (2) Katılım Finans Dergisi Pakistan'da İslami Bankacılık 2020; (3) IFN Ülke Analizi Pakistan 2020; (4) ICD Thomson Reuters Islamic Finance Development Report 2020

Not: Türkiye'de İslami Bankacılık yerine Katılım Bankacılığı kavramı kullanılmaktadır. Rapor yazım dilinde bütünlük sağlamak amacıyla seçilmiş ülkelerde de Katılım Bankacılığı kavramı tercih edilmiştir.



İngiltere Katılım Bankacılığı Sektörü^{1,2,3}

Sektör Yapısı ve İşleyişi

İngiltere’de İslami Finans, ilk murabaha işleminin tanıtımı ile 1980’li yıllarda uygulanmaya başlanmıştır. İlk İngiliz İslam Bankası olan Al Baraka International, 1982’de kurulmuştur. İngiltere’de düzenleyici kurumlar arasında Ekonomi ve Maliye Bakanlığı (HM Treasury) ve Finansal Hizmetler Otoritesi (Financial Services Authority FSA) bulunmaktadır. 2000’li yılların başında İngiltere özellikle çifte vergilendirmeyi önlemek amacıyla finansal düzenlemelerine İslami finansı da dahil etmiştir ve 2001 yılında İngiltere Merkez Bankası kendi bünyesinde faizsiz finans çalışma grubu oluşturmuştur. 2018 yılında Londra İslami Sigorta Birliği, tekafül uygulamaları için yol gösterici ilkeler hazırlayarak İslam hukukuna uygun sigorta ve reasürans ürün kapasitesini artıracak İslami pencereleri oluşturma çerçevesini belirlemiştir.

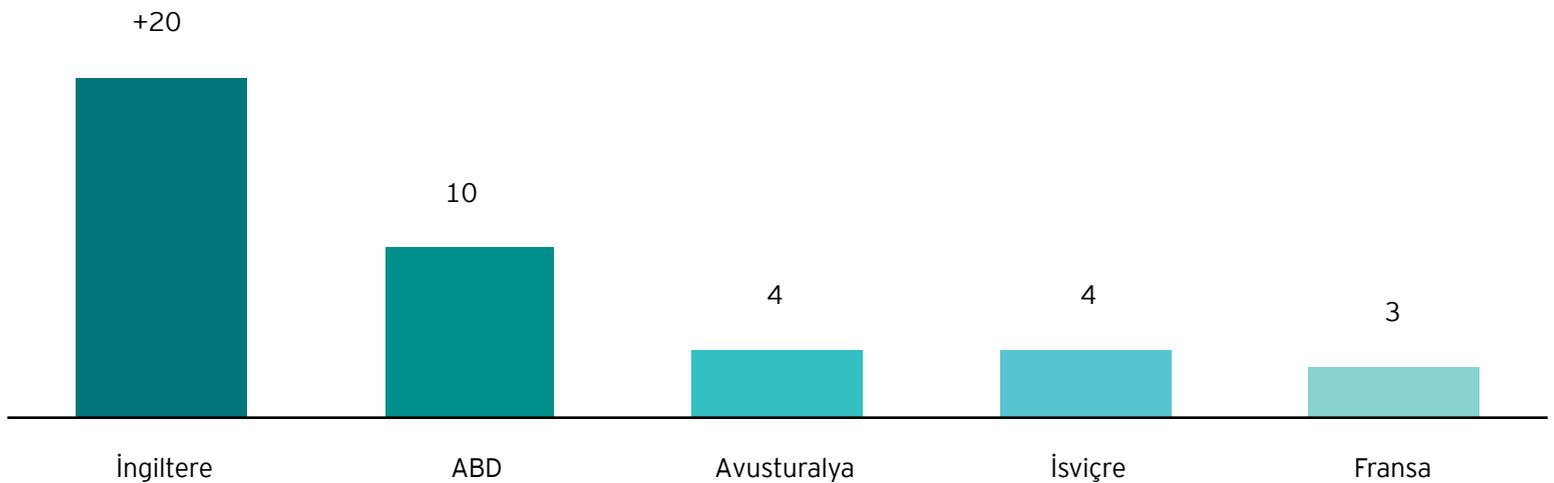
İslami Bankalar ve Ürün Uygulamaları

Mevcut durumda, İngiltere’de İslami bankacılık prensipleri ile uyumlu olan 5 banka olmak üzere İslami Finans hizmetleri sunan toplam 20 banka bulunmaktadır. İngiltere’de 2000’li yıllar içerisinde HSBC ve Citi Group gibi konvansiyonel bankalar faizsiz finans işlemleri yapmaya başlamıştır. İngiltere, 2014 yılı itibarıyla 257,4 milyon Amerikan doları sukuk ihraç ederek özel sektör sukuk ihracını serbest bırakan ilk Batılı hükümet olmuştur. Önde gelen bir FinTek merkezi olan İngiltere, İslami finans ürünleri sunan 27 FinTek şirketine sahiptir ve küresel İslami FinTek pazarında 1. sırada yer almaktadır.

Sektörel Odak ve Strateji

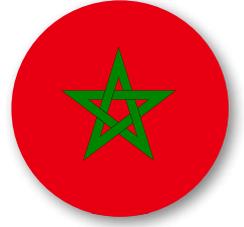
İslami finans sektörüne hizmet etmek amacıyla faaliyet gösteren 4 profesyonel enstitü ve bünyesinde İslami finans alanında içerikler sunan 70’e yakın üniversite ve işletme okulu bulunmaktadır. Batılı ülkeler arasında İslami bankacılık ve finans konusunda köklü bir geçmişe sahip olan İngiltere, yetkin profesyonellerden oluşan ağ yapısı ile beraber, yatırımcıları İslami bankacılık ve finans alanına çekmek amacıyla çalışmalar yaparken en yüksek ürün standartlarını geliştirmeyi hedeflemektedir.

Grafik 1.2.1: Batılı Ülkelerdeki İslami Banka Sayısı, 2015¹



Kaynak: (1) UK British Embassy Bishkek Islamic Finance in the UK 2015; (2) IFN Ülke Analizi İngiltere 2020; (3) IFN UK Islamic Finance Week Raporu 2019

Not: Türkiye’de İslami Bankacılık yerine Katılım Bankacılığı kavramı kullanılmaktadır. Rapor yazım dilinde bütünlük sağlamak amacıyla seçilmiş ülkelerde de Katılım Bankacılığı kavramı tercih edilmiştir.



Fas Katılım Bankacılığı Sektörü^{1,2}

Sektör Yapısı ve İşleyişi

Fas'ta 2014 yılında bankacılık kanunu düzenlenmiş olup katılım bankalarına yönelik bir başlık dahil edilmiştir ve 2015 yılında Ulema Yüksek Konseyi tarafından İslam hukuku ile uyumlu işlemlere olanak sağlayan faizsiz bankacılığa odaklanmış Katılım Finans için Danışma Kurulu kurulmuştur. 2017 yılında katılım bankacılığı ürünlerini, İslami pencereleri ve yatırım mevduatını çerçeveleyen genelgeler yayınlanmıştır. Aynı yıl, Merkezi Garanti Fonu şer'i hükümlere uyumlu çözümler sunmayı planladığını açıklamıştır. 2018 yılında faizsiz bankacılığı desteklemek için standartlar ve düzenleyici gereksinimler yayınlamıştır. Daha geniş bir sukuk yapısı oluşturmak ve sukuk satışını kolaylaştırmak amacıyla yasal düzenlemeler gerçekleştirmiştir. 2019 yılı itibarıyla Fas Meclisi, sigorta şirketlerinin tekafül iştirakleri kurmalarına izin veren yasayı onaylamıştır.

İslami Bankalar ve Ürün Uygulamaları

Fas'ta Bank Al-Maghrib, 5 tam teşekküllü katılım bankasına ve 3 İslami pencereye lisans vermiştir. Fas, ilk olarak 2017 yılında kamu sukuk pazarına girmeyi planlamış; fakat bu plan 2018 yılı Ekim ayına kadar ertelenmiştir. Ülkenin ilk sukuk uygulaması 107,35 milyon Amerikan doları tutarında 2018 Ekim ayında gerçekleştirilmiştir. Fas Merkez Bankası, faizsiz finans endüstrisini desteklemek amacıyla faizsiz bankalar arası pazarın kurulmasını planlamıştır.

Sektörel Odak ve Strateji

2019 yılında İslami Finans varlıklarında en hızlı büyümeyi sergileyen Fas'ın, ilerleyen dönemlerde de hızlı büyüme potansiyeline sahip olacağı düşünülmektedir. Devlet desteğinin sektör üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Bununla beraber, ülkede gelişmiş bir İslami finans altyapısının olmaması ve kamu bilincinin yeterli seviyeye ulaşmaması, faizsiz bankacılık sektörünün gelişmesi önündeki en büyük engeller olarak gösterilmektedir.

Kaynak: (1) IFN Ülke Analizi Fas; (2) ICD Thomson Reuters Islamic Finance Development Report 2020

Not: Türkiye'de İslami Bankacılık yerine Katılım Bankacılığı kavramı kullanılmaktadır. Rapor yazım dilinde bütünlük sağlamak amacıyla seçilmiş ülkelerde de Katılım Bankacılığı kavramı tercih edilmiştir.

1.2 Küresel Faizsiz Bankacılıkta Seçili Piyasalar

Tablo 1.2.1: Küresel Faizsiz Bankacılıkta Seçili Piyasalar

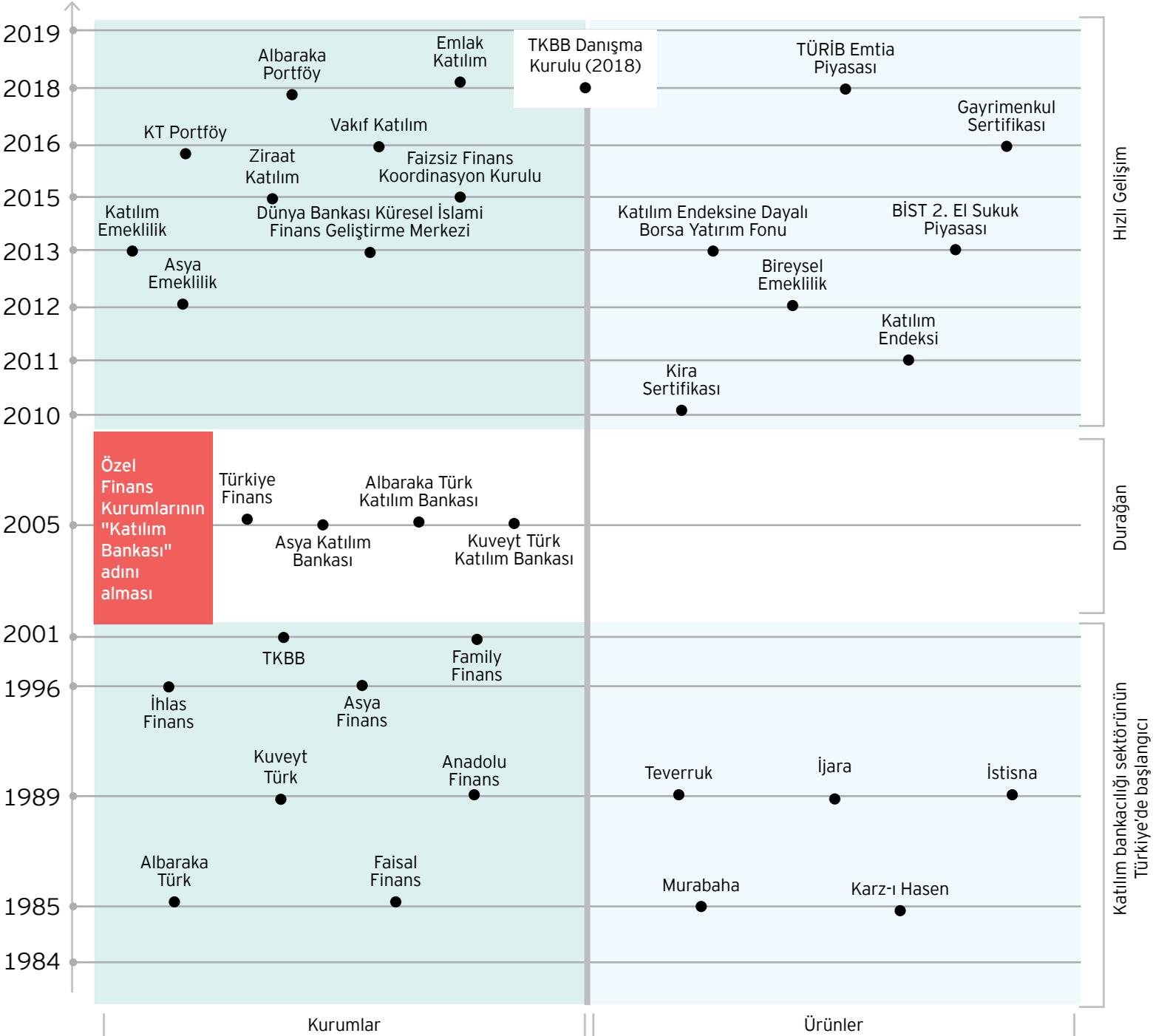
Örnek Piyasalar	Kuruluş Yılı	Banka Sayısı	Düzenleyici Kurum	Önemli Noktalar
Türkiye	1984	6 banka	<ul style="list-style-type: none"> BDDK SPK KGK 	<ul style="list-style-type: none"> 2019 yılında tekafül pazarında en hızlı büyüyen ülke 2019 yılında özel sektör sukuk ihracında 2. sırada yer alan ülke 6 ana stratejik hedefi içeren Katılım Bankacılığı Strateji Güncelleme Raporu (2021-2025)
Malezya	1983	16 tam teşekküllü 12 İslami pencere	<ul style="list-style-type: none"> Malezya Fetva Danışma Kurulu (The Shariah Advisory Council of Bank Negara Malaysia SAC) Malezya Menkul Kıymetler Komisyonu (Securities Commission Malaysia SC) 	<ul style="list-style-type: none"> Yeşil sukuk uygulamasında öncü ve ilk dijital sukuk uygulamasını gerçekleştiren ülke Küresel İslami FinTek pazarında 2. sırada ve tekafül alanında InsurTech uygulaması Hükümetin, düzenleyicilerin ve ekosistemdeki paydaşların yakın olarak çalışmasının sonucunda güçlü ve dayanıklı bir sistem
Endonezya	1992	14 tam teşekküllü 34 İslami pencere 196 kırsal İslam hukukuna dayalı banka	<ul style="list-style-type: none"> Endonezya Finansal Hizmetler Otoritesi (OJK) 	<ul style="list-style-type: none"> İslami bankacılık ve tekafül pencere modellerinin 2023 yılına kadar tam teşekküllü olma zorunluluğu En fazla sukuk ihraç eden, yeşil sukuk uygulamasında öncü ve blockchain tabanlı ilk sukuk uygulaması gerçekleştiren ülke Malezya Menkul Kıymetler Komisyonu ile Endonezya Finansal Hizmetler Otoritesi arasında ortak bir FinTek gelişim yol haritası hazırlığı 2019-2024 İslam Ekonomisi Master Planı
Pakistan	1977	5 tam teşekküllü 17 pencere modeli	<ul style="list-style-type: none"> Pakistan Menkul Kıymetler Komisyonu (Securities & Exchange Commission of Pakistan SECP) Pakistan Merkez Bankası Şer'i Danışma Komitesi 	<ul style="list-style-type: none"> 2023 yılı itibarıyla İslami bankacılık pazar payının %25 olması hedefi Pakistan Merkez Bankası 3. İslami Bankacılık Stratejik Planı (2019-2025)
Birleşik Krallık	1982	5 tam teşekküllü olmak üzere 20 banka	<ul style="list-style-type: none"> Ekonomi ve Maliye Bakanlığı (HM Treasury) Finansal Hizmetler Otoritesi (Financial Services Authority FSA) 	<ul style="list-style-type: none"> Özel sektör sukuk ihracını serbest bırakan ilk Batılı hükümet Küresel İslami FinTek pazarında 1. sırada yer alan ülke Yetkin profesyonellerden oluşan ağ yapısı ve yüksek ürün standartları
Fas	2014	5 tam teşekküllü 3 İslami pencere	<ul style="list-style-type: none"> Ulema Yüksek Konseyi Fas Merkez Bankası 	<ul style="list-style-type: none"> 2019 yılında İslami Finans varlıklarında en hızlı büyüyen ülke Özel sektörde devlet desteğinin önemli katkısı

1.3 TÜRKİYE'DE KATILIM BANKACILIĞININ GELİŞİMİ

Ülkemizde katılım bankacılığı sektörünün kuruluşu 35 yıl öncesine dayanmaktadır. İlk defa Özel Finans Kurumu (ÖFK) olarak 1984 yılında Albaraka Türk ve hemen ardından Faisal Finans'ın kuruluşu gerçekleşmiştir. 2001 yılında ÖFK'ları temsil etmesi amacıyla şimdiki adıyla Türkiye Katılım Bankaları Birliği kurulmuştur. ÖFK'lar açısından dönüm noktası ise 2005 yılında 'Banka' statüsüne geçmeleri ve

'Katılım Bankası' olarak adlandırılmaları olmuştur. 2010 yılı itibarıyla faizsiz bankacılık sektörü krizin etkilerinden çıkmaya başlamıştır. 2018 yılında TKBB Danışma Kurulu kurulmuştur. 2015 yılında Ziraat Katılım, 2016 yılında Vakıf Katılım ve son olarak 2019 yılında Emlak Katılım bankaları kamu katılım bankaları olarak piyasadaki yerlerini almıştır.

Türkiye Katılım Bankacılığı Ekosistemi Gelişim Haritası



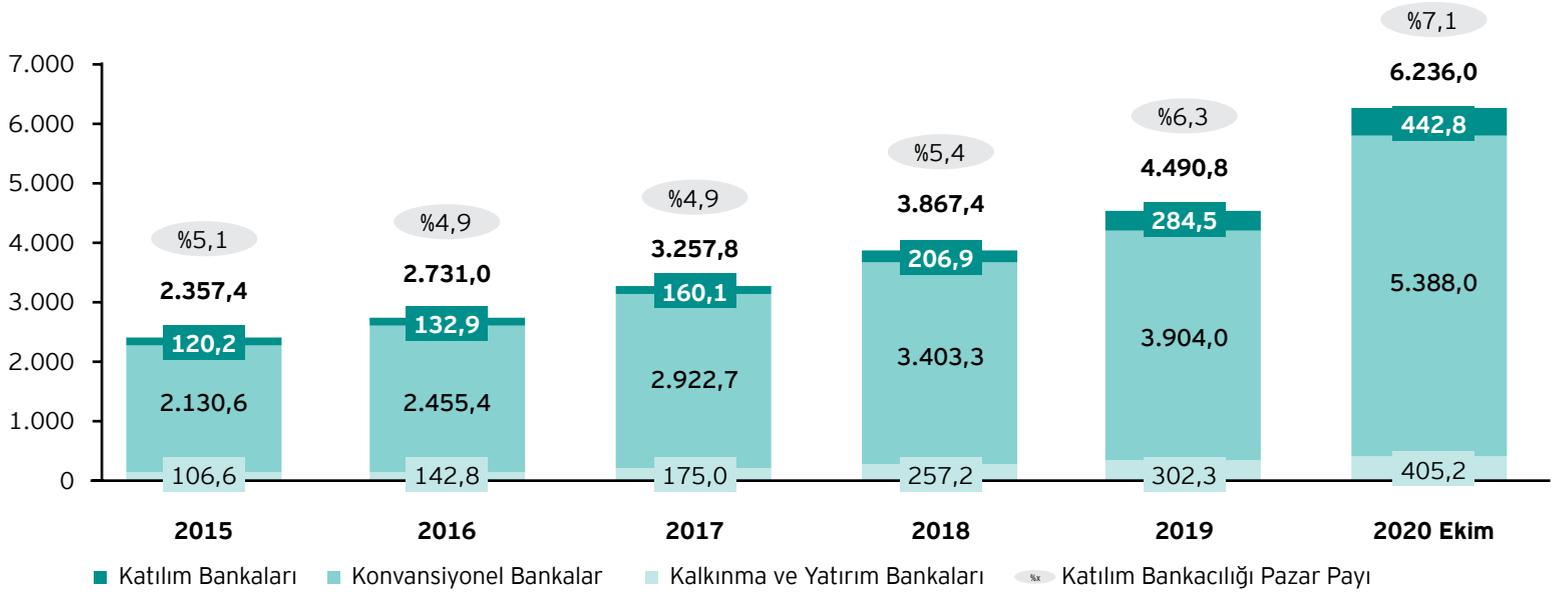
1.3 Türkiye'de Katılım Bankacılığının Gelişimi

Türkiye Katılım Bankacılığı Sektörü Büyüme Rakamları ve Pazar Payları

Katılım bankalarının finansal krizlere daha dayanıklı olduğunun görülmesiyle dünyada olduğu gibi ülkemizde de sektörün gelişimi 2008 ekonomik krizinden sonra hız kazanmıştır. Katılım bankacılığı, yatırım faaliyetleri alanında mevcut alacaklı borçlu ilişkisi yerine, daha çok risk paylaşımına yönelik ortaklık ruhunu getirdiğinden sistemin algısını olumlu yönde etkilemiştir. Devletin de desteğini

alan sektör 2008 yılından itibaren hızlı bir büyüme trendine girmiş olup, 2014 itibariyle büyüme trendi durağan hale gelmiştir. 2018 yılından itibaren büyüme tekrar ivme kazanmış ve 2019 yılında %6,3 olan pazar payı, 2020 Ekim ayı sonu itibariyle %7,1'e ulaşmıştır. 2015-2019 döneminde katılım bankacılığı sektör aktiflerinin yıllık bileşik büyüme oranı %24,0 olmuştur.

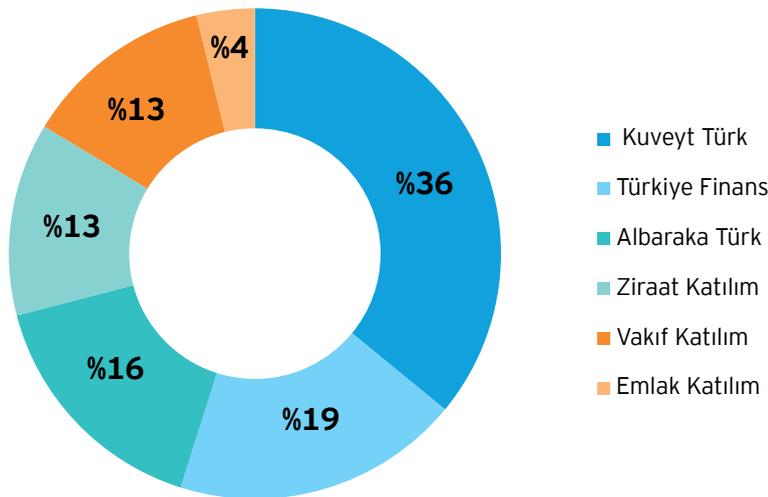
Grafik 1.3.1: Katılım Bankaları Toplam Aktifleri ve Bankacılık Toplam Aktifleri İçerisindeki Payı (milyon Türk lirası, %)¹



Katılım Bankacılığı 2015-2019 YBBO: +%24

Konvansiyonel Bankacılık 2015-2019 YBBO: +%16,3

Grafik 1.3.2: Türkiye Katılım Bankaları Pazar Payları, 2020 3. Çeyrek²

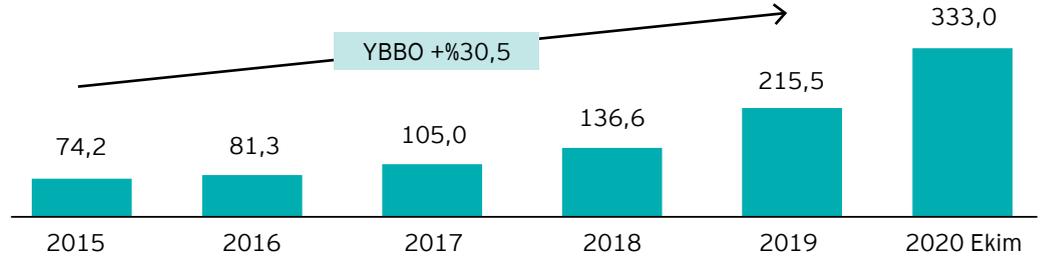


Türkiye'de katılım bankacılığı sektöründe 6 banka faaliyet göstermektedir. Bu bankalar Albaraka Türk, Kuveyt Türk, Emlak Katılım, Türkiye Finans, Ziraat Katılım ve Vakıf Katılım'dır. 2020 yılının 3. çeyreği itibariyle sektörde en büyük pazar payına sahip olan banka %36 ile Kuveyt Türk Katılım Bankası olurken, onu %19 ile Türkiye Finans ve %16 ile Albaraka Türk takip etmektedir.

Katılım Bankacılığı Temel Finansal Performans Verileri

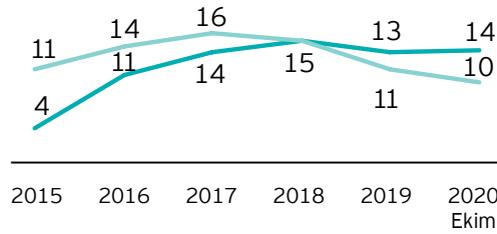
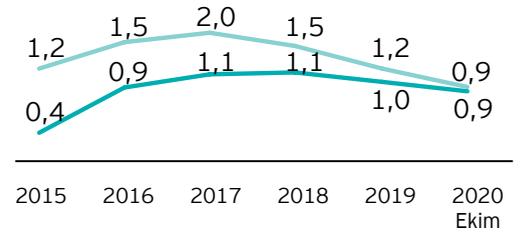


Toplanan fon değerlerine bakıldığında 2009 yılından itibaren artan büyümenin etkisi görülmektedir. Toplanan katılım fonlarında katılım bankalarının hem müşteri sayısının hem de işlem hacminin artması nedeniyle 2009-2014 yılları arasında 5 yıllık ortalama bileşik büyüme oranının %19 olduğu bilinmektedir. 2015 - 2019 yılları ortalama bileşik büyüme oranı ise %30,5 olmuştur. Bu oran, 2014 sonrasında sektördeki banka sayısının ve katılım bankalarına erişimin artmasıyla katılım fonu hesaplarında beklenen artışı kanıtlamaktadır.

Grafik 1.3.3: Toplanan Fonlar (milyon Türk lirası)¹

Sektörün karlılık rakamlarına bakıldığında, bankacılık sektörü özkaynak karlılık oranının 2017 yılına kadar katılım bankalarından yüksek olduğu görülmektedir. 2017 yılında özkaynak karlılığı rasyosunun konvansiyonel bankalara yaklaştığı, 2018 yılında eşitlendiği ve 2019 yılında sektörel karlılıktan yüksek olduğu göze çarpmaktadır.

Ortalama aktif karlılığına bakıldığında ise son 5 yıldır bankacılık sektörü ile katılım bankacılığı birbirlerine oldukça yaklaştığı görülmektedir.

Grafik 1.3.4: Özkaynak Karlılığı (ROE)¹Grafik 1.3.5: Aktif Karlılığı (ROA)¹Tablo 1.3.1: Banka Türlerine Göre Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu (%)¹

	2018	2019	2020 Ekim
Bankacılık Sektörü	17	18	19
Konvansiyonel Bankalar	17	18	19
Katılım Bankaları	16	18	19

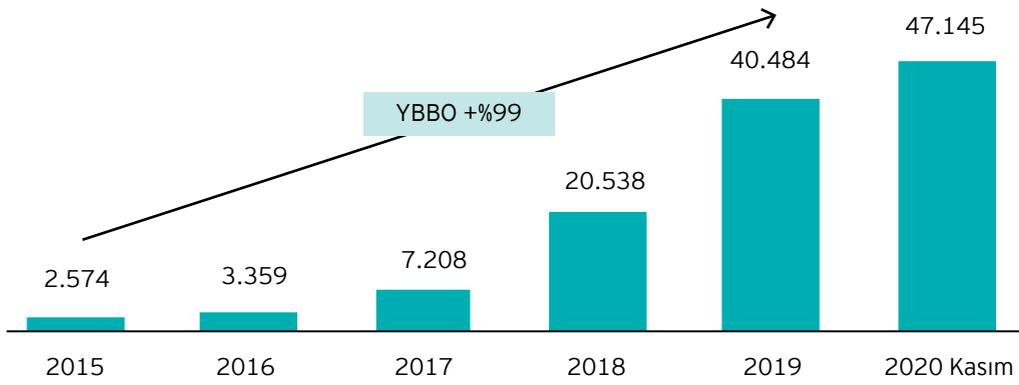
Kaynak: (1) BDDK Aylık Bülten
YBBO: Yıllık Bileşik Büyüme Oranı

Türkiye'de Kira Sertifikası Ürününün Gelişimi

Katılım bankacılığının büyümesiyle birlikte ülkemizde büyük gelişim potansiyeli taşıyan kira sertifikası ihracı da ön plana çıkmaya başlamıştır. 2010 yılında Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: III No: 43 sayılı "Kira Sertifikalarına ve Varlık Kiralama Şirketlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliği" ile kira sertifikası ihracı ile fon temin edilmesine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. 2011 yılında kira sertifikası ihracına ilişkin işlemlerin damga vergisi, gelir vergisi, noter harçları vb. vergi ve masraflardan muaf tutulmasına imkan verilmiştir. 2013 yılında ise Eser Sözleşmesine (istisna), Alım-Satıma (murabaha), Sermaye Ortaklığına (müşareke), Emek-Sermaye Ortaklığına (mudarebe) dayalı kira sertifikası ihraçlarına izin verilmiştir.

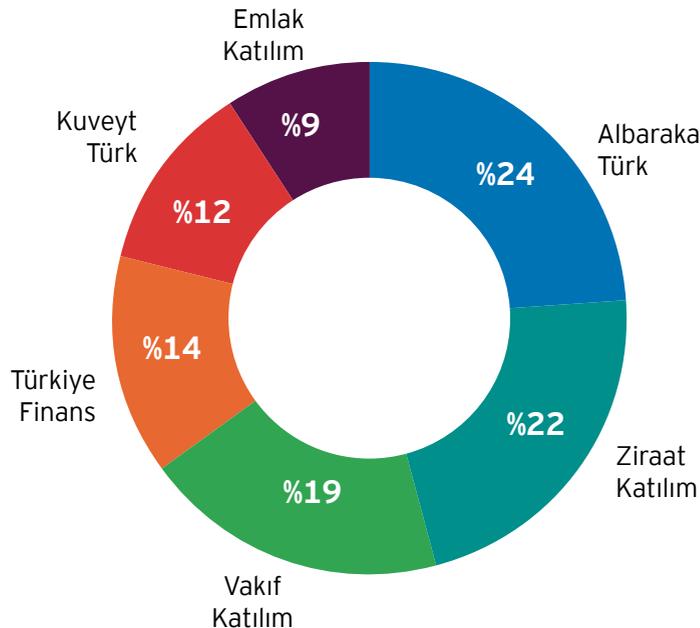
Türkiye'de ilk kira sertifikası ihracı 2010 yılında Kuveyt Türk Katılım Bankası tarafından gerçekleştirilmiş, 3 yıl vadeli 100 milyon Amerikan doları olan ilk kira sertifikası ihracı yoğun talep görmüştür. Kuveyt Türk Katılım Bankası tarafından bir yıl sonra tekrar 5 yıllık 350 milyon Amerikan doları tutarında kira sertifikası ihraç edilmiş ve Londra Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem görmeye başlamıştır. 2017 yılı itibari ile altına dayalı kira sertifikası ihracına başlanmıştır. 2020 yılı kasım ayı sonu itibariyle katılım bankalarının kira sertifikası ihraçları 47 milyar Türk lirasını aşmış durumdadır.

Grafik 1.3.6: Türkiye'de Yıllara Göre Kira Sertifikası İhracı (milyon Türk lirası)¹



2012 yılına gelindiğinde ilk defa hazine tarafından 2 yıllık 1,5 milyar Amerikan doları değerinde kira sertifikası ihracı gerçekleştirilmiş olup uluslararası piyasalardan büyük miktarlarda talep toplanmıştır. Hazine Müsteşarlığı'nın kira sertifikası ihracının ardından diğer katılım bankaları da kira sertifikası ihraçlarını artırmıştır. 2014 yılından itibaren ise kira sertifikası ihracı büyük bir ivme ile artmıştır ve 2015-2019 yılları arasında büyüme oranı %99 olmuştur.

Grafik 1.3.7: Toplam Kira Sertifikası İhraç Hacimlerinin Bankalara göre Dağılımı, 2020 Kasım¹

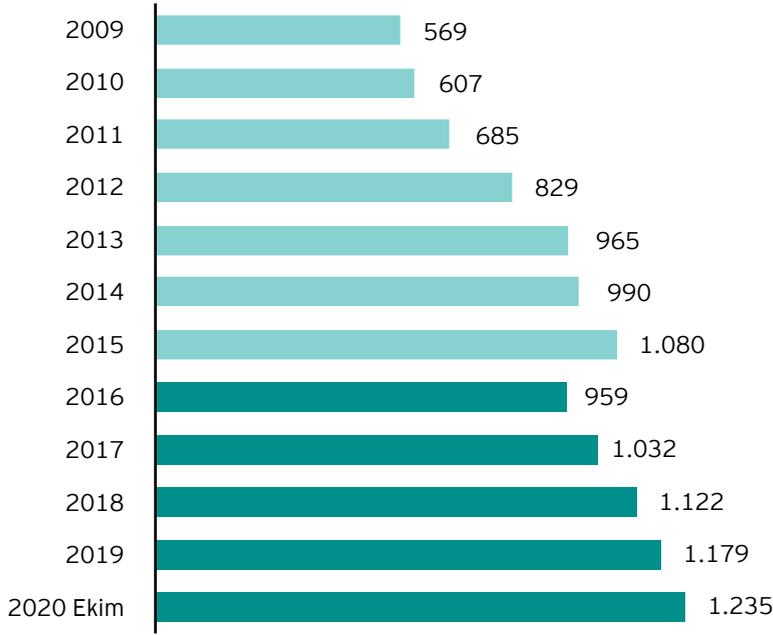


2020 Kasım ayı sonu itibariyle toplam kira sertifikası ihraç hacimlerine bakıldığında ilk sırayı 11.382 milyon Türk lirası ile Albaraka Türk almaktadır. Onu takiben 10.350 milyon Türk lirası ile Ziraat Katılım gelmektedir.

Emlak Katılım Bankası da 2019 yılında yeni kurulan bir banka olarak 4.286 milyon Türk lirası kira sertifikası ihracı gerçekleştirmiştir.

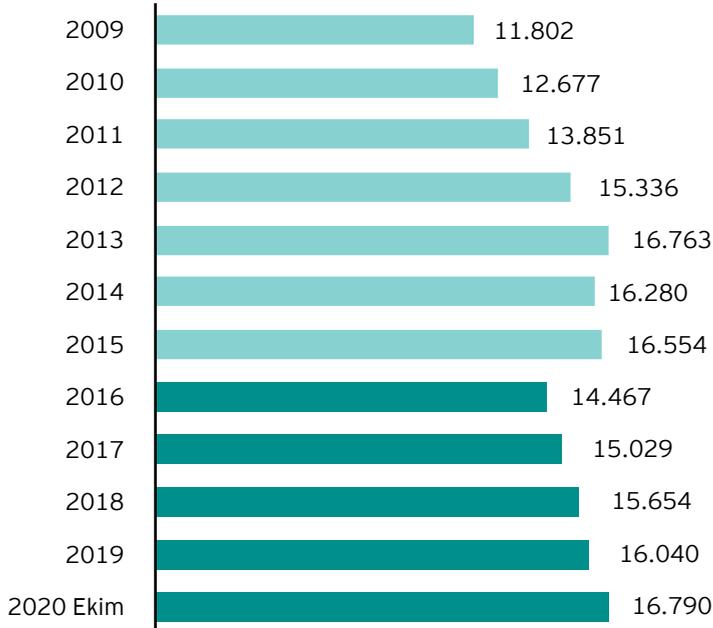
Kaynak: (1) TKBB Sukuk İhraç Hacimleri Raporu
YBBO: Yıllık Bileşik Büyüme Oranı

Türkiye Katılım Bankacılığı Yapısal Gelişimi

Grafik 1.3.8: Katılım Bankaları Toplam Şube Sayısı¹

2019 yılı 4. çeyreği itibariyle ülkemizde 6 katılım bankası ve 6 bankaya ait toplam 1.179 şube bulunmaktadır. 2020 Ekim ayı sonu itibariyle toplam şube sayısı 1.235'e ulaşmıştır. Bankaların şube sayısının 2009 yılından itibaren yıllık ortalama %12,9 artış gösterdiği görülmekte iken 2015 sonrası 5 yıllık periyotta bu büyüme oranı azalmış ve %2 olmuştur.

YBBO +%7

Grafik 1.3.9: Katılım Bankaları Toplam Personel Sayısı¹

Personel sayısı da 2009'dan itibaren 2014 yılına kadar artış göstermiş, yıllık ortalama %7,4 oranında büyümüştür. 2015 yılı sonrasındaki 5 senelik periyotta ise %1 azalarak 2019 yılı 4. çeyreği itibariyle katılım bankalarının toplam personel sayısı 16.040 olmuştur. Personel sayısındaki düşüş dijitalleşme ve mobil bankacılık trendinin katılım bankacılığı sektöründe de etkili olduğunu göstermektedir.

YBBO +%4

1. 2016 yılında, sektörde faaliyet gösteren bir katılım bankası operasyonlarını sona erdirmiştir.



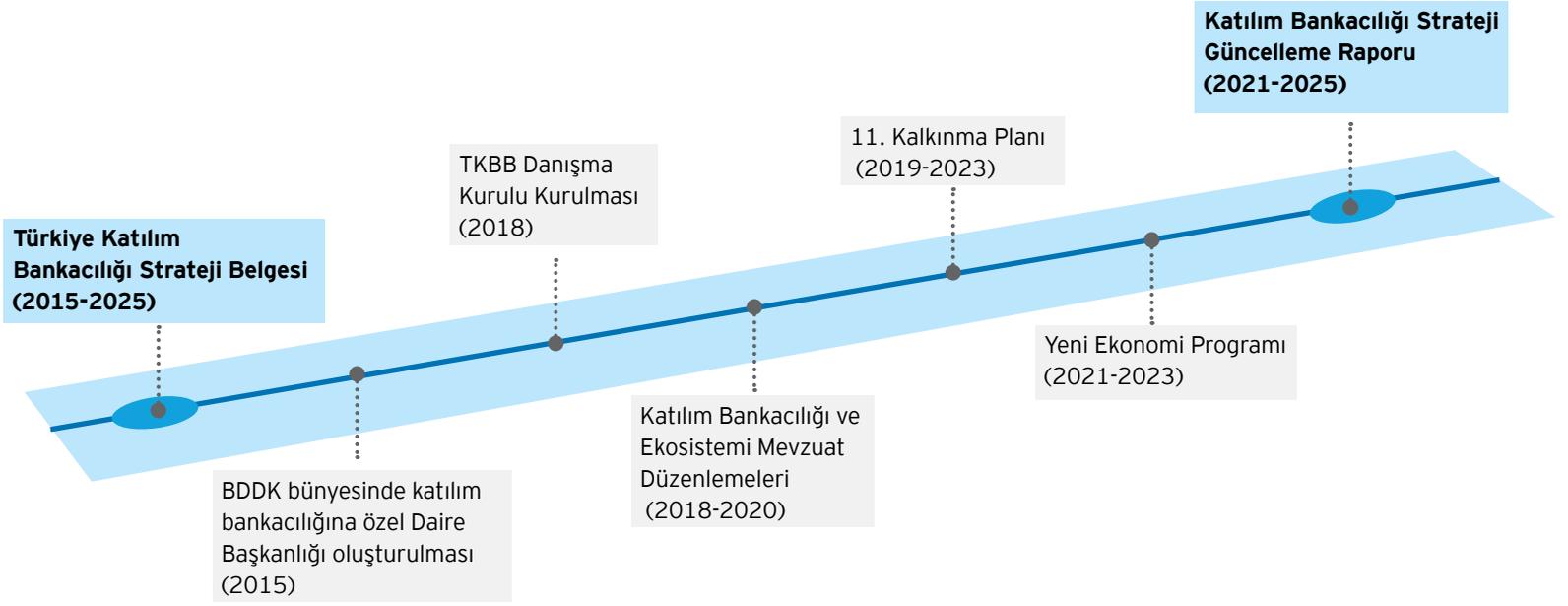
2

Türkiye'de Katılım Bankacılığının Vizyonu ve Stratejik Hedefleri

2.1 VİZYON VE HEDEFLERİ BELİRLEMeye YÖNELİK ÇALIŞMALAR

Türkiye'de katılım bankacılığına ilişkin vizyonu ve hedefleri belirlemek adına çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların genel kapsamı, sektördeki algıyı iyileştirmek, örnek oluşturacak mevcut ve yeni uygulamaları incelemek, ekonomik, sosyal, ve hukuki koşulları da göz önünde bulundurarak, sektörün gelişimi ve büyümesi doğrultusunda atılacak adımların belirlenmesi olmuştur.

Sektörün Son Yıllarda Gerçekleştirdiği Çalışmalar



2.1 Vizyon ve Hedefleri Belirlemeye Yönelik Çalışmalar

Katılım Bankacılığı ve Ekosistemi Önemli Mevzuat Düzenlemeleri¹

Katılım Bankacılığı

- ▶ Özel Finans Kurumları 1983 yılında çıkarılan 16.12.1983 tarih ve 83/7506 sayılı kararname ile kurulmuştur.
- ▶ 1985 yılında faaliyete geçen Özel Finans Kurumları 1999 yılında Bankacılık Kanununda yapılan bir değişiklikle aynı adla bu kanunun kapsamına alınmıştır.
- ▶ 12 Mayıs 2001 tarihinde kabul edilen 4672 sayılı Kanun ile Bankalar Kanunu'nun 20/6. maddesi değiştirilmiş ve Özel Finans Kurumları Birliği (ÖFKBİR) adlı bir birlik kurulmuştur ve güvence fonu kurma yetkisi verilmiştir.
- ▶ Özel Finans Kurumları 2005 yılında çıkarılan Bankacılık Kanunu kapsamına alınmış; 5411 sayılı kanuna göre "Özel Finans Kurumu" tabiri kaldırılmış ve "Katılım Bankası" tanımı yürürlüğe konmuştur.
- ▶ 5411 sayılı kanuna göre Özel Finans Kurumları Birliği (ÖFKBİR), Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB) adını almıştır.

Mevzuat Altyapısı

- ▶ 22.02.2018 tarihli ve 7736 sayılı Kurul Kararı ile katılım bankacılığına ilişkin meslek ilke ve standartlarını belirlemek üzere Türkiye Katılım Bankaları Birliği tarafından bir komite oluşturulmasına karar verilmiştir.
- ▶ 02.04.2018 tarih ve 253 sayılı TKBB Yönetim Kurulu kararı ile TKBB bünyesinde oluşturulacak olan Danışma Kurulu'na ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.
- ▶ 27.04.2019 Tarih ve 30757 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Bankalar ve Konsolide Denetime Tabi Kuruluşlarca Yapılabilecek Bağış ve Yardımlara İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile mevzuattan kaynaklanan nedenlerle zorunlu olarak edinilen, katılım bankacılığı meslek ilke ve standartlarına uygun olmayan gelirlerle sınırlı olarak gerçekleştirilecek bağış niteliğindeki işlemlerin bağış ve yardım sınırlarından istisna tutulması imkânı getirilmiştir.
- ▶ 14.09.2019 tarih ve 30888 sayılı Resmi Gazete'de "Faizsiz Bankacılık İlke ve Standartlarına Uyuma İlişkin Tebliğ" (Uyum Tebliği) yayımlanmıştır.
- ▶ Özel Finans Kurumları 2005 yılında çıkarılan Bankacılık Kanunu kapsamına alınmış; 5411 sayılı kanuna göre "Özel Finans Kurumu" tabiri kaldırılmış ve "Katılım Bankası" tanımı yürürlüğe konmuştur.
- ▶ 5411 sayılı kanuna göre Özel Finans Kurumları Birliği (ÖFKBİR), Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB) adını almıştır.

Toplanan Fonlar

- ▶ 18.10.2018 tarihli ve 30569 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Mevduat ve Katılım Fonunun Kabulüne, Çekilmesine ve Zamanaşımına Uğrayan Mevduat, Katılım Fonu, Emanet ve Alacaklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" yayımlanmıştır.
- ▶ 18.10.2018 tarihli ve 30569 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile kar dengeleme rezervleri Karşılıklar Yönetmeliği kapsamında çıkarılarak Mevduat Yönetmeliği altında yeniden düzenleme kapsamına alınmıştır.
- ▶ 25.01.2019 tarih ve 30666 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile kalkınma ve yatırım bankalarına münhasıran faizsiz yöntemlerle sağlamış oldukları kaynaklarla sınırlı olmak üzere faizsiz fon kullandırma yetkisi verilmiştir.

Sukuk

- ▶ Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan Seri:III, No:43 sayılı "Kira Sertifikalarına ve Varlık Kiralama Şirketlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ" 01.04.2010 tarih ve 27539 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.
- ▶ Kira sertifikalarının vergilendirilmesi ile ilgili yasal düzenleme 13.02.2011 tarihli Resmi Gazete de yayımlanan 6111 sayılı kanun ile düzenlenmiştir.
- ▶ Sermaye Piyasası Kurulu'nun 07.06.2013 tarih ve 28670 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan III-61.1 sayılı "Kira Sertifikaları"

Tekafül

- ▶ 2017 yılında Hazine Müsteşarlığının "Katılım Sigortacılığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliği" Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.
- ▶ 2020 yılında Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumunun "Katılım Esasları Çerçevesinde Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetlerine İlişkin Yönetmeliği" Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Muhasebe

- ▶ 18.10.2018 tarihli ve 30569 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Katılım Bankalarının Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı Ve İzahnamesi Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ ve Tebliğ ile yatırım vekâletine dayalı katılma hesaplarına"

Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)¹

2015 yılında TKBB ortaklığı ile hazırlanan Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025); katılım bankaları, TKBB ve sektörün paydaşları ile Türkiye’de katılım bankacılığının vizyonunu ve hedeflerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu çalışma kapsamında ilgili paydaşlarla toplantılar gerçekleştirilmiş, katılım bankacılığı ve paydaşlarının genel görünümü belirtilmiştir. Gerçekleştirilen toplantılar ve yapılan çalışmalar sonucunda, Türkiye’de katılım bankacılığının stratejik hedeflerine ulaşmak için gerçekleştirilmesi gereken eylemler belirlenmiş ve stratejik hedefler yol haritası oluşturulmuştur.

TKBB Danışma Kurulu Kurulması (2018)²

TKBB Danışma Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun (BDDK) 22.02.2018 tarih ve 7736 sayılı kararı ile kurulmuştur. TKBB Yönetim Kurulunun 02.04.2018 tarih ve 253 sayılı kararı ile TKBB Danışma Kurulu’nun Oluşumu, Görev, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ kabul edilmiştir.

TKBB Yönetim Kurulunun 02.05.2018 tarihli kararı ile, Prof. Dr. Rahmi Yaran, Prof. Dr. Hasan Hacak, Prof. Dr. Abdullah Kahraman, Prof. Dr. Ahmet Yaman ve Temel Hazıroğlu olmak üzere TKBB Danışma Kurulu üyeleri atanmış ve bu atama 7810 sayılı BDDK kararı ile onaylanmıştır.

TKBB Danışma Kurulu, TKBB Yönetim Kurulu’nun 27.06.2018 tarih ve 260/2 sayılı kararı ile kabul edilen “TKBB Danışma Kurulu’nun Çalışma Usul ve Esasları Hakkında İç Yönerge”yi esas alarak idari ve ilmi faaliyetlerini yürütmektedir.

Kurulun yıllık faaliyetleri; sektörün ihtiyaçlarına yönelik tasarlanan karar ve standartları, akademiye ve sektör paydaşlarını bir araya getiren çalışmaları ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği içinde yürütülen çalışmaları kapsamaktadır.

Düzenli olarak yapılan toplantılarda TKBB aracılığı ile katılım bankaları, kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğine haiz meslek kuruluşları ve diğer kuruluşlardan gelen taleplere ve sorulara karar ve görüş belirtilmektedir. Gerçekleşen toplantılarda sektörün ihtiyaçlarına yönelik standartlara dair çalışmalar da sürdürülmektedir.

2019 yılı içerisinde yayınlanmış veya yayın sürecinde olan standartlar aşağıda yer almaktadır:

- ▶ 04.10. 2019 tarihinde “teverruk” standardının nihai hali TKBB Genel Sekreterliğine sunulmuştur.
- ▶ “Murabaha” konulu standart oluşturma faaliyeti sürdürülmektedir. Bu kapsamdaki teorik çalışmalar tamamlanmış olup, akademik çevre ve sektör paydaşları ile görüşmeler devam etmektedir.
- ▶ 2020 yılında “Pay Senedi İhracı ve Alım-Satımı” standardının nihai hali yayınlanmıştır.

On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)³

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin ilk kalkınma planı olan On Birinci Kalkınma Planının (2019-2023), Türkiye’nin kalkınma vizyonunu belirleyecek, ülkenin uluslararası konumunu daha iyi bir noktaya ulaştıracak temel bir yol haritası olacağı belirtilmektedir. Finansal piyasaların reel sektör finansman ihtiyacını düşük

maliyetlerle karşılayacak ve aynı zamanda farklı finansal araçları kullanarak ülkenin büyüme hedeflerini destekleyecek bir yapıya oturtulması amaçlanmaktadır. On Birinci Kalkınma Planı bu çerçevede oynadığı rol ile Türkiye’nin önemli bir küresel aktör ve finans merkezi olma hedefini destekleyecektir. Bu kapsamda, sermaye piyasaları geliştirilecek, finansal teknoloji ekosistemi güçlendirilecek ve faizsiz finansın sektör içerisindeki ağırlığı artacaktır. Bu kapsamda;

- ▶ Faizsiz finans sisteminin ülkemiz finans sistemindeki yeri güçlendirilecek, faizsiz finans alanında ürün ve hizmet çeşitliliği ile insan kaynağı geliştirilecek, politika geliştirme süreçlerini destekleyecek araç ve mekanizmalar oluşturulacaktır.
- ▶ Katılım bankacılığının yaygınlaştırılması amacıyla yeni iş modeli / pencere sistemi uygulamasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır.
- ▶ Faizsiz finans sisteminin işleyişi ve finansal ürünler hakkında kamuoyunun daha fazla bilgilendirilmesi sağlanarak faizsiz finans sistemine ilişkin farkındalık artırılacaktır.
- ▶ Faizsiz finans alanında bütüncül veri raporlama altyapısı oluşturulacaktır.
- ▶ Faizsiz finans sistemine ilişkin ürün ve hizmet çeşitliliğini artırmaya yönelik düzenlemeler yapılacaktır.
- ▶ Emtia murabahası işlemlerinin yurt içinde gerçekleştirilebilmesi için kira sertifikasına, elektronik ürün senedine veya hisse senedi portföyüne dayalı platformların oluşturulması sağlanacaktır.
- ▶ Kamu yatırımlarının finansmanında kira sertifikası ihraçlarının kullanımı artırılacaktır.
- ▶ Kira sertifikası ihraçlarında özel amaçlı kuruluşların kullanımında uygulama kolaylığı sağlanması için hukuki düzenlemeler revize edilecektir.
- ▶ Faizsiz finans denetim standartları oluşturulacaktır.
- ▶ Faizsiz finans kurumsal yönetim sistemi tesis edilecek ve uluslararası uygulamalarla uyumlaştırılacaktır.
- ▶ Katılım sigortacılığını teşvik edici mahiyette mevzuat ve kurumsal yapı geliştirilecek ve her tür risk grubuna hitap eder şekilde yaygınlaştırılacaktır.
- ▶ Ülke kaynaklarının yurt dışına akışının önüne geçilmesi için katılım reasürans fonu kurulacaktır.

Yeni Ekonomi Programı (2021-2023)⁴

Türkiye’de katılım bankacılığına ilişkin vizyon ve hedefler Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından 2021-2023 dönemine ilişkin Yeni Ekonomi Programı’nda açıklanmıştır. Türkiye’nin katılım bankacılığı ekosistemi ve reasürans sisteminde önde gelen ülkeler arasında yer almasını sağlamak üzere, iyi uygulama örnekleri ve uluslararası kabul gören faizsiz finans ilkeleri çerçevesinde, sektörün ihtiyaçlarını ve yatırımcıların hassasiyetlerini dikkate alan bir katılım bankacılığı ekosistemi strateji belgesi oluşturulması planlanmıştır. Bu hususta Yeni Ekonomi Programı’nda;

- ▶ Katılım finans sektörüne yönelik oluşturulan politikaların takibi ve raporlanması sağlanacak, bu sektörün düzenleyici ve denetleyici kurumları ile sektör kuruluşları arasındaki işbirliği güçlendirilecek ve TKBB Danışma Kurulu’nun etkinliği artırılacaktır. Katılım finans alanında uluslararası standartlara uyum sağlanacak ve katılım sigortacılığı yaygınlaştırılacaktır.

Kaynak: (1) Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025); (2) TKBB Danışma Kurulu Faaliyet Raporu 2019; (3) T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı On Birinci Kalkınma Planı; (4) Yeni Ekonomi Programı (2021-2023)

2.2 TÜRKİYE KATILIM BANKACILIĞI VİZYON, MİSYON VE STRATEJİK HEDEFLER

Tablo 2.2.1: Katılım Bankacılığı Strateji Yol Haritası Güncellenme Metodolojisi



Türkiye Katılım Bankacılığı 2015-2025 Strateji Güncelleme raporunda Katılım Bankacılığı Sektörel Araştırması, Türkiye Katılım Bankacılığı Pazar Büyüklüğü ve Gelecek Öngörüsü ve Strateji Güncelleme çalışmaları olmak üzere 3 aşamalı bir yaklaşım izlenmiştir. Ekosistemi tanımak ve paydaşları belirlemek amacıyla yerli ve yabancı rapor kaynaklarından araştırmalar yapılmış, katılım bankacılığı ekosisteminde yer alan paydaşlar ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Gerek kamu gerekse özel sektörde yer alan 20'den fazla paydaş ile görüşülmüştür. Görüşülen kurumlar arasında katılım bankaları, katılım sigorta şirketleri, TÜRİB, İFM, Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi, Hazine ve Maliye Bakanlığı, BDDK, TSB, BİST, SPK, Eximbank, MÜİSEF yer almaktadır.

Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde belirlenen ve Katılım Bankacılığı Strateji Güncelleme Raporu (2021-2025)'nda da güncelliğini koruyan, katılım bankacılığının Türkiye bankacılık sektöründe %15'lik pazar payına ulaşması hedefi doğrultusunda katılım bankacılığı pazar büyüklüğü projeksiyonları yapılmıştır. Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde tanımlanan vizyon, misyon ve stratejik hedefler ekosistem paydaşları ile gözden geçirilmiş ve eylemlerin mevcut durumları değerlendirilmiştir. Yeni stratejik hedef ve aksiyonlar belirlenerek yol haritası ve sorumluluk matrisi oluşturulmuştur. 3 aşamalı yaklaşım doğrultusunda 6 temel stratejik hedef altında 10 strateji ve 23 aksiyon adımı belirlenmiştir.

Türkiye Katılım Bankacılığı sektörünün gelişimine katkı sağlayacak ana sistem oyuncuları ve paydaşları aşağıdaki gibidir:

Tablo 2.2.2: Türkiye Katılım Bankacılığı Sektörü Ana Sistem Oyuncuları ve Paydaşları



Türkiye Katılım Bankacılığı Sektör Vizyon ve Misyonu

Vizyon

Katılım Bankacılığı sektörü pazar payının 2025 yılı itibariyle %15'e ulaşması ve dünya standartlarında finansal ürün ve hizmet sunar hale gelmesi.

Misyon

Ülkemizde katılım bankacılığı sektörünün sağlıklı ve sürdürülebilir şekilde gelişmesi için;

- ▶ Ürün çeşitliliği ve gelişimi ile hizmet kalitesini artırmak,
- ▶ Kurumsal iletişim, algı ve itibar yönetimi çalışmalarını geliştirmek,
- ▶ Gerekli eğitim, insan kaynağı ve sertifikasyon çalışmalarını artırmak,
- ▶ Katılım bankacılığı prensiplerine uygun mevzuat, standart ve düzenlemeleri geliştirmek,
- ▶ İstanbul'un önde gelen bir Finans Merkezi olmasına katkıda bulunmak.

Türkiye Katılım Bankacılığı Temel Stratejik Hedefleri

Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi'nin aksiyonlarının ve stratejilerinin çatısını oluşturan 6 temel stratejik hedef belirlenmiştir.

- ▶ İletişim
- ▶ Ekosistem
- ▶ Ürün Çeşitliliği
- ▶ Standartlar ve Yönetişim
- ▶ Dijital
- ▶ Yetkinlik İnşası

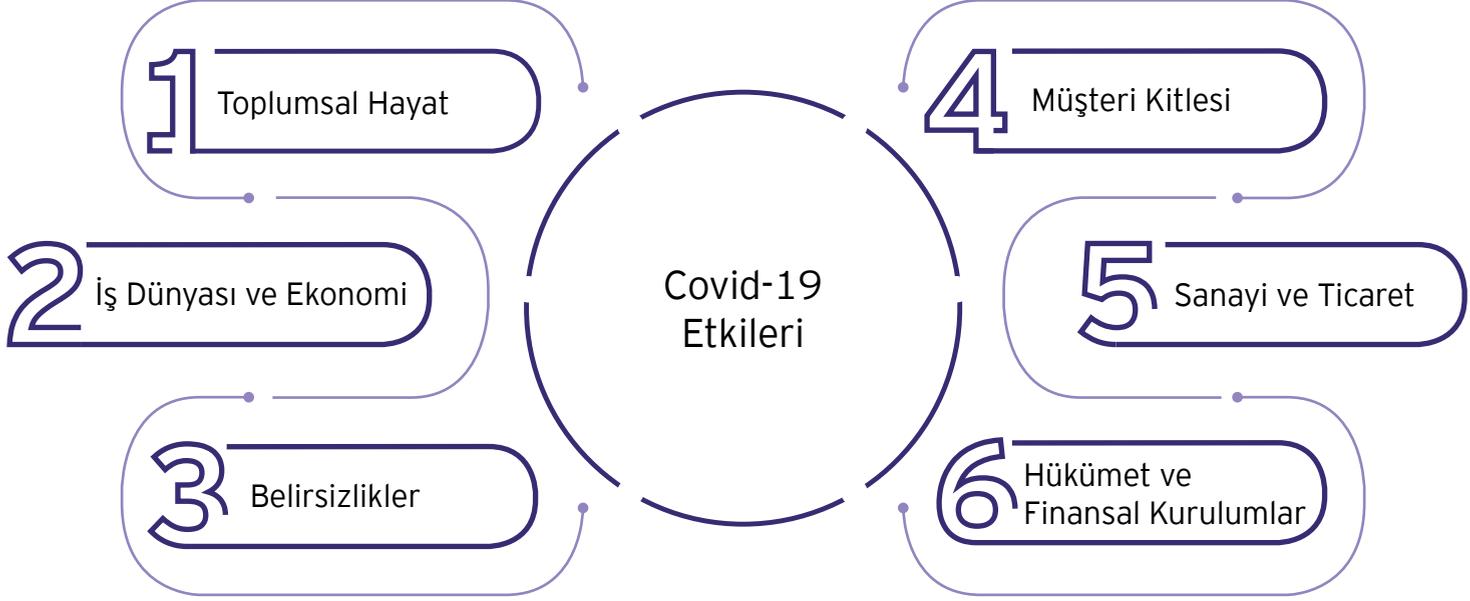


3 Vizyon ve Stratejik Hedeflere Yönelik Önemli Alanlar

3.1 COVID-19 SALGINININ BANKACILIK SEKTÖRÜNE ETKİLERİ

Covid-19 Salgınının Genel Etkileri¹

2019 yılının son aylarında Çin'in Vuhan kentinde ortaya çıkan Covid-19 salgını dünyada, küresel düzeyde sosyal ve ekonomik etkiler yaratmıştır, şirketlerin çalışma modellerinde ve tüketici eğilimlerinde önemli değişiklikler görülmüştür.



İş dünyası ve ekonomi göz önüne alındığında arz ve talepte yaşanan şok etkisi ile ekonomik dinamiklerde farklılaşmalar meydana gelmiştir. Global ölçekte yaşanan belirsizlikler ile sanayi ve ticarete nakit akışına ve krediye ulaşımın zorlaştığı, hükümetlerin ekonomik ve toplumsal istikrarı korumak üzere çözüm odaklı çalışmalar gerçekleştirdikleri gözlemlenmiştir.

Talep Sıkıntısı	Arz Sıkıntısı	Durağan	Normal Büyüme	Hızlı Büyüme
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Seyahat ▶ Otelcilik ▶ Spor ve ampirik ▶ Lüks perakende ▶ Kişisel bakım hizmetleri ▶ Medya ve eğlence 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kamu hizmetleri ▶ Sağlık ▶ Tüketici ürünleri ▶ Süpermarketler ▶ İlaç 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Şirket içi yatırımlar ve inisiyatifler 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Bankacılık ▶ Sigortacılık ▶ Telekom 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Bulut hizmetleri (e-öğrenme, oyun ve e-spor gibi) ▶ E-ticaret ▶ Çevrimiçi lojistik ▶ Teslimat hizmetleri

3.1 Covid-19 Salgınının Bankacılık Sektörüne Etkileri

Bankaların Covid-19 Etkileri ile Mücadelesi¹

Covid-19 sürecinde değişen ekonomik ortamda bankalar doğru kanallar üzerinden ürünler ve servisler ile müşterilere hizmet vermek, yeni çalışma modellerine uyum sağlamak ve dayanıklı organizasyonlar oluşturmak için odaklı çalışmalar gerçekleştirmiştir.

1. Dijitalleşme Sürecinin Benimsenmesi

Covid-19 salgını ile müşteri tercihlerinin değişmeye devam edeceği ve bankaların beklentileri karşılamak zorunda kalacakları öngörülmektedir.

Bankacılık sektörü, bireysel ve kurumsal müşterilerin Covid-19'un ekonomik etkisinden kurtulmalarına yardımcı olmak amacıyla üretken ekonomik faaliyetlere odaklanmasına katkı sağlamaktadır. Dijitalleşme sürecinin, bireysel ve kurumsal müşterilerin finansal ihtiyaçlarını doğru şekilde yönetmesine olanak sağlaması beklenmektedir. Covid-19 süreci ile beraber bankacılık şube ve ofis yapılarındaki değişimler, bankacılık sektörünün dijital hizmetlere geçişini hızlandırmış; müşterilerin de bu değişimlere ayak uydurduğu gözlenmiştir.

Covid-19 süreciyle birlikte bankalar dijital yetkinliklerini artırırken aynı zamanda sistematik olarak veri toplama ve anlamlandırma ile tüm kanallarında daha çok kişiselleştirilmiş hizmet ve sağlıklı ilişkiler kurabilme fırsatı yakalamıştır. Bütünsel bakış açısıyla müşterilerin ihtiyaç duyduğu hizmetin (çağrı merkezi, video konferans, sanal asistanlar veya dedike olan ekipler) sağduyulu şekilde sağlandığı dijital yetkinliklerin tasarlanmasının önemi ön plana çıkmıştır. Müşteri ihtiyaçlarının bankalar tarafından doğru anlaşılması dijitalleşme süreci açısından kritik önem taşımaktadır. Covid-19 sonrası dönemde bankalar için en önemli konuların, dijital hizmetler sayesinde müşterilerini nasıl korudukları ve kişiselleştirilmiş servisleri müşterilere nasıl sunmaya devam edecekleridir. Dijital bankacılığın benimsenmesini teşvik etmek, sürdürmek amacıyla müşteri deneyimi ve insan etkileşimi ile dijital erişim ve okuryazarlık konuları önemli konularının başında gelmesi beklenmektedir.

2. Yeni Normale Dönük Ürünlerin Tasarlanması

Covid-19 salgını sonrası dönem dikkate alındığında, bankacılık sektörünün ürünlerini ve servislerini gözden geçirerek müşteri beklentilerini karşılamaya yönelik çalışmalar planlanması gerekmektedir.

Kısa dönemde kurumsal ve bireysel müşterilerin finansal ihtiyaçlarını karşılayacak hizmetlerin ön plana çıkması beklenmektedir. Bankaların gelişmiş risk yönetimi ve analitik yetkinlikleri sayesinde müşterilerine güvenilir danışman hizmeti sağlayarak şirketlerin kriz döneminden başarıyla çıkmalarına yönelik inovatif çözümler sunmaları önemlidir. Uçtan uca kişiselleştirilmiş müşteri deneyimi sunmak amacıyla hazırlanan çözümlerde kullanılan müşteri verilerine odaklanmak ve müşterilere verilerin adil, uygun ve şeffaf bir şekilde çözümlerin deneyimlerini iyileştirmek amacıyla kullanıldığını aktarılacak hassas bir konudur.

EY Geleceğin Tüketici Endeksi'ne göre tüketici bankacılığında müşteri davranışlarının değiştiği belirtilmektedir:

1 Müşterilerin banka, ürün ve hizmet üzerindeki algısı değişmiş olmasına rağmen bu durumun kalıcı olmayabileceği belirtilmektedir.

2 Nakit kullanım alışkanlığının ortadan kalkacağı vurgulanmaktadır.

3 Sorumlu bankacılık her zamankinden daha önemli olacağı belirtilmektedir.

4 Bankacılık müşterilerinin ürünler ve hizmetler kapsamında daha fazla esneklik ve güvenlik talep edecekleri vurgulanmaktadır.



3. Yeni Normalde Çalışma Düzeni

Covid-19 salgını ile bankaların hibrit çalışma modellerine geçiş yapması ve bu durumun kalıcı olması değerlendirilen seçenekler arasındadır.

Değişen müşteri ihtiyaç ve beklentileriyle birlikte bankaların çalışma düzenlerinde değişiklikler meydana gelmiştir. Bankacılık sektöründeki lider kuruluşların çoğu uzaktan çalışmanın beklenmedik bir şekilde daha etkili olduğunu belirtmiştir. Bankaların bazı birimlerinde kademeli işe dönüş politikaları izlenmiş olsa dahi çalışanların büyük bölümünün kalıcı olarak uzaktan çalışmaya devam edebileceği görülmektedir. Bu yaklaşım bankaların hibrit çalışma modelleri için fizibilite çalışmalarını yapma gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

4. Covid-19 Salgını Sonrası Operasyon Modelleri

Covid-19 salgını ile beraber düşük marjlı operasyon ortamının oluşması bankaların yeniden yapılanma ve maliyet optimizasyonu konularını gündemlerine almalarına neden olmuştur.

Covid-19 salgını ile beraber küresel düzeyde bankaların kredi limitlerini artırması ve müşterilere çeşitli hükümet teşvik paketlerinin dağıtılması bankaların mevcut çalışma düzeni üzerinde ek taleplerin oluşmasına sebep olmuştur. Yaşanılan bu durumun talebe yönelik ölçeklendirme yapılırken ek yatırımların oluşmasına sebebiyet vermiştir.

Salgının bitmesiyle beraber bankalar eski işletme modellerine dönmek yerine; uçtan uca dijitalleşme ve kritik süreç otomasyonu için yatırımlarını artırarak verimlilik kazancını ve dayanıklılığını güçlendirmeye önem verecektir. Bu dönem bankalara kendilerini geliştirme fırsatı sunarak sıfır gecikme, sıfır dokunuş, sıfır kağıt ile başarıya ulaşma yollarının sorgulanmasına neden olmuştur.

Yeni iş yapış ve müşteri etkileşim modellerinin oluşumu ile beraber kontrol süreçlerinin de yeniden tasarlanması kritik bir gündem olmuştur. Covid-19 salgını ile birlikte bankalar kontrollerin manuel olarak gerçekleştirildiği operasyonları belirleyip süreçlerinin otomasyonunu sağlama fırsatı yakalamışlardır.

Türkiye Bankacılık Sektörü ve Covid-19 Salgını¹

34 mevduat bankası, 13 kalkınma ve yatırım bankası, 6 katılım bankasının operasyonlarını gerçekleştirdiği Türkiye Bankacılık Sektörü Covid-19 salgının etkilerini yakından deneyimleyen bir sektör olmuştur.

Covid-19 salgınının etkileri, finansal kurumların yönettikleri portföylerin niteliklerine göre değişiklik göstermesiyle birlikte temelde aşağıdaki senaryolar değerlendirilmektedir.

- ▶ KOBİ bankacılığının büyük ölçüde etkilenmesi,
- ▶ Performansı düşük olan bankaların finansal yardıma ihtiyaç duyması ve büyük kurumlar için konsolidasyon potansiyelinin oluşması,
- ▶ Salgın süreci ile beraber bankaların ana faaliyetlerine odaklanmaya başlaması,
- ▶ İşlem hacimlerinin azalması ile birlikte banka gelirlerinin düşmesi ve kredi ödemelerinin geri toplanmasında zorluk yaşanması,
- ▶ Devlet teşvikleri nedeniyle bankacılık sektöründe mevduat artışının duraklaması.

Kaynak: (1) EY Parthenon Strategic Talk Track Financial Services 2020

3.1 Covid-19 Salgınının Bankacılık Sektörüne Etkileri

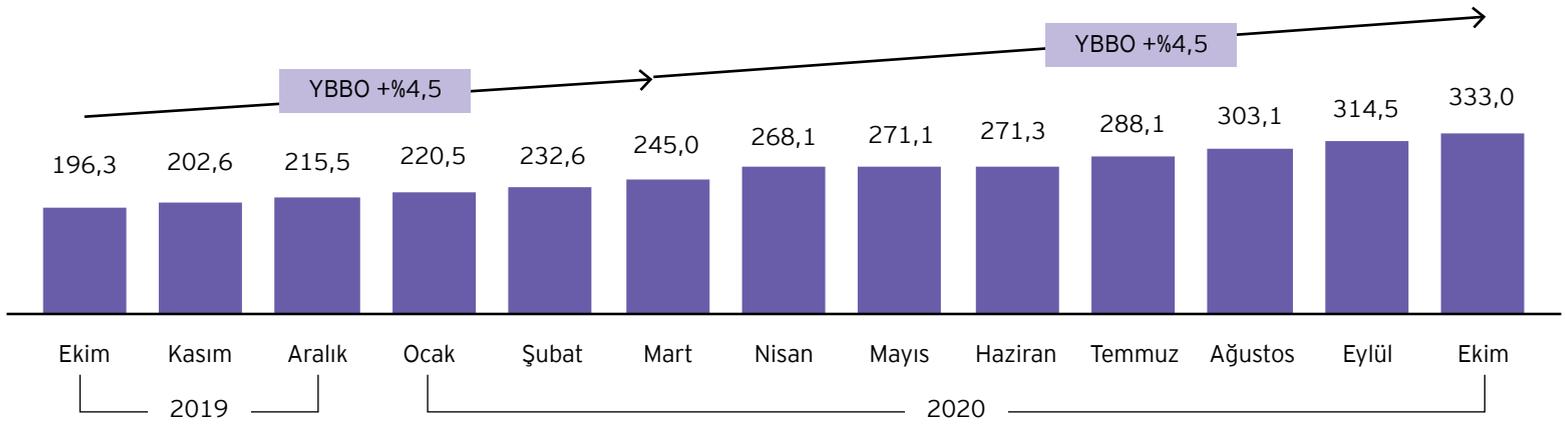
Katılım Bankacılığı ve Covid-19 Salgını¹

Katılım bankaları için Covid-19 salgınının sektörün çeşitlenmesi ve genişlemesi adına fırsat teşkil ettiği düşünülmektedir. Bu süreçte konvansiyonel bankaların yaşadığı problemler göz önüne alındığında katılım bankalarının daha az etkilenmesine neden olacak faktörler bulunmaktadır:

- ▶ Katılım bankaları üretim, mal ticareti veya hizmet gibi reel ekonomi ile ilgili ilişkileri esas aldığı için ekonominin daraldığı kriz döneminde kredilerin geri dönüşü konusunda daha az risk taşımaktadır.
- ▶ Kredi portföyü içinde tüketici kredilerinin konvansiyonel bankalara oranla daha düşüktür.
- ▶ Katılım bankalarının sadık müşteri portföyü yapısı ile konvansiyonel bankalara göre daha düşük oranda likidite sorunu yaşamaması öngörülmektedir.
- ▶ Katılım bankacılığı, Türkiye bankacılık sektöründe 2020 Ekim ayı itibari ile %7,1 bir paya sahip olduğu için risklerini daha kolay yönetebilme olasılığına sahiptir.

Covid-19 salgını sonrası ekonominin duraksaması ve müşterilerin nakit akışlarının negatif etkilenmiş olması durumunda katılım bankalarının da işlem hacimlerinde geçici olarak düşüş gözlemlenmesi beklenmektedir. Salgın döneminde müşterilerin likidite ihtiyacı nedeniyle katılım hesapları yerine cari hesaplara yönelme ihtimali bulunmaktadır.

Katılım bankacılığı sektöründeki toplanan fon tutarına bakıldığında zaman, Covid-19 salgınının başladığı Mart (245,0 milyar TL; %5 büyüme) ve Nisan (268,1 milyar TL; %9 büyüme) dönemlerindeki toplanan fon tutarlarında bir önceki aya kıyasla artış yaşanmasına rağmen devamındaki süreçte salgın öncesi dönem ile paralel olarak %4,5 büyüme gözlemlenmiştir.

Grafik 3.1.1: Covid-19 Sürecinde Katılım Bankacılığı Toplanan Fon Tutarı Gelişimi (milyar Türk lirası)²

Kaynak: (1) İTO Covid-19 Salgınının Neden Olduğu Ekonomik Duraksamanın Katılım Bankaları Üzerindeki Etkileri 2020; (2) BDDK Aylık Bülten
YBBO: Yıllık Bileşik Büyüme Oranı

3.2 BANKACILIK SEKTÖRÜNDE DİJİTALLEŞME TRENDİ

Bankacılık Alanında Dijitalleşme

Covid-19 salgınının, finansal kurumların istikrarını test ederek verimli ve çevrimiçi çözümlere olan talebi artıracak beklentisiyle birlikte dijitalleşme bankacılık ve finansal hizmetler sektörü için kritik rol oynamaktadır. Rekabette avantaj sağlamak, verimliliği artırmak, müşterilere daha iyi hizmet sağlamak için dijitalleşme bankacılık sektöründe ihtiyaç değil zorunluluk haline gelmiştir.

Bankalar tarafından sağlanan dijital hizmetlerin aktif müşteri sayıları incelendiğinde; Ekim-Aralık 2019 dönemi ile Nisan-Haziran 2020 dönemi kıyaslandığında hem bireysel hem de kurumsal dijital müşteri sayısında toplam %16 artış olduğu görülmektedir. Müşterilerin gerçekleştirdiği işlemlerinde detaylarına bakıldığı zaman işlem hacmi ve adedi en fazla para transferleri işleminin gerçekleştirildiği görülmektedir.

Artan dijitalleşmeye paralel olarak bankacılık sektöründe şube ve çalışan sayılarının azalma eğiliminde olduğu gözlemlenmektedir. 2018 yılında 11.565 şube ve 207.716 yurt içi ve yurt dışında toplam personel bulunurken 2019 yılı itibarıyla şube sayısı %1,7 azalarak 11.374'e, yurt içi ve yurt dışı toplam personel sayısı ise %1,5 azalarak 204.626 kişiye düşmüştür.

Müşteri Deneyimi ve Kanal Yönetimi¹

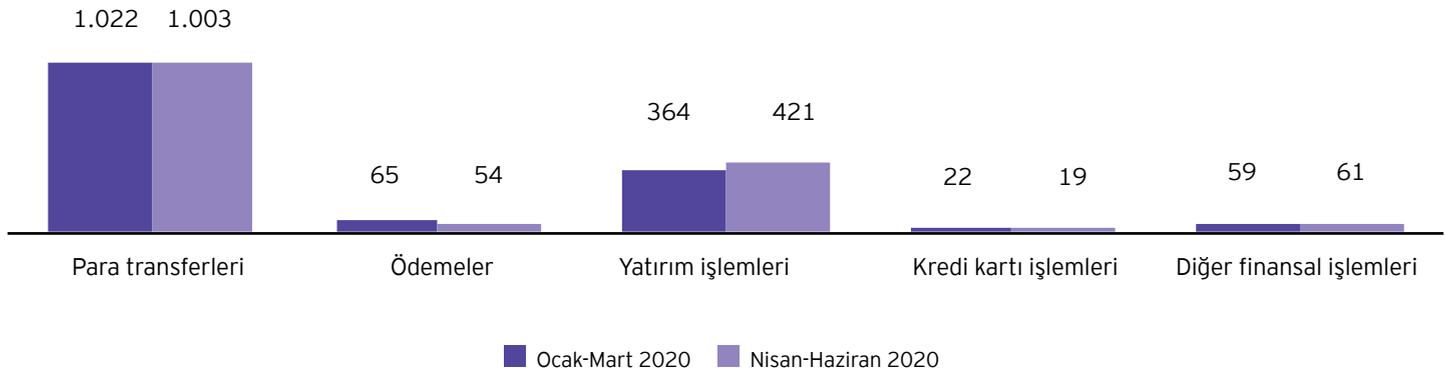
Dijitalleşme ile birlikte müşteri temsilciliği sistemi de yeni bir soluk kazanmıştır. Yapay zekâ, chatbot'lar ve ses tanıma teknolojileri, müşterilere çok daha hızlı cevap verecek şekilde yeniden biçimlenmektedir. Akıllı telefonlar üzerinden göz tarama teknolojisi ile şifre kullanmadan hızlı ve güvenli giriş yapabilme, QR kod ile hızlı para çekme işlemleri ve çağrı merkezine direkt bağlanma özellikleri bankacılık sektörü müşterilerinin memnuniyetini artıran gelişmeler arasında yer almaktadır.

Teknolojik gelişmelerin bankacılık sektörüne yeni hizmetler sağlamasıyla birlikte 2020 yılında yayınlanan EY Geleceğin Tüketici Endeksi raporuna göre 18-34 yaş aralığındaki kişilerin %73'ünün teknoloji şirketlerinden finansal ürünler almak için istekli olacağı öngörülmektedir.

Tablo 3.2.1: Türkiye Aktif Dijital Bankacılık Müşteri Sayıları²

	Ekim-Aralık 2019	Nisan-Haziran 2020
Toplam aktif bireysel dijital müşteri sayısı (bin kişi)	51.014	59.076
Toplam aktif kurumsal dijital müşteri sayısı (bin kişi)	2.143	2.611
Toplam aktif dijital müşteri sayısı (bin kişi)	53.157	61.687

Grafik 3.2.1: Türkiye İnternet Bankacılığı İşlem Hacmi (milyar Türk lirası)²



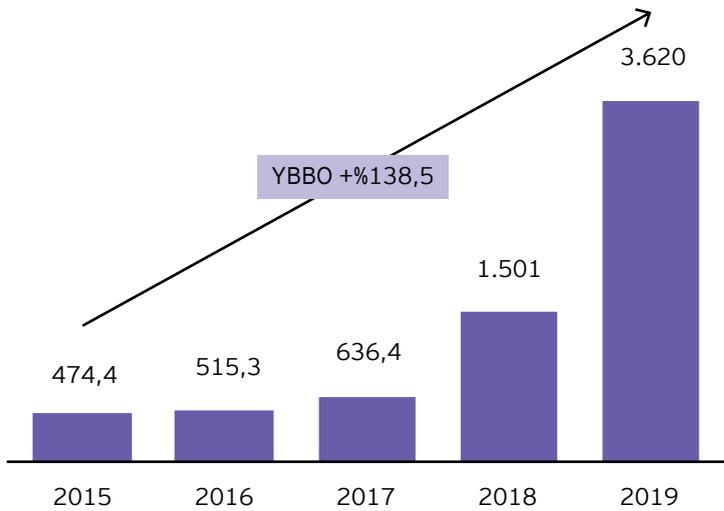
Kaynak: (1) EY Next Wave of Technology Transformation in Banking 2020; (2) TBB Dijital, İnternet ve Mobil Bankacılık İstatistikleri 2020
Not: (1) Katılım bankaları verilere dahil değildir.

3.2 Bankacılık Sektöründe Dijitalleşme Trendi

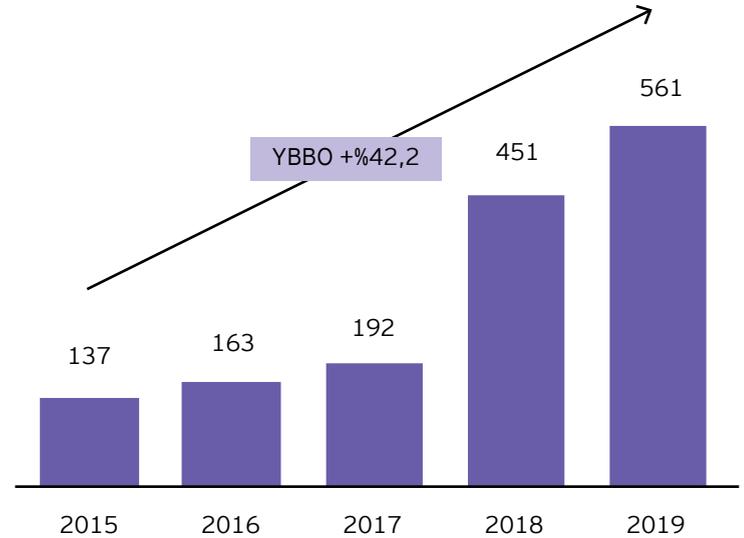
Katılım Bankacılığı Alanında Dijitalleşme¹

Türkiye katılım bankacılığı sektörü finansal teknolojilerin gelişiminden faydalanarak alternatif dağıtım kanalları ile yenilikçi uygulamalar geliştirerek bireysel ve kurumsal alanlarda yeni müşterilere ulaşmayı hedeflemektedir ve Covid-19 salgını ile birlikte çalışmaların daha da hızlanacağı öngörülmektedir.

Grafik 3.2.2: Katılım Bankacılığı Dijital Bankacılık Aktif Müşteri Sayısı (bin kişi sayısı)²



Grafik 3.2.3: Katılım Bankacılığı Dijital Kanallar İşlem Hacmi (milyar Türk lirası)²



Katılım bankaları da konvansiyonel bankalar gibi dijital bankacılık konusunda ciddi yatırımlar yapmaya başlamıştır. Katılım bankalarının, bankacılık sektöründe pay kazanması, maliyetlerini düşürmesi ve İslami bankacılık prensiplerine uygun işlemleri hızlandırması amacıyla dijital altyapıya yatırım yapılması katılım bankacılığı için önemli bir fırsat teşkil etmektedir.

Dünya çapında henüz bir banka hesabı olmayan Müslüman nüfusa ulaşmak için dijital bankacılık fiziksel engelleri ortadan kaldırmak için uygun bir zemin sağlamaktadır.

2019 yılında hazırlanan Moody's Investors Service raporuna göre dijitalleşmenin İslami bankalar arasında hızlanarak, iç süreçlerin daha düzenli hale geleceği ve otomasyon ile müşteri kazanımı artacağı ve operasyonel maliyetlerin düşeceği öngörülmektedir.

Ulusal ve uluslararası bankaların, Covid-19 salgınının da tetikleyici etkisi ile var olan teknoloji yatırımlarını artırarak dijitalleşme alanındaki yetkinliklerini güçlendireceği beklenmektedir.

Türkiye İslami FinTek Uygulamaları^{3,4,5}

Dünya'da gelişen teknolojiler ile farklı alanlar etkilenmekte olup finans sektörü etkilenen alanlar içinde önemli yer tutmaktadır. Finans yönetimi kapsamında finansal verilerin akışı güvenli şekilde sağlanmalı ve dijital teknolojiler ile finansal veri akışları izlenmelidir. Bu kapsamda, Türkiye'de katılım bankacılığı sektöründe dijitalleşme trendinin etkisiyle katılım bankaları tarafından İslami FinTek uygulamalarına yatırımlar yapılmaktadır.

Türkiye İslami FinTek Uygulama Örnekleri

- ▶ Albaraka Türk, 2017 yılında bünyesinde kurduğu Albaraka Garaj ile finansal teknoloji alanında Girişimci Hızlandırma Merkezi olarak yeni iş fikirlerine sahip girişimcileri desteklemiştir. 2019 yılına gelindiğinde Albaraka Türk, Alneo adlı dijital ödeme uygulaması ile katılım bankacılığı sektöründe ilk defa ayrı bir uygulamada mobil cüzdan ve POS hizmeti sunmuştur. Bununla beraber, Albaraka Türk 2020 yılında NakitBasit adlı para çekme işlemlerinin yapılabilmesi için bir FinTek geliştirmiştir.
- ▶ Kuveyt Türk Katılım Bankası, 2019 yılında önemli bir FinTek şirketi olan ComPay ile birlikte, "QR Kod ile Hesaptan Ödeme" uygulamasını geliştirmiş ve kullanıcıların hizmetine sunmuştur. 2020 yılında finansal teknolojiler alanında geliştirdiği Mufi adlı dijital uygulama ile müşterilere fatura ödeme imkanı sunmuştur.
- ▶ Tokenize edilmiş hisse senedi, dijital varlık yönetimi gibi uygulamaların sunulduğu MenaPay ile mikro-finansman alanında farklı uygulama yöntemleri sunan Colendi, Türkiye'de katılım bankacılığı bünyesi haricinde gelişen bağımsız uygulamalar olarak yer almaktadır.

Kaynak: (1) Moody's Investors Services Challenges and Opportunities in Global Islamic Finance Industry Stability 2019; (2) TKBB ADK İnternet Bankacılığı Verileri; (3) İKAM İslami Fintech Çalıştayı 2020; (4) İslami Fintech İnternet Siteleri (Albaraka Garaj, Alneo, NakitBasit, Mufi, MenaPay, Colendi); (5) Kuveyt Türk İnternet Sitesi YBBO: Yıllık Bileşik Büyüme Oranı

3.3 İSTANBUL FINANS MERKEZİ^{1,2,3,4,5}

İFM ve Uluslararası Finans Merkezleri

Günümüz ekonomi politikalarında, uluslararası yatırımcıların yatırımlarını çekmek ve ticari aktiviteleri artırmak amacıyla belirli finans merkezlerinin oluşturulması ülkelerin gündemlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Dünyanın önde gelen finans merkezlerinden Londra ve New York haricinde ekonomik güç dengesinin Batı'dan Asya'ya kaymasıyla beraber Dubai, Singapur ve Hong Kong'da önemli finans merkezleri kurulmuştur. Bu kapsamda, Türkiye'de yaşanan makroekonomik iyileşme süreci ve İstanbul'un finans piyasalarında bir merkez olma potansiyeli İstanbul Finans Merkezi (İFM) projesinin temellerinin atılmasını sağlamıştır.

İlk olarak 9.Kalkınma Planında yere alan İFM projesinin kurumsal bir çerçeveye oturtulması ile birlikte yatırımların uzun vadeli olarak hayata geçirilmesi hedeflenmektedir. Kurumsal yapının oluşturulmasıyla beraber Türkiye'nin 2023 hedefleri arasında bulunan İFM projesi, başta İslami finans olmak üzere Türkiye'yi merkez ülke konumuna yükseltmesi amaçlanmaktadır.

Türkiye Bankalar Birliği ve paydaşları tarafından yapılan çalışmalar ile 29 Eylül 2009 tarihli ve 2009/31 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararıyla İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Strateji ve Eylem Planı yürürlüğe girmiştir.

Uluslararası Finans Merkezlerinin; finansal hizmetler hacminde sınır ötesi işlemlerin daha geniş olması, yabancı mali kurumların finansal hizmet sunumunda ağırlıklı olması, uluslararası alanda fon sahipleri ile fon kullanıcılarının buluşturulması, finansal kurumların sınır ötesi işlemler amacı ile merkezde yer alması ve piyasaların, finansal ürünlerin sınır ötesi talebe göre düzenlenmesi gibi özellikler bulunmaktadır.

İstanbul'un Finans Merkezi Olmasını Sağlayacak Kriterler

Türkiye'nin bölgesindeki ekonomik ve finansal gelişmişliği dikkate alındığında, İstanbul'un bölgesel ve global bir merkez olma potansiyeline sahip olduğu görülmekte olup Uluslararası Finans Merkezi olabilmek için gerekli kriterleri karşılayabilen bir şehir olduğu vurgulanmaktadır. Borsa İstanbul tarafından İstanbul'un Uluslararası Finans Merkezi olabilmek için sağladığı kriterler aşağıda belirtilmektedir:

- ▶ Uluslararası Finans Merkezlerine Erişim
- ▶ Müşterilere Erişim
- ▶ Nitelikli (Vasıflı) İş Gücü Olanağı
- ▶ Düzenleyici Ortam
- ▶ İş Altyapısı Olanakları İş altyapısı
- ▶ Adil İş Ortamı
- ▶ Kurumsal Vergi Rejimi
- ▶ Operasyonel Maliyetler
- ▶ Kültür ve Dil

İFM Projesi planı doğrultusunda yapılan çalışmalar ile İstanbul 2019 yılında Uluslararası Finans Merkezleri içinde 59. sıraya kadar yükseldiği vurgulanmaktadır. İFM Projesi sürecinde insan kaynağı, idari, teknolojik ve altyapısal kaynakların geliştirilmesi gibi stratejilerin belirlendiği vurgulanmakta olup İstanbul Finans Merkezi (İFM) Projesi ile katılım bankalarının, tekafül şirketlerinin, faizsiz esasla çalışan bireysel emeklilik şirketlerinin ve portföy yönetim şirketlerinin oluşumuna olanak sağlandığı vurgulanmaktadır. Yenilenen Sermaye Piyasası Kanunu ve Sermaye Piyasası Yönetmelikleri, Borsa İstanbul'un teknolojik altyapısını küresel rekabet şartlarına göre düzenlenmesi ve İstanbul Tahkim Merkezi'nin faaliyete geçmesi ile Türkiye'nin hem sermaye piyasası hem de bankacılık alanlarında gelişerek ilgili konularda Avrupa standartlarına yükseldiği belirtilmektedir.

İFM'nin Türkiye ve Finans Sektörüne Sağlayacağı Avantajlar

İFM Projesinin, hedeflediği stratejiler ve sahip olduğu vizyon ile Türk Finans sektörüne önemli kazanımların sağlanmasına olanak sağlayacağı öngörülmektedir. Bu kapsamda İFM'nin Türkiye'ye ve finans sektörüne sağlayacağı avantajlar İstanbul'un Finans Merkezi Olma Arayışı raporunda aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

1. İFM ile Ortadoğu'dan Türkiye'ye gelen sermayenin uzun vadeli sermaye hareketlerine dönüşmesinin sağlanması ile ekonomik alanlarda kazanımlar elde edilmesi vurgulanmaktadır.
2. İFM projesinin, Türkiye'nin İslami finans alanındaki rekabetçi pozisyonunun gelişimine katkı sağlayacağı belirtilmektedir.
3. İFM'nin kurulmasıyla birlikte katılım bankacılığının gelişimini sağlayacak yabancı sermaye ile katılım bankacılığının gelişim süreci hız kazanacak ve bununla beraber kullanılan İslami finans enstrüman çeşitliliğinin artmasıyla birlikte iş ortamında çeşitliliğin sağlanacağı vurgulanmaktadır.

3.3 İstanbul Finans Merkezi

Tablo 3.3.1: TKBB - İFM Eylemleri Mevcut Durum Tablosu^{1,2}

#	İFM Programında TKBB'nin Sorumlu Olarak Yer Aldığı Eylemler	Mevcut Durum	Bitiş Tarihi
74 - Tanıtım Kampanyası	Eylem 6 : Tanıtım kampanyası, araç ve yöntemler yönünden detaylandırılmış tv-radyo spotları	✓	2019 4. çeyrek
	Eylem 7 : Katılım bankalarının müşteri temsilcilerinin destek vermesi, web sayfa destekleri	✓	2017 1. çeyrek
	Eylem 8 : Diyanet İşleri Başkanlığının sürece dahil edilmesi, DİB TV-Radyosundan istifade edilmesi	✓	2019 4. çeyrek
75 - Şeffaflık Mekanizması	Eylem 1: Araştırma ile tespitlerin yapılması (müşteri segmentlerini de içeren müşteri araştırmaları), şeffaflık gerektiren unsurların rapor halinde hazırlanması	✓	2020 2. çeyrek
	Eylem 2 : Raporun paydaşlarla paylaşılması, TKBB web sayfasında katılım bankalarının konvansiyonel bankalardan farklı yönlerinin detaylı anlatıldığı bölümün yer alması	→	2021 2. çeyrek
	Eylem 11 : DİYK sitesinde bu farkların yayımlanmasına yer verilmesi	✗	-
	Eylem 5 : Müşterilerle müzakerede katılım bankalarının zarar etme riskinin olduğu noktada müşterilerini bilgilendirmeleri, talep edilen bilgileri paylaşmayı kabul etmeleri	✓	2020 4. çeyrek
76 - Kurumsal Sosyal Sorumluluk / 77 - Uygulama ve Terim Tespiti	Eylem 3 : Farkın yalnızca şekli nitelikte olduğu algısına karşı terim ve uygulamaların belirlenmesi, kredi / faizsiz repo gibi ve alternatifler geliştirilmesi	✓	2020 4. çeyrek
	Eylem 4 : Oluşturulan terim ve uygulamaların personele eğitim yoluyla aktarılması	→	2021 4. çeyrek
78 - Akademik Veri Yayın Tabanı	Eylem 9 : Türkçe akademik yayın sayısının artırılması kapsamında oluşturulacak veri tabanı ile bu alanda çalışan akademisyenlerin tespit edilmesi ve kitap / makalelerin bu veri setinde toparlanması	✗	-
	Eylem 10 : Türkçe literatür alanındaki eksikliği gidermek için yurtdışındaki ekonomi, faizsiz bankacılık, faizsiz sigortacılık vb. sahalardaki önemli belli başlı yabancı kitapları tercüme ettirilmesi ve telif eserler oluşturacak bir mekanizma hayata geçirilmesi	✓	2017 4. çeyrek
81 - Sertifikasyon	Eylem 12 : Yurtdışı eğitim programlarına potansiyel vaat eden personelin katılması, online eğitimler, İngilizce eğitimleri	✓	2020 1. çeyrek
	Eylem 13 : Yurtdışı danışma kurulları ve / veya üniversitelerden ilgili personele eğitim verilmesi	→	2021 1. çeyrek
	Eylem 15 : E-learning, simülasyon teknikleri ve online eğitimler ile hem personelde kalite artışı hem ortak terminoloji	✓	2020 4. çeyrek
83 - Burs / Ödül	Eylem 6 : Staj programlarının ideal çerçevesinin oluşturulması ve ortak havuz kurulması	✗	-
	Eylem 7 : Katılım bankalarının katkılarıyla TKBB bünyesinde burs fonu oluşturulması	✓	2020 4. çeyrek
86 - TKBB'nin Reorganizasyonu	Eylem 2 / kısmi : TKBB Koordinasyonunda çalışma komiteleri, iş modelleri, ürün çeşitliliği, şube ağının genişletilmesi, ölçek ekonomisi bağlamında katılım bankaları arasında işbirliğinin temini, koordinasyonu	✓	2017 3. çeyrek
	Eylem 30 : Birlik bünyesinde Mevzuat Fonksiyonu tesisi	✓	2018 1. çeyrek
88 - DİYK ile İletişim Kanalı	Eylem 11: DİYK ile TKBB arasında iletişim kanalı tesis edilmesi, fetva taleplerinde konunun katılım bankalarının da dikkatine sunulması	✓	2018 2. çeyrek
	Eylem 8 : Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından kendi yayın organları ve diğer iletişim kanalları / araçları üzerinden daha kapsamlı olarak ele alınarak, yapılacak açıklamalar ve yayınlarla sistem prensiplerinin kamuoyuna aktarılması	✓	2019 4. çeyrek
92 - Etik İlkeler	Eylem 9a: Etik ilkeler dokümanının hazırlanması için çalışmalar başlatılarak TKBB Danışma Kurulu'nun gündemine alınması	→	2022 1. çeyrek
97 - Yeni Ürünler	Eylem 26 : Wakala ürününün geliştirilmesi için katılım fonu tanımının değiştirilmesi	✓	2018 4. çeyrek
	Eylem 37 : TKBB bünyesinde "Katılım Bankacılığı Ürünleri Geliştirme Komitesi" tesis edilerek, yeni ürünlerin ülkemizde uygulanabilirliği ile ilgili bir rapor hazırlanması	✓	2016 4. çeyrek
	Eylem 22 : Enerji lisanslarının devredilebilmesinin sağlanması	✓	2017 1. çeyrek
	Eylem 24: Proforma fatura ile birden fazla fon kullandırımının önüne geçilecek düzenleme yapılması	✓	2019 3. çeyrek
	Eylem 40 : Karların doğrudan ilgili müşterilere dağıtılması olarak çalışan kapalı fon havuzlarının oluşturulması	✓	2018 3. çeyrek
	Eylem 36 : Katılım Endeksi ürünlerine benzer endeksler oluşturulması	✓	2020 3. çeyrek

Kaynak: (1) Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025);
(2) İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Programı Eylem Planı

✓ Tamamlandı → Devam Ediyor ✗ İptal



4

Türkiye Katılım Bankacılığı Büyüme Tahminleri

KATILIM BANKACILIĞININ %15 PAZAR PAYINA ULAŞMASI SENARYOSU

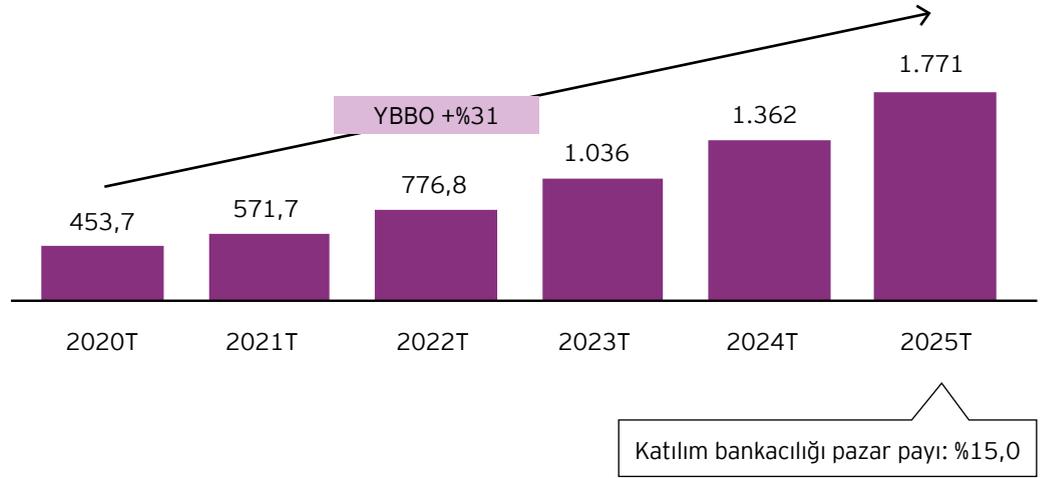
Türkiye Katılım Bankacılığı sektörü için Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde belirlenen ve Katılım Bankacılığı Strateji Güncelleme Raporu (2021-2025)'nda da güncelliğini koruyan "2025 yılında %15 toplam bankacılık içerisindeki pazar payına ulaşılması" hedefi TKBB'nin vizyonunda yer almaya devam etmektedir.

Katılım bankalarının toplam aktif büyüklüğü 2019 yılında 284,5 milyar Türk lirasına ulaşmış olup 2015-2019 yılları arasındaki toplam aktif büyümesi %24 oranında gerçekleşmiştir. Yapılan projeksiyon çalışması doğrultusunda katılım bankalarının hedeflenen pazar payına ulaşması için 2020-2025 yılları arasında %31 aktif büyüme sağlaması gerektiği ön görülmüştür. Katılım Bankacılığı Strateji Güncelleme Raporu (2021-2025) projeksiyon çalışmasında;

- Bankacılık sektöründe mevcut büyüme trendinin 2021-2025 yılları boyunca devam edeceği,
- Covid-19 etkisinin 2021 yılı içinde sınırlı kalacağı,
- Katılım bankalarına; kamu, müşteri ve ürün açısından desteklerin devam edeceği ve
- Ekonomik dalgalanmaların önümüzdeki dönemde stabil olarak seyredeceği göz önünde bulundurulmuştur.

Katılım Bankacılığı Strateji Güncelleme Raporu (2021-2025)'nda; katılım bankalarının 2015-2019 yıllarına kıyasla 2020-2025 yılları arasında daha yüksek bir oranla büyümesi için alınması gereken 23 aksiyon; 6 temel stratejik hedef ve 10 strateji altında belirtilmiştir.

Grafik 4.1: %15 Pazar Payı Senaryosu ile Katılım Bankaları Toplam Aktif Büyüklüğü (milyar Türk lirası)



Tablo 4.1: %15 Pazar Payı Senaryosu ile Katılım Bankacılığı Bilanço Kalemleri

Milyar TL	2019	2020T	2025T	2020-2025 YBBO
Toplam Aktifler	284,5	453,7	1.771	%31
Kullandırılan Fonlar	136,2	226,4	1.063	%36
Menkul Değerler	41,6	62,9	177,2	%23
Toplanan Fonlar	215,5	331,0	1.045	%26
Özkaynaklar	21,8	34,0	156,8	%36

T: Tahmin edilen değerleri belirtmektedir.
YBBO: Yıllık Bileşik Büyüme Oranı





5

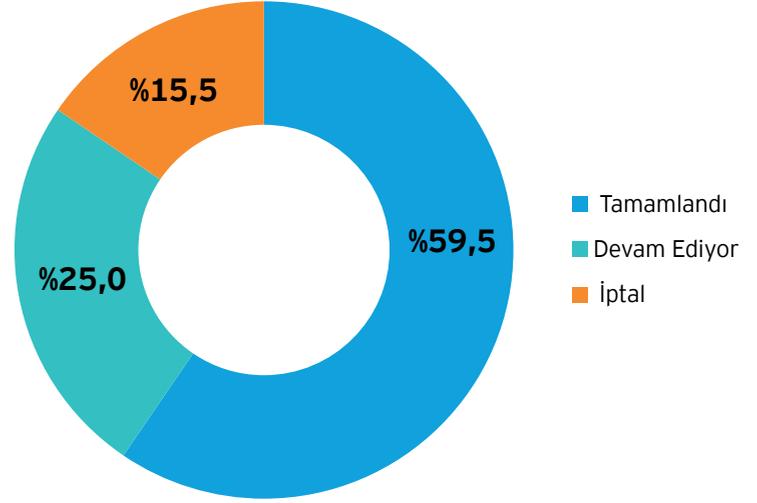
Stratejik Hedeflerin Mevcut Durumu

5. STRATEJİK HEDEFLERİN MEVCUT DURUMU

Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde yer alan eylemlerin mevcut durumlarının tespiti için paydaş görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Eylemler; Tamamlandı, İptal ve Devam Ediyor olmak üzere üç ana başlık altında gruplandırılmıştır. İlgili sorumlular tarafından gerçekleştirilerek sonuca ulaştırılmış olan eylemler Tamamlandı, ihtiyaçların değişmesi doğrultusunda gerçekleştirilmeyecek olan eylemler ise İptal başlığı altında belirtilmiştir. Devam Ediyor başlığı altında belirtilen eylemler üzerine çalışmalar başlatılmış olup eylemlerin 2025 yılına kadar bitirilmesine yönelik planlama yapılmıştır.

Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde yer alan 84 eylem ile ilgili aksiyon ve stratejiler 2015 yılında tanımlanmış 5 temel stratejik hedef (Sektörel Strateji; Ürün Çeşitliliği; Danışma Kurulları; Eğitim, İK, Sertifikasyon ve Kurumsal İletişim, Algı, İtibar) altında konumlandırılmıştır.

Grafik 5.1: Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde Yer Alan Eylemlerin Mevcut Durumu



Hedef	İptal	Devam Ediyor	Tamamlandı	Toplam
Sektörel Strateji	2	5	7	14
Ürün Çeşitliliği	9	12	24	45
Danışma Kurulları	1	1	3	5
Eğitim, İK, Sertifikasyon	3	4	8	15
Kurumsal İletişim, Algı, İtibar	2	10	12	24



Kaynak: Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)

Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde yer alan strateji ve aksiyonlar içerisindeki **tamamlanmış eylemler** aşağıda belirtilmiştir:

Sektörel Strateji ve Koordinasyon

Strateji	Aksiyon
1.1 Sektör stratejileri doğrultusunda paydaşların görev ve sorumluluklarının belirlenmesi	1.1.1 Sektör stratejileri doğrultusunda TKBB'nin koordinasyon merkezi haline gelmesi
	1.1.2 Katılım bankalarının sektör stratejileri doğrultusundaki hedeflerinin belirlenmesi
	1.1.3 Sektör stratejileri doğrultusunda kamu kuruluşlarının görev ve sorumluluklarının belirlenmesi

■ 1.1 Sektör stratejileri doğrultusunda paydaşların görev ve sorumluluklarının belirlenmesi

1.1.1 Sektör stratejileri doğrultusunda TKBB'nin koordinasyon merkezi haline gelmesi

► **Eylem-1:** Katılım bankalarının ihtiyaçlarının ortak bir platformda dile getirilmesi ve sektörün gelişimine yönelik sorunların çözülebilmesi için katılım bankalarının kamu kurumlarıyla olan ilişkileri geliştirilmiştir. 2014 yılında Faizsiz Finans Koordinasyon Kurulu, Başbakanlık Genelgesi ile kurulmuştur. Bu kurul, katılım bankacılığı konusunda ilgili bütün kurumları koordine eden ve gelişmelerin etkin bir şekilde sürdürülebilmesi için koordinasyon sağlayan proaktif ve destekleyici bir yapı olarak görev almıştır. Kurul Hazine Müsteşarlığı'nın bünyesinde operasyonlarını sürdürmüştür; TKBB, Koordinasyon Kurulunda aktif bir katılımcı olarak yer almıştır. Mevcut durumda Koordinasyon Kurulu bulunmamaktadır. Birliğin organizasyonunun kapasitesi yetkinlik ve kaynak olarak geliştirilmiştir. 2018 yılında Birlik organizasyonel anlamda yeniden yapılanmıştır. Ekip genişletilmiş; TKBB Danışma Kurulu ve uzmanlar eklenmiştir. Birlik çalışanlarının yetkinlik seviyeleri iyileştirilmiş ve Birlik bünyesine yeni işe alımlar gerçekleştirilmiştir. Bu süreç boyunca düzenleyici kurumlarla, piyasalarla ve müşterilerle ilişkilerin yapısal olarak geliştirilmesi kapsamında, daha etkin çalışmalar yapılması sağlanmıştır.

1.1.2 Katılım bankalarının sektör stratejileri doğrultusundaki hedeflerinin belirlenmesi

► **Eylem-2:** Faizsiz finans konusunda Hazine Müsteşarlığı tarafından ilgili bütün kurumları koordine edecek ve gelişmelerin etkin bir şekilde sürdürülebilmesi için koordinasyon sağlayacak bir mekanizma kurulmuştur. Söz konusu mekanizma, faizsiz finans konusunda vizyon tespiti ve ilgili taraflar arasında koordinasyon işlevi yanında faizsiz finansa ilişkin yabancı yatırımcıların ülkemize çekilmesini, yabancı yatırımcı bilgilerinin elde edilmesini, uluslararası kuruluşlardan fon temininin artırılmasını ve IDB fonlarının daha etkin kullanılmasını sağlayan ilişkilerin yönetilmesi ve geliştirilmesini sağlamıştır. İstanbul Finans Merkezinin açılmasına yönelik TKBB, Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi ve Yatırım

Ofisi; yurt dışı finansal kuruluşların Türkiye'de temsilcilik ve ofis açması, yatırım yapması için çalışmalar yapılmıştır.

İlgili komitelerin çalışma esasları belirlenmiştir; ortak strateji belirlenmesi için gündem şu şekildedir:

- Mevcut iş modellerini güncelleyerek hizmet kalitesinin artırılması
- Ürün çeşitliliğini artıracak, müşteri memnuniyetini üst seviyeye çıkaracak ürün inovasyon ve geliştirmelerine devam edilmesi
- Şube ağının genişletilmesi ile mobil bankacılığa yapılan yatırımların artırılmasıyla erişim kolaylığının sağlanması
- Ölçek ekonomisi bağlamında katılım bankaları arasında işbirliği yapılması

1.1.3 Sektör stratejileri doğrultusunda kamu kuruluşlarının görev ve sorumluluklarının belirlenmesi

► **Eylem-3:** Kâr payı dalgalanmalarına yönelik ideal bir rezerv uygulanmasının geliştirilmesi kapsamında ilk aşamada, BDDK tarafından ilgili paydaşlarla görüşmeler yapılarak ideal uygulama için yapılması gerekenlerin ve bu süreçte başvurulabilecek alternatif imkânların belirlenmesi, ikinci aşamada ise gerekli düzenlemelerin hazırlanması ve uygulama sürecine geçilmesi için çalışmalar yapılmıştır.

► **Eylem-6:** Ortak konularda ilgili bütün sektör kuruluşlarının aynı düzenlemelere tabi kılınması, faizsiz finansa ilişkin ihtiyaç duyulan düzenlemelerin geleneksel sistemle ayrıştığı noktalarda çözüm aranması ve düzenlemeler yapılması amacıyla ilgili paydaşların yer alacağı bir "Mevzuat Komitesi" oluşturulması hedeflenmiştir. Nitekim, Belgeli Sistem Mevzuat Çalışması bir ekip kurularak gerçekleştirilmiştir ve BDDK'ya gönderilmiştir. Bu doğrultuda, Faizsiz Finans Yasa Tasarısı 2016 yılında hazırlanmış olup akim kalmıştır.

► **Eylem-7:** Sektörün gelişimini desteklemek amacıyla kamu sermayeli katılım bankalarının kurulmasına yönelik çalışmalar tamamlanmıştır. 2015 yılında Ziraat Katılım Bankası ve Vakıf Katılım Bankası; 2019 yılında Emlak Katılım Bankası kurulmuştur.



Ürün Çeşitliliği ve Gelişimi

Strateji	Aksiyon
<p>2.1 Halihazırda kullanılmakta olan ürünlerin etkinliğinin artırılması</p>	<p>2.1.1 Sukuk ihraçları ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması</p> <p>2.1.2 Sukuk ihraçlarının artırılmasına yönelik adımların uygulamaya alınması</p> <p>2.1.5 Finansal kiralama ürünü ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması</p> <p>2.1.7 Yatırım Vekaleti ürünü ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması</p> <p>2.1.9 Katılım hesapları ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması</p>
<p>2.2 Katılım bankacılığı sisteminin plasman ürün yapısının çeşitlendirilmesi</p>	<p>2.2.1 TKBB bünyesinde daimi ve bağımsız bir mevzuat fonksiyonunun oluşturulması</p> <p>2.2.3 Örnek iş modelinin oluşturulması</p>
<p>2.3 Faizsiz bankacılık uygulamasının bulunduğu ülkelerde kullanılmakta olan ve geçmişte Türkiye’de kullanılmış ama katılım bankalarında günümüzde kullanılmayan ürünlerin uygulamaya alınması</p>	<p>2.3.1 Mevcutta olmayan ürünlerin mevzuat gereksinimlerinin ve uygulama alanlarının belirlenmesi</p>
<p>2.4 Katılım bankalarının kaynak çeşitliliğinin geliştirilmesi</p>	<p>2.4.1 Uluslararası kaynaklara erişimin artırılması</p> <p>2.4.2 Bankaların bünyesindeki kaynak çeşitliliğinin artırılması</p>
<p>2.5 Kamu kurumları nezdinde katılım bankacılığı sistemine yönelik politikaların geliştirilmesi ve bu politikaların uygulanmasını takip edecek organizasyonel yapıların tesis edilmesi</p>	<p>2.5.1 BDDK organizasyon yapılanmasının sektör ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmesi</p> <p>2.5.2 SPK’da mevcut yapı içerisinde fiili olarak katılım bankacılığı için oluşturulmuş ekipler kurulması</p> <p>2.5.3 Kamu Gözetim ve Muhasebe Standartları Kurulu bünyesinde katılım bankacılığı kuruluşlarına ilişkin bir çalışma grubu ya da ekip oluşturulması</p>

Kaynak: Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)

■ 2.1 Halihazırda kullanılmakta olan ürünlerin etkinliğinin artırılması

2.1.1 Sukuk İhraçları ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması

- ▶ **Eylem-1:** Kira sertifikalarında dayanak varlıklarda alternatif kaynaklar ile ihraçlar yapılmasına ilişkin olarak Birlik'e bağlı çalışma komitelerinin notları ve danışma komitesi kararı ile birlikte altına dayalı kira sertifikası ihracı hakkındaki görüşler Hazine Müsteşarlığına iletilmiştir. Hazine ve Maliye Bakanlığı 2017 yılından itibaren iç borçlanma araçlarından birisi olarak altına dayalı kira sertifikalarını kullanmaya başlamıştır. 2014'de Sahipliğe Dayalı Kira Sertifikası, 2015'de Yönetim Sözleşmesine Dayalı Kira Sertifikası, 2016'da TÜFE'ye endeksli kira sertifikası ihraçları imkanı düzenlemelere girmiştir. (61/1 sayılı Kira Sertifikaları Tebliği)
- ▶ **Eylem-2:** İcara sukukunda dayanak varlığın el değiştirmesi söz konusu olmamakla birlikte, yönetim sözleşmelerinde arka planda devlet borçlanma araçları el değiştirebileceği vurgulanmıştır. Bu sayede, teminat amacı dışında tasarruf yasağı sorunun kısmen çözüldüğü belirtilmiştir.
- ▶ **Eylem-3:** 6111 sayılı torba kanun ile kurumlar vergisi, KDV, damga vergisi, tapu harçları sorunu çözülmüştür. 2016 yılında uygulanan vergi istisnası ile birlikte özel sektör sukuklarının önündeki tüm vergisel engeller kaldırılmıştır: 5520 sayılı Kurumlar vergisi Kanunu 5/1 maddesine eklenen J bendi ile her türlü taşınır ve taşınmaz malların 6361 sayılı Kanun kapsamında geri kiralama amacıyla ve sözleşme sonunda geri alınması şartıyla, kurumlar tarafından finansal kiralama şirketleri, katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarına satışından doğan kazançlar ve bu kurumlarca söz konusu varlıkların devralındığı kuruma kira süresi sonunda devrinden doğan kazançlara kurumlar vergisi istisnası getirilmiştir. Katılım bankalarının kira sertifikası ihraçlarında payının artırılmasına ilişkin olarak ihraç tavanı ile alakalı mevzuatsal sorunlar ile ilgili Birlik tarafından SPK'ya başvuruda bulunulmuştur. Ek olarak, katılım bankalarının SPK'ya bildirdiği tertip ihraç tutarının üzerinde talep alması durumunda halka arz ihraçlar dışında kullanıcılardan fon toplayamaması ile ilgili SPK'ya başvuruda bulunulmuştur. SPK'dan alınan geri dönüş çerçevesinde farklı bir çözüm önerisi sunulmuş sonuca ulaşılmıştır. Konut finansmanının finansal kiralama yöntemiyle yapılması hususu, Ürün Raporuna simülasyon eşliğinde eklenmiş olmakla birlikte İslam hukuku açısından uygun bulunmamıştır.
- ▶ **Eylem-5:** Bölgesel anlamda önemli bir saklama merkezi konumuna gelmek için yurtdışında faaliyet gösteren kuruluşların Türkiye'de başta altın olmak üzere kıymetli maden stoklayabilecekleri ve gerektiğinde bu stokları Türkiye ya da çevre ülkelere sunabilecekleri bir saklama merkezi kurulması amacıyla BİST nezdinde 1800 ton kapasiteli modern bir saklama kasası oluşturulmuştur. Böylece Kıymetli Madenler Ödünç Piyasası'nın katılım bankaları tarafından etkin kullanılması sağlanmıştır.

- ▶ **Eylem-13:** Yurt dışı sukuk ihraçlarında ek değerlendirme zorunluluğu olmadan işlem gerçekleştirilmesi için SPK tarafından uygunluk alan bankalar bulunduğu belirtilmiştir.

2.1.2 Sukuk ihraçlarının artırılmasına yönelik adımların uygulamaya alınması

- ▶ **Eylem-15:** Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın farklı para birimleri cinsinden kira sertifikası ihracı yapabildiği vurgulanmıştır. Türkiye'de yer alan katılım bankalarının 32 sayılı karar uyarınca yalnızca Türk lirası cinsinden kira sertifikası ihraç edebildiği belirtilmiş, yabancı para kira sertifikası ihracı yapılamadığı vurgulanmıştır. Yurtdışında farklı para birimleri üzerinden kira sertifikası ihracı yapılabildiği ifade edilmiştir. BİST'in, 2016 yılında çifte kotasyona geçmesi ile beraber yurt içi yerleşik kurumların yurt dışında ihraç etmiş olduğu sermaye piyasası araçları BİST nezdinde de kote olabileceği vurgulanmıştır. Ayrıca yurt dışında ihraç edilen kira sertifikaları BİST nezdinde kote edilebileceği belirtilmiştir.
- ▶ **Eylem-16:** Özel kuruluşların sukuk ve faizsiz sermaye piyasası aracı ihraç etmelerini kolaylaştırıcı ve özendirici düzenlemelerin yapılmıştır. 2016 yılında uygulanan vergi istisnası ile birlikte özel sektör sukuklarının önündeki tüm vergisel engeller kaldırılmıştır: 5520 sayılı Kurumlar vergisi Kanunu 5/1 maddesine eklenen J bendi ile her türlü taşınır ve taşınmaz malların 6361 sayılı Kanun kapsamında geri kiralama amacıyla ve sözleşme sonunda geri alınması şartıyla, kurumlar tarafından finansal kiralama şirketleri, katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarına satışından doğan kazançlar ve bu kurumlarca söz konusu varlıkların devralındığı kuruma kira süresi sonunda devrinden doğan kazançlara kurumlar vergisi istisnası getirilmiştir.
- ▶ **Eylem-17:** Borsa İstanbul A.Ş.'de kira sertifikalarının işlem gördüğü Taahhütlü İşlemler Pazarı 02/07/2018 tarihinde faaliyete geçerek bu pazarda işlemler gerçekleşmeye başlamıştır. Söz konusu pazar, katılım bankalarının çalışma prensiplerine uygun olarak faaliyet göstermekte oldukları belirtilmiş olup, diğer bankalar da bu pazarda işlem gerçekleştirebilecekleri vurgulanmıştır.

2.1.5 Finansal kiralama ürünü ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması

- ▶ **Eylem-22:** 2017 yılında enerji lisanslarının başka bir tüzel kişiye devri mümkün hale getirilmiştir.
- ▶ **Eylem-23:** Mevzuatta yer alan gayrimenkul sınırlamalarından katılım bankalarının finansal kiralama işlemlerinin istisna tutulması için mevzuatsal çalışmalar yapılmıştır.
- ▶ **Eylem-24:** Katılım bankalarında, finansman sağlarken kullanılan alım satım konu olan belgelerde mükerrerliğin ve sahteciliğin önlenmesi amacıyla Katılım Bankaları Fatura Kayıt Sistemi kurulmuştur.

2.1.7 Yatırım Vekaleti ürünü ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması

► **Eylem-26:** Katılım bankalarının kaynak sağlamlığında esnek bir yapıya kavuşmasını sağlayacak, sektörün gelişmesinde önemli bir adım olarak görülen ve uluslararası uygulamalarda katılım bankalarının fon toplama yöntemlerinden biri olarak kullanılan "yatırım vekâletine dayalı fon toplama" işlemine ilişkin mevzuat düzenlemesi; Mevzuat Komitesi, Hukuk Komitesi ve diğer ilgili komitelerce çalışılmış ve BDDK'ya gönderilmiştir. Akabinde, 18/10/2018 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan, "Mevduat ve Katılım Fonunun Kabulüne, Çekilmesine ve Zamanaşımına Uğrayan Mevduat, Katılım Fonu, Emanet Ve Alacaklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile katılım bankalarının yatırım vekaleti yöntemiyle fon toplanmasına ilişkin yasal dayanak oluşturulmuştur.

2.1.9 Katılım hesapları ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması

► **Eylem-28:** Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 4. maddesi uyarınca katılma hesabından kullanılan kredilerin %70'inin kredi riskine esas tutar olarak dikkate alındığı ve alfa oranı olarak adlandırılan bu oranın uygulamada katılım bankaları tarafından üstlenilen zarara katılma oranları ile örtüşmediği, Birlik Risk Komitesinin tarafından tespit edilerek BDDK'ya resmi yazı ile gönderilmiştir. 27.09.2016 tarih ve 29840 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile birlikte Yönetmeliğin 5. maddesinin birinci fıkrası revize edilmiştir.

2.2 Katılım bankacılığı sisteminin plasman ürün yapısının çeşitlendirilmesi

2.2.1 TKBB bünyesinde daimi ve bağımsız bir mevzuat fonksiyonunun oluşturulması

► **Eylem-30:** Katılım bankacılığı sektörüne yönelik ürün mevzuat ihtiyacı komiteler aracılığı ile çözüme kavuşturulmuştur. Ürün Geliştirme Çalışma Komitesi kurularak hem mevzuat ihtiyaçlarını hem de uygulamayı gösteren iki rapor hazırlanmış olup Faizsiz Finans Koordinasyon Kurulu üyeleri ve kamu kurumlarına iletilmiştir. 2019 yılında çıkan düzenleme değişikliği üzerine tip sözleşmeler adı altında ürünlerin mevzuat altyapısı Hukuk Komitesi tarafından çalışılmakta ve TKBB Danışma Kurulu fıkhi kontrolleri gerçekleştirerek yayımlama sürecine geçmesini sağlamaktadır.

2.2.3 Örnek iş modelinin oluşturulması

► **Eylem-35:** Kitle Fonlaması Tebliği Ekim 2019'da yayımlanmıştır.

► **Eylem-36:** Katılım 30, Katılım 50 ve Katılım Model Portföy Endeksleri açılmıştır. TKBB Danışma Kurulu'nun hazırladığı

Pay Senedi Standardı çerçevesinde Borsa İstanbul tarafında bir katılım endeksi oluşturulması için çalışmalar devam etmektedir. Katılım bankalarının alım satımına uygunluk vereceği yatırım fonlarındaki temel kriterlerin belirlenmesi ile ilgili Birlik Yönetim Kurulunun almış olduğu bir mesleki tanzim kararı bulunmaktadır.

2.3 Faizsiz bankacılık uygulamasının bulunduğu ülkelerde kullanılmakta olan ve geçmişte Türkiye'de kullanılmış ama katılım bankalarında günümüzde kullanılmayan ürünlerin uygulamaya alınması

2.3.1 Mevcutta olmayan ürünlerin mevzuat gereksinimlerinin ve uygulama alanlarının belirlenmesi

► **Eylem-37:** Birlik bünyesinde Ürün Geliştirme Komitesi kurulmuş olup komitenin müzakerelerinin TKBB Danışma Kurulu üyesi danışman hocalarla istişareli olarak geliştirilmesi, rapor haline getirilmesi, paydaş kamu kurumlarıyla (BDDK başta olmak üzere) ve diğer kurumlarla görüş alışverişi yapılması şeklinde planlı bir model yürütülmüştür. Ürün Geliştirme Komitesi tarafından önerilen yeni ürünler (örn.wakala) 2016 yılında Araç Çeşitlendirmesi, Sorun Tanımı ve Çözüm Önerileri adlı rapor altında FFKK'ya sunulmuştur. Yenilikçi Ürünler Çalıştayı, Mart 2017 tarihinde 2 günlük olarak Dünya Bankası, katılım bankaları ve yabancı hocaların katılımıyla düzenlenmiştir.

2.4 Katılım bankalarının kaynak çeşitliliğinin geliştirilmesi

2.4.1 Uluslararası kaynaklara erişimin artırılması

► **Eylem-38:** TKBB olarak küresel İslami Finansal Kuruluşlar ile ilişkiler kurularak çeşitli mutabakatlar yapılmıştır. 25 Mayıs 2017 tarihinde Türkiye Katılım Bankaları Birliği ile İslam Kalkınma Bankası arasında bir mutabakat zaptı imzalanmıştır. AAOFI'nin Faizsiz Finansa Standartları'nın Türkçe çevirisi tamamlanmıştır.

► **Eylem-39:** Fon temin edilmesi kapsamında yurt dışından Eximbank aracılığı ile katılım bankalarının kullanımına sunulan 300 milyon Amerikan doları değerinde kredi açılmıştır.

2.4.2 Bankaların bünyesindeki kaynak çeşitliliğinin artırılması

► **Eylem-40:** Talep eden katılım bankalarınca kapalı fon havuzu oluşturulması mümkün kılınmıştır.

► **Eylem-42:** Girişim sermayesi yatırım fonu, gayrimenkul yatırım fonu, altyapı gayrimenkul yatırım ortaklığı ve katılım şemsiye fonunun uygulanmasının yaygınlaştırılması için SPK tarafından söz konusu ürünlere ilişkin düzenleme çalışmaları sayesinde katılım bankaları fonlar oluşturmuştur. Bu imkanlar doğrultusunda katılım bankaları TEFAŞ platformunda sadece katılım esaslı fonların alım-satım işlemlerini gerçekleştirmiştir.

■ **2.5** Kamu kurumları nezdinde katılım bankacılığı sistemine yönelik politikaların geliştirilmesi ve bu politikaların uygulanmasını takip edecek organizasyonel yapıların tesis edilmesi

2.5.1 BDDK organizasyon yapılanmasının sektör ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmesi

► **Eylem-43:** Sektörün ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla BDDK Uygulama III Daire başkanlığı tarafından katılım bankacılığına ilişkin çalışmalar yapılmıştır.

2.5.2 SPK'da mevcut yapı içerisinde fiili olarak katılım bankacılığı için oluşturulmuş ekipler kurulması

► **Eylem-44:** SPK bünyesinde yer alan Ortaklıklar Finansmanı Dairesi altında katılım bankacılığı sektörüne dair çalışmalar da yapılmıştır.

2.5.3 Kamu Gözetim ve Muhasebe Standartları Kurulu bünyesinde katılım bankacılığı kuruluşlarına ilişkin bir çalışma grubu ya da ekip oluşturulması

► **Eylem-45:** KGK altında faizsiz finans alanında çalışmalar yapan ekipler bulunmaktadır. AAOIFI'nin yayımlanmış olduğu Faizsiz Finans Muhasebe Standartlarının çeviri çalışması KGK altında yer alan ekip koordinasyonunda Birlik Mali İşler Komitesinin de katkılarıyla beraber 2019 yılında tamamlanmıştır.

Danışma Kurulları

Strateji	Aksiyon
3.1 Katılım bankalarına yönelik TKBB Danışma Kurulu'nun oluşturulması	3.1.1 TKBB Danışma Kurulu'nun organizasyon yapısının belirlenmesi
3.2 Katılım bankaları nezdinde banka danışma komitelerinin standart hale getirilmesi	3.2.1 Katılım bankaları bünyesindeki banka danışma komitelerinin organizasyon yapısının ve çalışma modelinin belirlenmesi

■ 3.1 Katılım bankalarına yönelik TKBB Danışma Kurulu'nun oluşturulması

3.1.1 TKBB Danışma Kurulu'nun organizasyon yapısının belirlenmesi

► **Eylem-1:** Katılım bankacılığı sektörünün faizsiz finans prensiplerine uyumunda yeknesaklık sağlanması için 7736 no'lu BDDK kararı ile TKBB bünyesinde akademisyenlerden ve sektör uzmanlarından oluşan 5 kişilik bir TKBB Danışma Kurulu oluşturulmuştur. Kurul Şubat 2018 tarihinde fiilen, Mayıs 2018 tarihi itibarı ile resmi faaliyetlerine başlamıştır. TKBB tarafından yapılan genel bir toplantı ile bütün paydaşların onayı alınarak, ilgili kamu kuruluşları konu hakkında bilgilendirilerek TKBB Danışma Kurulu TKBB bünyesinde çalışmalarına başlamıştır. Alınan yeni bir karar doğrultusunda kurulun üye sayısı 7 kişiye çıkarılmıştır.

■ 3.2 Katılım bankaları nezdinde banka danışma komitelerinin standart hale getirilmesi

3.2.1 Katılım bankaları bünyesindeki banka danışma komitelerinin organizasyon yapısının ve çalışma modelinin belirlenmesi

► **Eylem-4:** 2019 yılında bankalarda yer alan danışma komitelerinin görev tanımları ve işleyişi Faizsiz Bankacılık İlke ve Standartlarına Uyuma İlişkin Tebliğ (30888 no'lu BDDK tebliği) ile düzenlenmiştir. Banka danışma komitelerinin üyeleri, bankaların yönetim kurulları tarafından belirlenmiştir. Üyeler, atanmayı takip eden belli bir süre içinde TKBB Danışma Kurulu'na bildirilmiştir. Banka danışma komiteleri tarafından bir karara varılamayan konularda, TKBB Danışma Kurulu'na danışılması kararlaştırılmıştır. Kurulacak yapıda banka danışma komitelerinin icradan bağımsızlığı sağlanmış, mevcut mevzuata da uygun olarak iç sistemler birimlerinin bir parçası olarak konumlandırılmışlardır.

► **Eylem-5:** TKBB Yönetim Kurulu tarafından BDDK'ya yazılacak bir dilekçe ile banka danışma komiteleri zorunlu hale getirilmiş olup banka danışma komiteleri aldıkları kararları periyodik olarak TKBB'ye iletmeleri kararlaştırılmıştır. Danışma komitelerine ilişkin konuların ilgili mevzuata dâhil edilmesine yönelik düzenleme çalışmaları yapılmıştır.

Eğitim, İK, Sertifikasyon

Strateji	Aksiyon
4.1 Katılım bankacılığına ilişkin açık öğretim, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarının geliştirilmesi ve öğretim üyesi eksikliğinin giderilmesi	<p>4.1.1 Üniversiteler ve açıköğretim fakültelerinde faizsiz bankacılık konularında kurulan bölümlerin / derslerin artırılması</p> <p>4.1.3 Katılım bankacılığına yönelik burs, ödül ve staj imkanlarının artırılması</p>
4.2 Katılım bankacılığı ile ilgili kişi ve eserlere ilişkin veri tabanının oluşturulması ve ders kitabı eksikliğinin giderilmesi	4.2.1 Türkçe akademik yayın sayısının artırılması kapsamında oluşturulacak veri tabanı ile bu alanda çalışan akademisyenlerin tespit edilmesi ve kitap / makalelerin bu veri setinde toparlanması
4.3 Katılım bankacılığı konusunda uzmanlaşmış personel sayısının artırılması ve personel yetkinliklerinin geliştirilmesi	<p>4.3.1 Kamu kurumlarında çalışan personellere gerekli eğitimlerin verilmesi ve uzmanlaşması için gerekli teşvik politikalarının geliştirilmesi</p> <p>4.3.2 Katılım bankası personellerine gerekli eğitimlerin verilmesi ve uzmanlaşması için gerekli teşvik politikalarının geliştirilmesi</p>
4.4 Katılım bankacılığına yönelik enstitü veya araştırma merkezi kurulması	4.4.1 Katılım bankacılığı alanında çalışacak bir enstitü / araştırma merkezinin kurulma imkânlarının araştırılması ve ardından kurulmasının planlanması
4.5 Katılım bankacılığı terminolojisinin bilinirliğinin yaygınlaştırılması	4.5.1 Doğru bilgilendirme ve ortak dil oluşumuna katkı sağlamak amacıyla e-learning, simülasyon gibi eğitim teknolojilerinin kullanılması

■ **4.1** Katılım bankacılığına ilişkin açık öğretim, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarının geliştirilmesi ve öğretim üyesi eksikliğinin giderilmesi

4.1.1 Üniversiteler ve açıköğretim fakültelerinde faizsiz bankacılık konularında kurulan bölümlerin / derslerin artırılması

► **Eylem-1:** 2015 yılı içerisinde; YÖK, üniversiteler, TKBB ve BDDK temsilcileri tarafından söz konusu derslerin bu konuda istekli üniversitelerde programlara eklenmesi konusunda toplantılar yapılmıştır. 11. Kalkınma Planında katılım bankacılığı sektörüyle ilgili ders içerikleri YÖK'ün öncelik verdiği alanlar içerisinde yer aldığı belirtilmiştir. Marmara Üniversitesi'nde İslam Ekonomisi ve Finansı Enstitüsü (MÜİSEF) 2019 yılında kurulmuştur. Ayrıca, 3 üniversitede lisans seviyesinde eğitimler verilmekte olup 10'a yakın üniversitede araştırma merkezleri, yüksek lisans ve doktora programları bulunduğu vurgulanmıştır.

4.1.3 Katılım bankacılığına yönelik burs, ödül ve staj imkanlarının artırılması

► **Eylem-7:** Her yıl üniversitelerin ilgili bölümlerinden mezun olan öğrencilerin yurtiçi ve yurtdışında yüksek lisans programlarına gönderilmesi amacıyla TKBB bünyesinde

katılım bankalarının katkılarıyla burs fonu oluşturulmuştur. Her yıl belirlenen bir tarihe kadar başvuruların alınmakta olduğu vurgulanmış olup TKBB eğitim fonksiyonu tarafından başvuruların değerlendirildiği belirtilmiştir. İslam Ekonomisi, İslam Ekonomisi ve Finansı, İslami Bankacılık ve Finans, Uluslararası Finans ve Katılım Bankacılığı ile İslam İktisadı ve Finansı veya benzeri bölümlerde doktora programında eğitim gören ve aranan şartları taşıyan doktora öğrencilerine bursu desteği verildiği ifade edilmiştir. Mevcut durumda 51 yüksek lisans ve doktora öğrencisine burs desteği sağlanmıştır. Burs verilecek öğrenci sayısına ilgili yılın mali bütçesi içerisinde değerlendirilerek karar verilmektedir. 2020-2021 eğitim ve öğretim döneminde 4 yüksek lisans öğrencisine ve 17 doktora öğrencisine burs vermeye devam etmektedir.

► **Eylem-8:** TKBB bünyesinde yer alan eğitim fonksiyonu tarafından makale yazılmasının artırılması amacıyla her yıl ödül verilmesi kararlaştırılmış olup 3 yıldır makale yarışmaları düzenlendiği belirtilmiştir. Ödüllü makale yarışması konularının; Dünyada ve Ülkemizde Katılım Bankacılığının Gelecek Simülasyonu Katılım Finans Paydaşları ile İş Yapma Potansiyeli Katılım Finans Sisteminin Teorik Alt Yapısı Üzerine Öneriler Türkiye'de Katılım Finans Sisteminin Mevcut Sorunları ve Çözüm Önerileri İslam İktisadı Anlayışına Göre Katılım Bankacılığı, Ortaklık ve Sosyal Dayanışma Dünyada Uygulanan Başarılı Faizsiz Finans Ürünleri ve Türkiye'de Uygulanabilirliği Faizsiz Finans Alanında Dijitalleşme ve İnovasyon olduğu vurgulanmıştır. Eğitim fonksiyonu tarafından üniversitelerde verilecek ödüllerin iletişimi yapılmış ve sene sonunda eğitim fonksiyonu tarafından yapılacak değerlendirme ile ilk üç makaleye belirlenen tutarlarda ödüller verilmiş, düzenlenen makale yarışmasında ödüle layık görülen ilk üç makale kitap halinde yayımlanmıştır.

■ **4.2** Katılım bankacılığı ile ilgili kişi ve eserlere ilişkin veri tabanının oluşturulması ve ders kitabı eksikliğinin giderilmesi

4.2.1 Türkçe akademik yayın sayısının artırılması kapsamında oluşturulacak veri tabanı ile bu alanda çalışan akademisyenlerin tespit edilmesi ve kitap / makalelerin bu veri setinde toparlanması

► **Eylem-10:** Önceki dönemde Türkçe literatür alanındaki eksikliği gidermek amacıyla yurtdışındaki ekonomi, faizsiz bankacılık, faizsiz sigortacılık vb. sahalardaki önemli belli başlı yabancı kitapları tercüme ettiren ve telif eserler oluşturan Birlik bünyesinde yer alan bir Yayın Kurulunun bulunduğu belirtilmiştir. Birlik ile Marmara Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi arasında kitap basımı süreci ile ilgili bir protokolün düzenlenmesi sayesinde sektöre katkı sağlanacağı düşünülen çeşitli eserlerin çevirisi yapılarak yayımlanmıştır.

■ **4.3** Katılım bankacılığı konusunda uzmanlaşmış personel sayısının artırılması ve personel yetkinliklerinin geliştirilmesi

4.3.1 Kamu kurumlarında çalışan personellere gerekli eğitimlerin verilmesi ve uzmanlaşması için gerekli teşvik politikalarının geliştirilmesi

► **Eylem-11:** Faizsiz Bankacılık İlke ve Standartlarına Uyuma İlişkin Tebliği kapsamında; Faizsiz Bankacılık Uyum ve Denetim Faaliyetlerinde ve Danışma Komitesi Sekretaryasında görev alacak çalışanlara yönelik Birlik ve MÜİSEF işbirliği ile "Faizsiz Bankacılık Standartları Uyum Sertifikasyon Eğitimi" düzenlenmiştir. Ayrıca, sukuk ve standartlarla ilgili 2 ayrı sertifika programı hayata geçirilmiştir. Eylem faizsiz finans konusundaki bilgi altyapısının artırılması ve uzmanlaşmanın teşvik edilmesi amacıyla bu alandaki eksik nitelikli işgücü ihtiyacının giderilmesine yardımcı olmuştur.

4.3.2 Katılım bankası personellerine gerekli eğitimlerin verilmesi ve uzmanlaşması için gerekli teşvik politikalarının geliştirilmesi

► **Eylem-12:** Katılım bankası personellerine sınıf içi ve sanal sınıf içi eğitim programları düzenlenmiştir. 2002-2020 yılları arasında 1.100 eğitim programı düzenlenmiş ve 21.700 kişinin katılımı sağlanmıştır. . Ayrıca, 2020 yılında ilk defa LMS Platformu ile online sınıf eğitim hizmeti başlamış olup yıllık 17.000 katılım bankası ve paydaş kurumların personelinin bu eğitimlerden faydalanmasının hedeflendiği vurgulanmıştır. Dizayn edilen bütün eğitimlere Birlik personelinin katılma hakkı bulunmaktadır. Yurt dışı eğitim programlarına ve dil kurslarına Birlik personellerinin katılımı teşvik edilmektedir.

■ **4.4** Katılım bankacılığına yönelik enstitü veya araştırma merkezi kurulması

4.4.1 Katılım bankacılığı alanında çalışacak bir enstitü / araştırma merkezinin kurulma imkânlarının araştırılması ve ardından kurulmasının planlanması

► **Eylem-14:** Katılım bankacılığı alanında yeni bilimsel çalışmaların gerçekleştirilmesi ve desteklenmesi amacıyla gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde Üniversiteler / Enstitülerle işbirliği yoluna gidilmiş, protokoller düzenlenmiş, ziyaretler, etkinlikler, seminerler, sertifikasyon eğitimleri düzenlenmiştir. Birlik bünyesinde bir araştırma merkezi kurulmamıştır. Bununla beraber, TKBB Danışma Kurulu ve MÜİSEF bu hedef doğrultusunda çalışmalar gerçekleştirmiştir. Ayrıca, Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi'ne ait araştırma merkezleri kurulmuştur.

■ **4.5** Katılım bankacılığı terminolojisinin bilinirliğinin yaygınlaştırılması

4.5.1 Doğru bilgilendirme ve ortak dil oluşumuna katkı sağlamak amacıyla e-learning, simülasyon gibi eğitim teknolojilerinin kullanılması

► **Eylem-15:** TKBB bünyesinde başlatılan sözlük çalışmasına ek olarak; LMS Platformu ile online sınıf eğitimi hizmetleri başlamıştır ve yeni eğitim döneminde İnsan Kaynakları, Proje Yönetimi, Dış İşlemler, Müşteri Yönetimi gibi çeşitli konularda sertifikasyon eğitimlerinin düzenlenmesinin hedeflendiği belirtilmiştir.



Kurumsal İletişim, Algı ve İtibar

Strateji	Aksiyon
5.1 Sistemin felsefesine yönelik bilgi düzeyinin artırılması / konvansiyonel bankacılık ile farklılığın ortaya konulması	<p>5.1.1 Katılım bankacılığı sistemine yönelik olumsuz algılara neden olan unsurların tespit edilmesi, söz konusu unsurlarla ilgili olarak şeffaflığın artırılması ve kamuoyunun doğru bilgilendirilmesinin sağlanması</p> <p>5.1.2 Katılım bankacılığı sisteminde benimsenen mevcut algı bozucu uygulamalar ve terimlere alternatif önerilerin geliştirilmesi</p> <p>5.1.3 Müşterilerin bilinçlendirilmesi ve sözleşme iradesinin tesis edilmesi</p>
5.2 Doğru pazarlama stratejilerinin oluşturulması	5.2.1 Sistemin felsefesini ve uygulamalarını konu alan kapsamlı bir tanıtım kampanyası yürütülecek, sistemin geliştirilmesi ve tanınmasına yönelik ulusal ve uluslararası düzeyde organizasyonların düzenlenmesi
5.3 Katılım bankacılığı uygulamalarında yeknesaklık sağlanması	<p>5.3.1 Sistemin dayandığı prensipler doğrultusunda etik ilkelerin, kurumsal yönetim ilkelerinin ve teamüllerin oluşturulması, faiz yasağı dışındaki dini prensiplere de uyum gösterilmesi</p> <p>5.3.2 Katılım bankacılığı ürünlerinin algı yönetiminin yapılması</p>
5.4 Sistemin itibarını artıracak girişimlerde bulunulması	<p>5.4.1 Katılım bankacılığı kuruluşları ile Diyanet arasında bir iletişim kanalının tesis edilmesi</p> <p>5.4.2 Türkiye Katılım Bankaları Birliği ve katılım bankaları arası işbirliklerinin geliştirilmesi</p>

5.1 Sistemin felsefesine yönelik bilgi düzeyinin artırılması / konvansiyonel bankacılık ile farklılığın ortaya konulması

5.1.1 Katılım bankacılığı sistemine yönelik olumsuz algılara neden olan unsurların tespit edilmesi, söz konusu unsurlarla ilgili olarak şeffaflığın artırılması ve kamuoyunun doğru bilgilendirilmesinin sağlanması

► **Eylem-1:** TKBB tarafından katılım bankacılığı sistemine yönelik olumsuz algılara neden olan unsurların tespit edilmesi amacıyla Türkiye temsili bir algı ve sektör büyüklüğü, müşteri segmentlerini de içerecek şekilde müşteri derinlik araştırmasının yılda 2 defa yapıldığı belirtilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda mevcut katılım bankacılığı algısı, toplum nezdinde şeffaflık gerektiren bilgi ve uygulamaların hangileri olduğuna ilişkin bir rapor hazırlandığı vurgulanmıştır.

5.1.2 Katılım bankacılığı sisteminde benimsenen mevcut algı bozucu uygulamalar ve terimlere alternatif önerilerin geliştirilmesi

► **Eylem-3:** Katılım bankacılığı içerisindeki ifadelerin standartlaştırılması, anlam bütünlüğünün sağlanması ve algı bozukluğu oluşturan terimlerin düzenlenmesi için TKBB Faizsiz Finans Terimler sözlüğü 2018 yılında oluşturulmuştur. Yayın kuruluşlarında katılım bankacılığı işleyişini anlatan bilgilendirme ekranları hazırlanmıştır.

5.1.3 Müşterilerin bilinçlendirilmesi ve sözleşme iradesinin tesis edilmesi

► **Eylem-5:** Müşterilerin maruz kalabilecekleri riskleri, açıklanan kar payı oranlarının geçmişte gerçekleşen oranlar olduğunu, zarar riskinin de bulunduğunu belirten ve müşterilerle müzakere aşamasında paylaşılarak şeffaflığa katkı sağlayacak müşteri bilgilendirme formunun taslak çalışması hazırlanmıştır.

5.2 Doğru pazarlama stratejilerinin oluşturulması

5.2.1 Sistemin felsefesini ve uygulamalarını konu alan kapsamlı bir tanıtım kampanyası yürütülecek, sistemin geliştirilmesi ve tanınmasına yönelik ulusal ve uluslararası düzeyde organizasyonların düzenlenmesi

► **Eylem-6:** TKBB bünyesinde Kurumsal İletişim departmanı kurulmuştur. Kurumsal iletişimi iyileştirmek ve gelişim alanlarını belirlemek amacıyla GZFT analiz çalışması yapılmıştır. Bu çalışmaya istinaden iletişim stratejisi belgesi hazırlanarak tanıtım kampanyası gerçekleştirilmiştir. Katılım bankacılığı felsefesini ve temel uygulamalarını anlatan 10 maddelik Esaslı Bankacılık içeriği oluşturulmuştur ve 2018-2019 yılları arasında dijitalde kampanyalar ile kamuoyuna duyurulmuş ve sistemin prensipleri hakkındaki bilgi seviyesi artırılmıştır.

► **Eylem-7:** Sektördeki gelişmelerin daha bütünsel bakışla anlatılması ve tanıtımı amacıyla Katılım Finans Dergisi çıkarılmış olup aynı isimle web haber portalı kurulmuştur. TKBB Web TV ile kamuoyunda farkındalık oluşturmak için çalışmalar yapılmıştır. Üniversitelerde yapılan katılım bankacılığı ile ilgili olan etkinliklere sponsorluk hizmetleri sağlanmıştır.

► **Eylem-8:** Marmara Bölgesi başta olmak üzere Türkiye genelinde Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), Katılım Bankaları ve TKBB katılımı ile birlikte DİB teşkilatlarına yarım günlük katılım bankacılığı bilgilendirme programları düzenlenmiştir. Covid-19 pandemisi öncesinde 8 şehirde bilgilendirme toplantıları düzenlenmiştir.

■ 5.3 Katılım bankacılığı uygulamalarında yeknesaklık sağlanması

5.3.1 Sistemin dayandığı prensipler doğrultusunda etik ilkelerin, kurumsal yönetim ilkelerinin ve teamüllerin oluşturulması, faiz yasağı dışındaki dini prensiplere de uyum gösterilmesi

► **Eylem-9:** Katılım bankacılığı prensiplerine uygun etik ilkeler dokümanı Birlik tarafından hazırlanarak BDDK'ya iletilmiştir. TKBB Danışma Kurulu etik ilkeler dokümanı üzerinde incelemeler gerçekleştirmiştir.

5.3.2 Katılım bankacılığı ürünlerinin algı yönetiminin yapılması

► **Eylem-10:** Birlik çalışmaları ile BDDK tarafından 25/01/2019 tarihinde resmi gazetede yayımlanan Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile birlikte katılım bankalarının fon kullandırma yöntemleri tanımlanmış ve terim birliği oluşturulmuştur.

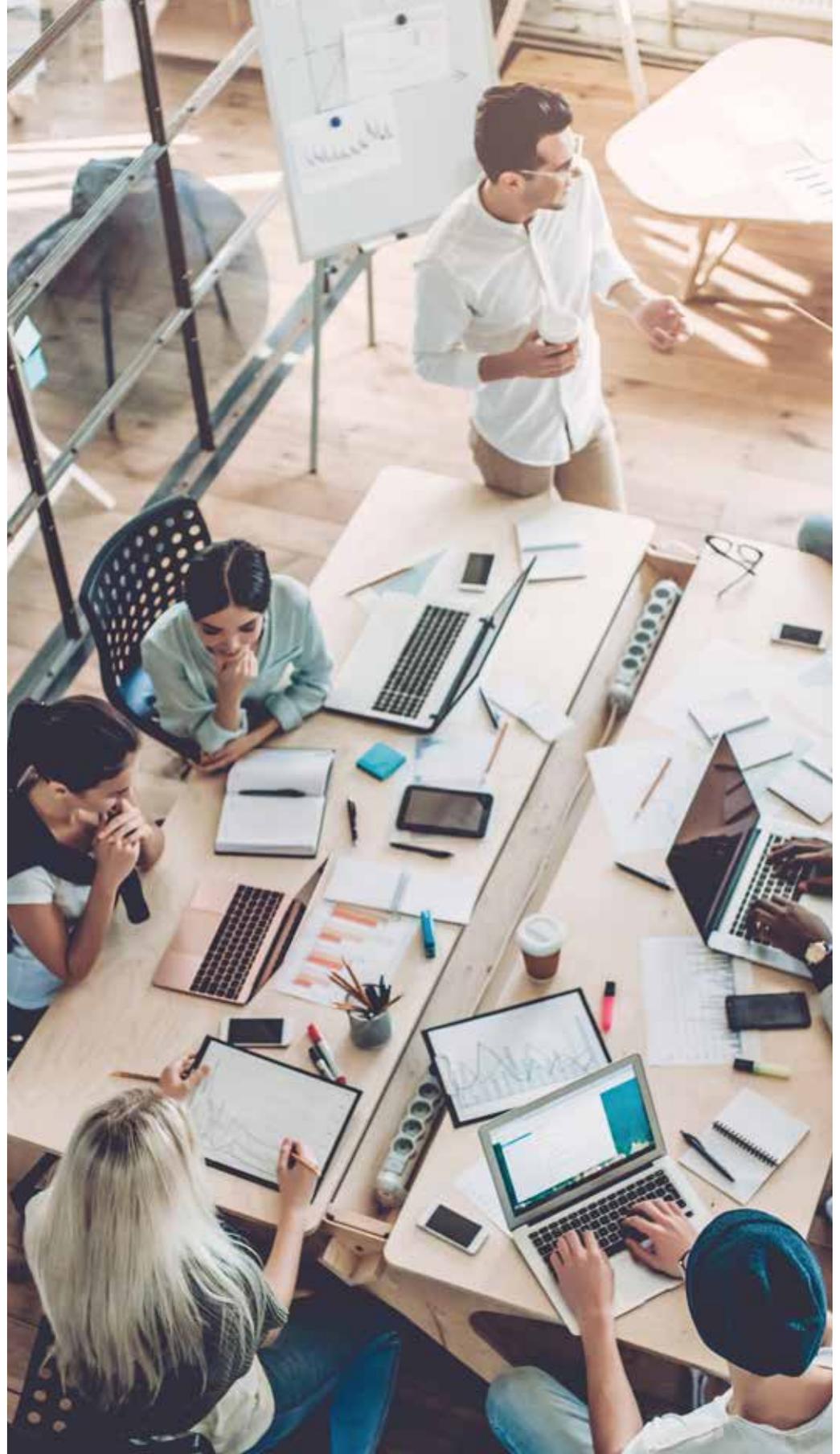
■ 5.4 Sistemin itibarını artıracak girişimlerde bulunulması

5.4.1 Katılım bankacılığı kuruluşları ile Diyanet arasında bir iletişim kanalının tesis edilmesi

► **Eylem-11:** TKBB bünyesinde yer alan TKBB Danışma Kurulu'na Diyanet İşleri'nin önerisi ile üye alımı yapılmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı personelinin maaş ödemelerinin katılım bankaları aracılığı ile yapılması ve verilen hutbelerde faiz konusunun işlenmesi gibi önemli gelişmeler yaşanmıştır.

5.4.2 Türkiye Katılım Bankaları Birliği ve katılım bankaları arası işbirliklerinin geliştirilmesi

► **Eylem-12:** Sağladığı inovasyonla katılım bankacılığı sektörüne katkıda bulunan gerçek ya da tüzel kişilere Birlik tarafından katılım bankacılığı ödülü verildiği belirtilmiştir. Verilen bu ödülle TKBB ve katılım bankaları arasındaki işbirliğinin geliştirilmekte ve ilişkilerin güçlendirilmekte olduğu vurgulanmıştır.



Kaynak: Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)

Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde yer alan eylemlerden bir kısmı TKBB kararı uyarınca **iptal edilmiştir**.

Ürün Çeşitliliği ve Gelişimi

Strateji	Aksiyon
2.1 Halihazırda kullanılmakta olan ürünlerin etkinliğinin artırılması	<p>2.1.1 Sukuk İhraçları ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması</p> <p>2.1.3 Murabaha ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması</p> <p>2.1.4 Teverruk ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması</p> <p>2.1.5 Finansal kiralama ürünü ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması</p>
2.2 Katılım bankacılığı sisteminin plasman ürün yapısının çeşitlendirilmesi	2.2.2 Müşareke - azalan müşareke - mudarebe ürünlerine yönelik mevzuat altyapısının geliştirilmesi
2.4 Katılım bankalarının kaynak çeşitliliğinin geliştirilmesi	2.4.2 Bankaların bünyesindeki kaynak çeşitliliğinin artırılması

■ 2.1 Halihazırda kullanılmakta olan ürünlerin etkinliğinin artırılması

2.1.1 Sukuk İhraçları ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması

- **Eylem-6:** Konut finansmanı ile seküritizasyon yapılabilmesi: Katılım bankalarının aktifinde yer alan konut finansmanından bir teminat havuzu oluşturulabilecektir. Katılım bankalarının kendi prensiplerine uygun bir yapı kurarak seküritizasyon yöntemiyle fon temin etmeleri faydalı olacaktır. Ülkemizde özel amaçlı kuruluşların hayata geçmesinde uygulama kolaylığı sağlanması bakımından aynı hak kategorilerinin medeni kanuna eklenmesi - beneficial ownership: Ülkemizde inançlı mülkiyet ve trust kurumuna ihtiyaç olup olmadığı konusunda SPK'nın koordinatörlüğünde bir çalışma yapılmalıdır.
- **Eylem-9:** Mudarebe ve müşareke tipi sukuk ihraç edilebilmesi için gerekli teşvik edici düzenlemelerin yapılması: Risk paylaşımına oldukça uygun olan mudarebe ve müşareke ürünleri ile ilişkili kira sertifikası ihraç edilmesi sektörün gelişimi için olumlu etki yaratacaktır. Bu amaçla, katılım bankalarının ve Hazine Müsteşarlığının mevcut vergisel düzenlemelere yönelik çalışmalar yapması beklenmektedir.
- **Eylem-11:** Kira sertifikaları özelinde varlık kiralama şirketlerinin ek sorumluluk ve yükümlülüklerden muaf tutulması: Gayrimenkul ve araçlara dayalı kira sertifikası ihraçlarında malik olarak bütün yasal sorumluluklar banka üzerinde bulunmakta ve bu nedenle inşaat izinleri için yapılan başvurular, zorunlu kaza sigortası gibi konulardan da banka sorumlu tutulabilmektedir. Kira sertifikaları özelinde varlık kiralama şirketlerinin özellikle gayrimenkule ilişkin bu sorumluluk ve yükümlülüklerden muaf tutulması, ihraçları kolaylaştıracak bir unsur olacaktır.

► **Eylem-14:** Kira sertifikalarına ilişkin mevzuatın aracılık edilen sukuk işlemleri kapsamında düzenlemelerin yapılması: Katılım bankaları tarafından aracılık edilen sukuk ihraçları kapsamında kullanılan VKŞ'lerin konsolide edilmesi durumunda katılım bankalarına sorumlusu ve borçlusu olmadıkları sukuklardan aktife alınan varlıklar nedeniyle ayrı bir sermaye yükümlülüğü gelmektedir. Bu nedenle Kira sertifikalarına ilişkin mevzuatın, aracılık edilen sukuk işlemlerinde kullanılan VKŞ'lerin IFRS ve TFRS 10 kapsamında konsolidasyona tabi olmayacak şekilde düzenlenmesi izleyen dönemde reel sektörün sukuk ihraçlarının önünün açılması bakımından önem arz etmektedir.

2.1.3 Murabaha ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması

► **Eylem-18:** Genel kredi sözleşmesi (GKS) ve tip sözleşmeler kapsamında ilgili sözleşmenin içinde veya ekinde gerek alıcıya gerek satıcıya malın ayıbından sorumlu olma hususu sözleşmeye göre ayarlanabilmekte olup tip sözleşmeler 2021 yılından itibaren hayata geçeceği için planlanan eyleme olan ihtiyaç ortadan kalkmıştır.

2.1.4 Teverruk ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması

► **Eylem-20:** Borsa İstanbul bünyesindeki piyasalarda emtia işlemlerinin fiziki olarak değişimi sağlanmalıdır.

2.1.5 Finansal kiralama ürünü ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması

► **Eylem-21:** Finansal Kiralama Kanunu'nda yer alan, "finansal kiralama sözleşmelerinin finansal kiralama şirketleri dışında başka bir tarafa devredilememesi" hükmü kapsamında katılım bankalarının sukuk işlemlerine istisna tanınması sağlanmalıdır. Buna imkan sağlayabilmek için SPK'nın 26. Maddesinde değişikliğe gidilmesi gerekmektedir.

■ **2.2** Katılım bankacılığı sisteminin plasman ürün yapısının çeşitlendirilmesi

2.2.2 Müşareke - azalan müşareke - mudarebe ürünlerine yönelik mevzuat altyapısının geliştirilmesi

► **Eylem-34:** Katılım bankaları tarafından yapılacak kar-zarar ortaklığı yatırımlarının ilerleme durumuna göre hazırlanacak dönemsel değerlendirme raporları kapsamında reeskont yapılması ve bu hesaplanan reeskontların kar dağıtımına konu edilebilmesi için Birlik tarafından ilgili çalışmaların yapılması gerekmektedir. Böylece projelere daha fazla talep oluşması ve fon toplanması sağlanacaktır.

■ **2.4** Katılım bankalarının kaynak çeşitliliğinin geliştirilmesi

2.4.2 Bankaların bünyesindeki kaynak çeşitliliğinin artırılması

► **Eylem-41:** Post finansman yöntemi ile kaynak sağlanması: Katılım bankalarının ithalat gerçekleştiren firmanın bankası olarak konumlanacağı ve ithal edilen ürünün ücretini peşin tahsil edip vadeli ödeyeceği ve vade süresine kadar bu tutarın değerlendirilebileceği bu modelin geliştirilmesi için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

Danışma Kurulları

Strateji	Aksiyon
3.1 Katılım bankalarına yönelik TKBB Danışma Kurulu'nun oluşturulması	3.1.3 Yabancı sermayeli katılım bankalarında, ana hissedarın ülkesindeki ve Türkiye'deki standartların uyumlu olmadığı noktalarda muhtemel çözüm yollarının belirlenmesi

■ **3.1** Katılım bankalarına yönelik TKBB Danışma Kurulu'nun oluşturulması

3.1.3 Yabancı sermayeli katılım bankalarında, ana hissedarın ülkesindeki ve Türkiye'deki standartların uyumlu olmadığı noktalarda muhtemel çözüm yollarının belirlenmesi

► **Eylem-3:** Yabancı sermayeli katılım bankaları için, ana hissedarın ülkesindeki ve ülkemizdeki standartlar arasında uyumsuzluk olduğu takdirde, bankaların danışma komiteleri tarafından, TKBB Danışma Kurulu'na başvuruda bulunulabilecektir. Söz konusu standartlar, TKBB Danışma Kurulu tarafından incelenip, alternatif çözüm yolları banka danışma komitelerine geri bildirilecektir.



Eğitim, İK ve Sertifikasyon

Strateji	Aksiyon
4.1 Katılım bankacılığına ilişkin açık öğretim, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarının geliştirilmesi ve öğretim üyesi eksikliğinin giderilmesi	4.1.1 Üniversiteler ve açıköğretim fakültelerinde faizsiz bankacılık konularında kurulan bölümlerin / derslerin artırılması 4.1.3 Katılım bankacılığına yönelik burs, ödül ve staj imkanlarının artırılması
4.2 Katılım bankacılığı ile ilgili kişi ve eserlere ilişkin veri tabanının oluşturulması ve ders kitabı eksikliğinin giderilmesi	4.2.1 Türkçe akademik yayın sayısının artırılması kapsamında oluşturulacak veri tabanı ile bu alanda çalışan akademisyenlerin tespit edilmesi ve kitap / makalelerin bu veri setinde toparlanması

■ **4.1** Katılım bankacılığına ilişkin açık öğretim, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarının geliştirilmesi ve öğretim üyesi eksikliğinin giderilmesi

4.1.1 Üniversiteler ve açıköğretim fakültelerinde faizsiz bankacılık konularında kurulan bölümlerin / derslerin artırılması

► **Eylem-3:** 2017-2018 eğitim-öğretim döneminde en az iki ilahiyat fakültesinde ekonomi ve finans derslerinin, beş İİBF’de katılım bankacılığı & İslam hukuku derslerinin konulması ve müfredata eklenmesi planlanmış olmasına rağmen üniversiteler ile işbirliği yolu ile bu alanda gelişim sağlanmıştır.

4.1.3 Katılım bankacılığına yönelik burs, ödül ve staj imkanlarının artırılması

► **Eylem-6:** Sektörün ihtiyacı olan nitelikli işgücü talebinin karşılanması kapsamında ilk aşamada TKBB ve katılım bankaları tarafından staj programlarının ideal çerçevesinin belirlenmesi planlanmıştır; fakat katılım bankalarının kendi bünyelerinde staj programları sunması bu plana olan ihtiyacı ortadan kaldırmıştır.

■ **4.2** Katılım bankacılığı ile ilgili kişi ve eserlere ilişkin veri tabanının oluşturulması ve ders kitabı eksikliğinin giderilmesi

4.2.1 Türkçe akademik yayın sayısının artırılması kapsamında oluşturulacak veri tabanı ile bu alanda çalışan akademisyenlerin tespit edilmesi ve kitap / makalelerin bu veri setinde toparlanması

► **Eylem-9:** TKBB ve BDDK’nın YÖK’e yazacağı ortak bir yazıyla, katılım bankacılığı konusunda çalışmalar yapan akademisyenlere ve bu alandaki çalışmalara ilişkin bilgileri içeren bir veri tabanı talebi iletilmesi planlanmıştır. Birlik, kurulacak olan veri tabanı için YÖK ve ilgili tüm paydaşlardan içerik paylaşılması için talepte bulunarak veri tabanının sürekli güncel ve kullanışlı olmasının yönetimini sağlamayı hedeflemiştir. YÖK’ten gelen bilgilerle sistematik bir veri tabanı bulunmamasına rağmen Birlik internet sitesi üzerinden kullanıcılara bilgilendirici paylaşımlar yapmaktadır.



Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde yer alan ve devam etmekte olan eylemler aşağıda belirtilmiştir:

Stratejik Hedef	Stratejiler	Aksiyon	Eylem
Sektörel Strateji ve Koordinasyon	1.1 Sektör stratejileri doğrultusunda paydaşların görev ve sorumluluklarının belirlenmesi	1.1.3 Sektör stratejileri doğrultusunda kamu kuruluşlarının görev ve sorumluluklarının belirlenmesi	Eylem 4, 5
	Ürün Çeşitliliği ve Gelişimi	2.1 Halihazırda kullanılmakta olan ürünlerin etkinliğinin artırılması	2.1.1 Sukuk İhraçları ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması
2.1.4 Teverruk ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması			Eylem 19
2.1.6 Karz-ı Hasen ürünü ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması			Eylem 25
2.1.8 Sat ve geri kirala ürünü ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması			Eylem 27
2.1.9 Katılım hesapları ile ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılması			Eylem 29
2.2 Katılım bankacılığı sisteminin plasman ürün yapısının çeşitlendirilmesi		2.2.1 TKBB bünyesinde daimi ve bağımsız bir mevzuat fonksiyonunun oluşturulması	Eylem 31
		2.2.2 Müşareke - azalan müşareke - mudarebe ürünlerine yönelik mevzuat altyapısının geliştirilmesi	Eylem 32, 33
Danışma Kurulu	3.1 Katılım bankalarına yönelik TKBB Danışma Kurulu'nun oluşturulması	3.1.2 TKBB Danışma Kurulu'nun ürün ve hizmetlere yönelik standartlar üretmesi	Eylem 2
Eğitim, İK ve Sertifikasyon	4.1 Katılım bankacılığına ilişkin açık öğretim, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarının geliştirilmesi ve öğretim üyesi eksikliğinin giderilmesi	4.1.1 Üniversiteler ve açıköğretim fakültelerinde faizsiz bankacılık konularında kurulan bölümlerin / derslerin artırılması	Eylem 2
		4.1.2 İşletme, iktisat fakültelerinde faizsiz bankacılık, ilahiyat fakültelerinde ise ekonomi ve finans alanında seçmeli / zorunlu derslerin programlara konulması	Eylem 4, 5
	4.3 Katılım bankacılığı konusunda uzmanlaşmış personel sayısının artırılması ve personel yetkinliklerinin geliştirilmesi	4.3.2 Katılım bankası personellerine gerekli eğitimlerin verilmesi ve uzmanlaşması için gerekli teşvik politikalarının geliştirilmesi	Eylem 13
Kurumsal İletişim, Algı ve İtibar	5.1 Sistemin felsefesine yönelik bilgi düzeyinin artırılması / konvansiyonel bankacılık ile farklılığın ortaya konulması	5.1.1 Katılım bankacılığı sistemine yönelik olumsuz algılara neden olan unsurların tespit edilmesi, söz konusu unsurlarla ilgili olarak şeffaflığın artırılması ve kamuoyunun doğru bilgilendirilmesinin sağlanması	Eylem 2
		5.1.2 Katılım bankacılığı sisteminde benimsenen mevcut algı bozucu uygulamalar ve terimlere alternatif önerilerin geliştirilmesi	Eylem 4



6

2021-2025 Yılı
Stratejik Hedefleri

6. 2021-2025 YILI STRATEJİK HEDEFLERİ

Günümüz bankacılık koşullarının değişmesi ve Covid-19'un bankacılık sektöründe kurumsal ve bireysel müşteri davranışlarında yarattığı değişiklikler Türkiye Katılım Bankaları Birliği'nin 2015 yılında tanımlamış olduğu stratejik hedeflerini gözden geçirmesine neden olmuştur. Katılım bankacılığının hedef müşterileri ile olan iletişiminin güçlendirilmesi, faizsiz finans sistemi operasyonel süreçlerinin ve işleyişinin müşterilere etraflıca aktarılması, katılım bankacılığı ekosistem paydaşlarıyla olan işbirliği mekanizmalarının geliştirilmesi, müşterilerin ihtiyaçlarını karşılayacak ürün çeşitliliğinin sağlanması

ve bireylerin, sektör çalışanlarının bilinç düzeyinin, farkındalığının artırılması önümüzdeki 5 yıllık dönem içerisinde temel odak alanları haline gelmiştir.

Bu doğrultuda **Katılım Bankacılığı Strateji Güncelleme Raporu (2021-2025)'nda, 6 temel stratejik hedef altında 10 strateji ve stratejilere bağlı 23 aksiyon** belirlenmiştir. Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde yer alan ve devam eden 21 eyleme de ilgili strateji ve aksiyon başlıkları altında yer verilmiştir.

Temel Stratejik Hedefler ve Stratejiler

İletişim	Ekosistem	Ürün Çeşitliliği	Standartlar ve Yönetişim	Dijital	Yetkinlik İnşası
<p>İ1 Kurumsal iletişimin geliştirilmesi</p>	<p>K1 Ekosistemde yer alan paydaşlar arasında işbirliğinin artırılması</p> <p>K2 Ekosistemin genişletilmesi</p>	<p>Ü1 Katılım bankacılığı ürün çeşitliliğinin artırılması</p> <p>Ü2 Katılım / Faizsiz finans sermaye piyasaları ürünlerinin çeşitliliğinin artırılması ve mevcut ürünlerin etkinliğinin geliştirilmesi</p> <p>Ü3 Mevcut ürün mevzuatlarındaki potansiyel iyileştirme alanlarının belirlenmesi ve yeni ürünler için mevzuat önerilerinin oluşturulması</p>	<p>S1 Katılım bankacılığı ürün standartlarının belirlenmesi, ilgili kurumlar ve müşteriler tarafından anlaşılır ve sade bir işleyiş yapısının sağlanması</p> <p>S2 TKBB Danışma Kurulu'nun bilinirliğinin artırılması ve uluslararası kurum ve kuruluşlar ile işbirliğine yönelik çalışmaların yapılması</p>	<p>D1 Dijital yetkinliğin artırılması</p>	<p>Y1 Eğitim altyapısının ve içeriğinin geliştirilmesi</p>

İletişim, ekosistem, ürün çeşitliliği, standartlar ve yönetim, dijital ve yetkinlik inşası başlıklarında tanımlanmış yeni stratejik hedeflerin amaçlanan başarıya ulaşması için paydaşların stratejiler ve altında yer alan aksiyonları gerçekleştirirken işbirliği içerisinde çalışması önemli bir konudur.

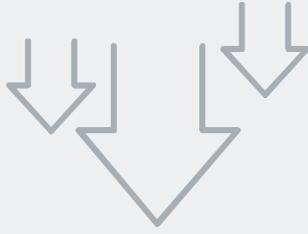
6.1 Türkiye Katılım Bankacılığı Güçlü-Zayıf-Fırsat-Tehdit (GZFT) Analizi

Güçlü Yönler

1. Katılım bankacılığı alanında tecrübe birikimi
2. Kamu bankalarının katılım bankacılığı alanına girmesi
3. Temel katılım bankacılığı ürünlerinin uygulanıyor olması (katılım hesapları, murabaha, icara vb. ürünlerdeki bilgi birikimi)
4. Mevzuat altyapısında sağlanan ilerlemeler
5. Yapılan finansman faaliyetlerinde riskin taraflar arasında bölüşülmesi
6. Kar-zarar ortaklığı ile reel ekonomik faaliyetleri destekleyici katılım bankacılığı ürünlerin sağlanması



Zayıf Yönler



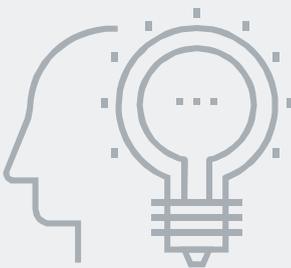
1. Sabit getiri garantisi vermemesi nedeniyle tercih edilmeme durumu
2. Yatırımcı / tasarruf sahiplerinin katılım bankacılığı ürünleri konusundaki bilgi eksikliği
3. Operasyonel maliyetlerin görece yüksekliği
4. Sermaye alanında ihtiyacın devam etmesi
5. Alternatif dağıtım kanallarının yeterince olgunlaşmaması
6. İslami finansal varlıklarla alakalı derin olan ikincil piyasaların bulunmaması

Fırsatlar

1. Dini hassasiyetler sebebiyle faize dayalı finansal faaliyetlerden özellikle kaçınan müşterilerin varlığı
2. Türkiye'nin coğrafi konumu itibari ile Körfez Ülkeleri ve Londra gibi katılım bankacılığında öncü olan ülkelere yakın olması
3. Katılım bankalarında ortak ATM, ortak POS ve ortak kart sistemlerinin kurularak işbirliğinin artırılması
4. Kamunun katılım bankacılığını desteklemesi doğrultusunda sektöre sermaye girişlerinin olması
5. İstanbul'u Katılım Bankacılığı alanında bir merkez haline getirmek ve İstanbul Finans Merkezi Projesi (İFM Projesi) ile işbirliği imkanı
6. Faizsiz prensiplerle işleyen bankacılık dışı sektörlerde hızlı büyüme potansiyelinin bulunması (İslami FinTek, Sigorta, BES, portföy yönetimi vb.)
7. Bireysel bankacılık alanında büyüme imkanı
8. Dijitalleşmenin bankacılık sektöründe büyük önem kazanması



Tehditler



1. Pandemi etkisinin orta-uzun vadede devam etmesi
Agerisinde kalması
3. Ekonomik görünümde yaşanan olumsuzlukların aktif kalitesini bozması
4. Katılım bankacılığı sektöründe yeni geliştirilecek ürünlerin fıkhi uygunluğu ile ilgili oluşabilecek farklı görüşlerin sektör paydaşları, müşteri ve kamu ile doğru iletişiminin sağlanamaması riski
5. Konvansiyonel bankaların ürün ve hizmet çeşitliliği ile rekabet güçlüğü
6. Piyasaya yeni giriş yapan bazı FinTeklerin çeşitli bankacılık alanlarında konvansiyonel bankalara olduğu kadar katılım bankalarına da tehdit oluşturması

6.2 Stratejik Hedeflere Ulaşmak için Gerekli Aksiyonlar

Tablo 6.2.1: Stratejik Hedeflere Ulaşmak için Gerekli Aksiyonlar

Stratejik Hedef	#	Stratejiler	Başlangıç Tarihi - Bitiş Tarihi	Aksiyon Sayısı
İletişim	İ1	Kurumsal iletişimin geliştirilmesi	2021 1. Çeyrek - 2022 2. Çeyrek	2
Ekosistem	K1	Ekosistemde yer alan paydaşlar ve oyuncular arasında işbirliğinin artırılması	2021 1. Çeyrek - 2022 4. Çeyrek	3
	K2	Ekosistemin genişletilmesi	2023 1. Çeyrek - 2024 4. Çeyrek	2
Ürün Çeşitliliği	Ü1	Katılım bankacılığı ürün çeşitliliğinin artırılması	2021 1. Çeyrek - 2024 4. Çeyrek	3
	Ü2	Katılım / Faizsiz finans sermaye piyasaları ürünlerinin çeşitliliğinin artırılması ve mevcut ürünlerin etkinliğinin geliştirilmesi	2021 2. Çeyrek - 2022 4. Çeyrek	2
	Ü3	Mevcut ürün mevzuatlarındaki potansiyel iyileştirme alanlarının belirlenmesi ve yeni ürünler için mevzuat önerilerinin oluşturulması	2021 1. Çeyrek - 2024 4. Çeyrek	2
Standartlar ve Yönetişim	S1	Katılım bankacılığı ürün standartlarının belirlenmesi, ilgili kurumlar ve müşteriler tarafından anlaşılır ve sade bir işleyiş yapısının sağlanması	2021 1. Çeyrek - 2025 3. Çeyrek	2
	S2	TKBB Danışma Kurulu'nun bilinirliğinin artırılması ve uluslararası kurum ve kuruluşlar ile işbirliğine yönelik çalışmaların yapılması	2021 1. Çeyrek - 2022 4. Çeyrek	1
Dijital	D1	Dijital yetkinliğin artırılması	2021 1. Çeyrek - 2022 2. Çeyrek	2
Yetkinlik İnşası	Y1	Eğitim altyapısının ve içeriğinin geliştirilmesi	2021 1. Çeyrek - 2024 4. Çeyrek	4
10 strateji				23 aksiyon

6.2 Stratejik Hedeflere Ulaşmak İçin Gerekli Aksiyonlar

İletişim Hedefi Altında Yer Alan Strateji ve Aksiyonlar

Stratejik Hedef	#	Stratejiler	Aksiyon Sayısı
İletişim	İ1	Kurumsal iletişimin geliştirilmesi	2

■ İ1. Kurumsal iletişimin geliştirilmesi

İ1.1 Kurumsal iletişim stratejisinin 2025 vizyon ve ihtiyaçlarına göre güncellenmesi:

Kurumsal iletişim stratejisi; ekosistem paydaşları ve müşteriler nezdinde katılım bankacılığına yönelik algıyı iyileştirecek ve farkındalık oluşturacak*; kurum içi iletişimi üst seviyeye taşıyacak 2025 vizyon ve ihtiyaçlarına yönelik olarak hazırlanacaktır. 2025 yılı için belirlenen hedefler doğrultusunda ulusal ve uluslararası platformlarda Türkiye'nin katılım bankacılığına ve faizsiz finans ekosistemine yönelik algıyı iyileştirecek ve güçlendirecek çalışmalara yönelik iletişim planı oluşturulacaktır.

Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde Kurumsal İletişim, Algı ve İtibar hedefinde yer alan 5.1.1 aksiyonuna bağlı Eylem 2 devam edecektir:

▲ TKBB internet sitesinde katılım bankaları ile konvansiyonel bankalar arasındaki farkların ve operasyonel modelin detaylı olarak anlatıldığı bir bölüm veya ayrı bir platform oluşturulmalıdır şeklinde belirtilmiş olan eylem revize edilmiştir: TKBB internet sitesinde katılım bankacılığına özgün operasyonel modelin işleyişinin ve sistemin temel prensiplerinin anlatıldığı bir bölüm veya ayrı bir platform oluşturulacaktır.

İ1.2 Kurumsal iletişim stratejisinin takibi için performans kriterlerinin belirlenmesi ve takibi: Oluşturulan iletişim stratejisi ve planının etkin olarak performansının ölçülmesi adına kriterler belirlenecek ve düzenli olarak takip edilecektir.

Ekosistem Hedefi Altında Yer Alan Strateji ve Aksiyonlar

Stratejik Hedef	#	Stratejiler	Aksiyon Sayısı
Ekosistem	K1	Ekosistemde yer alan paydaşlar ve oyuncular arasında işbirliğinin artırılması	3
	K2	Ekosistemin genişletilmesi	2

■ K1. Ekosistemde yer alan paydaşlar ve oyuncular arasında işbirliğinin artırılması

K1.1 Ekosistemde yer alan paydaşların potansiyel ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bunları karşılamaya yönelik çalışmaların yapılması: Katılım bankacılığı ve ekosistemi içerisinde yer alan paydaşların gelişimini sağlamak amacıyla katılım bankacılığı sistemine uygun reel sektöre dayalı kurumlar (örn. TÜRİB, EXİMBANK vb.) ile yakın çalışılarak iş birliği mekanizmaları kurulması, katılım bankacılığına yeni müşteri kazandıracak, mevcut müşteri bağlılığını artıracak ve katılım bankacılığının operasyonel verimliliğini iyileştirmeye yönelik ihtiyaçların tespit edilmesi ve bu ihtiyaçların karşılanması için çalışmalar yapılacaktır.

Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde Sektörel Strateji ve Koordinasyon hedefinde yer alan 1.1.3 aksiyonuna bağlı Eylem 4 devam edecektir:

▲ Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde yer alan ve devam eden eylemleri belirtmektedir.
* Malezya vb. ülkelerin uyguladığı ürünlerin temel içerik ve işleyişinin yayınlandığı mecraların oluşturulması

▲ Küçük nüfuslu veya az gelişmiş yerlerde şube açılmasının teşvik edilmesi amacıyla katılım bankaları için "Şube Faaliyet Harcı"nın nüfus büyüklüğü esasına göre değil ilgili şubenin aktif büyüklüğüne göre hesaplanması için çalışmalar ve görüşmeler gerçekleştirilmelidir.

K1.2 Katılım bankacılığı sektöründe müşteri ilişkileri yöneticilerinin katılım sigortası ürünleri ile ilgili bilgi ve farkındalığının artırılması: Katılım bankacılığı müşterilerinin katılım sigorta ürünleri hakkında doğru bilgilendirilmesi amacıyla katılım sigorta ürünlerinin banka müşteri ilişkileri yöneticileri tarafından doğru bilinmesi ve ürün farkındalığının artırılması sağlanacaktır.

K1.3 Katılım sigortacılığı alanında katılım banka ve sigorta şirketleri arasında işbirliği alanlarının geliştirilmesi: Sektörde yer alan faizsiz ürünlerin farkındalığının artırılması ve satışının geliştirilmesi için katılım bankaları ve katılım sigorta şirketlerinin işbirlikleri önem arz etmektedir. Katılım bankacılığı müşterileri üzerinden üretilecek katılım sigorta primlerinin genel hacminin artırılması ve katılım bankacılığı müşterilerinin ihtiyaçlarının karşılanması adına işbirliği alanlarının geliştirilmesine odaklanılacaktır.

■ K2. Ekosistemin genişletilmesi

K2.1 Farklı sektörlerde yer alan kurumlar ile bankacılık ürün ve hizmetleri bazında işbirliği alanlarının araştırılması: Katılım bankacılığı ürün ve hizmetlerinin kullanılabileceği farklı sektörlerde yer alan kurumların araştırılarak ürün ve hizmetlerin kullanımı ile katılım bankacılığındaki pazar payının artırılması sağlanacaktır.

K2.2 TÜRİB ile yapılması planlanan işbirliği alanının genişletilmesi için sektör paydaşları ile birlikte planlama yapılması: Fiziki emtialara dayalı olarak çalışan Türkiye Ürün İhtisas Borsası ile yeni işbirliği alanlarının tespiti ve ürün geliştirme faaliyetleri katılım bankacılığı ekosisteminde yer alan paydaşların da katkısıyla gerçekleştirilecektir.

Ürün Çeşitliliği Hedefi Altında Yer Alan Strateji ve Aksiyonlar

Stratejik Hedef	#	Stratejiler	Aksiyon Sayısı
Ürün Çeşitliliği	Ü1	Katılım bankacılığı ürün çeşitliliğinin artırılması	3
	Ü2	Katılım / Faizsiz finans sermaye piyasaları ürünlerinin çeşitliliğinin artırılması ve mevcut ürünlerin etkinliğinin geliştirilmesi	2
	Ü3	Mevcut ürün mevzuatlarındaki potansiyel iyileştirme alanlarının belirlenmesi ve yeni ürünler için mevzuat önerilerinin oluşturulması	2

■ Ü1. Katılım bankacılığı ürün çeşitliliğinin artırılması

Ü1.1 Katılım bankacılığı pazarını genişletmek için alternatif ürün çeşitlerinin oluşturulması: Müşterilere sunulacak ürün portföyünün artırılması için sukuk uygulamalarının çeşitlendirilmesi; sermaye ortaklığının, girişim sermayesinin ve değişken kar paylarının sunulabildiği ürün altyapı çalışmalarının yapılması; katılım bankacılığında kullanılacak Çevre, Sosyal ve Kurumsal Yönetişim (Environment, Social and Governance ESG) kriterleri ile uyumlu ürünlerin geliştirilmesi; katılım bankacılığı aktif-pasif yönetimini dengede tutmak için likidite yönetim ürünlerinin oluşturulması ve gayrimenkul sertifikası kullanımının artırılması; el birliği sisteminde yer alan ürün ve hizmetlerin katılım bankaları tarafından ikame edilebilir hale getirilmesi (örn. ev ve otomobil kredisi) ve devlet kaynaklı, destekli kurumların (örn. PTT, ÇAYKUR vb.) sağlamış oldukları hizmet içerisinde katılım bankacılığının rolünün artırılmasına yönelik ürün ve hizmetlerin kurgulanması sağlanacaktır.

Ü1.2 Dış ticaret alanında ihtiyaç duyulan yeni ürün ve hizmetlerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması: Katılım bankacılığı sektörünün gelişmesi potansiyel olarak görülen alanlardan biri olan dış ticaret özelinde fon kullandırma, döviz kullanımı, ürünlerin çapraz satışı gibi temel alanlarda katılım bankacılığı ürün ve hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik tespit çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Ü1.3 TÜRİB ile birlikte yapılması planlanan teverrick ürününde tarım ürünleri dışında ürün çeşitlerinin bulunması ve teverrick ürününe ek olarak yeni geliştirilebilecek ürün çeşitleri konusunda çalışmalar yapılması: Teverrick ürününde doğalgaz ve kıymetsiz madenler gibi tarım ürünleri dışında potansiyel kullanım alanı olan ürün çeşitleri TÜRİB ile ortak olarak değerlendirilecektir. Teverrick ürününe ek olarak kullanılacak ürün çeşitleri konusunda TÜRİB ile ortak çalışmalar yapılarak müşterilerin finansman ihtiyaçlarını sağlayacak alternatif ürünler oluşturulacaktır.

■ Ü2. Katılım / Faizsiz finans sermaye piyasaları ürünlerinin çeşitliliğinin artırılması ve mevcut ürünlerin etkinliğinin geliştirilmesi

Ü2.1 Sermaye piyasası ürünlerinin geliştirilmesi konusunda katılım bankaları ve sektör paydaşları ile ortak çalışmalar başlatılması: Katılım bankacılığı sermaye piyasası ürünlerinin etkin bir şekilde kullanımının sağlanması amacıyla mevcut ürünlerde geliştirilmesi gereken noktaların tespiti ve yeni ürün geliştirmeleri için paydaşlar ile birlikte ortak çalışmalar yapılacaktır. (mevcut proje refinansmanı, yeni proje finansmanı, sürdürülebilir sukuk, müşareke modeli v.b.)

Ü2.2 Katılım bankaları ile birlikte ikincil piyasalardaki mevcut ürünlerin derinliğini artıracak aksiyonların planlanması: Sukuk (Kira sertifikası) gibi mevcut ürünlerin ikincil piyasalardaki hacmini artırmaya yönelik aksiyon adımları planlanacaktır. (Bireysel yatırımcılara yönelik sukuk ve kolektif yatırım ürünlerinin geliştirilmesi v.b.)

▲ Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde yer alan ve devam eden eylemleri belirtmektedir.

■ Ü3. Mevcut ürün mevzuatlarındaki potansiyel iyileştirme alanlarının belirlenmesi ve yeni ürünler için mevzuat önerilerinin oluşturulması

Ü3.1 Katılım bankacılığında mevcutta var olan ürünlerin (Sukuk, Murabaha, Teverrick, Finansal Kiralama, Karz-ı Hasen, Müşareke, Azalan Müşareke, Mudarebe, Sat ve Geri Kirala Ürünleri ve Katılım Hesapları) kullanımını kolaylaştıracak ve pazar payını büyütecek mevzuat altyapılarının iyileştirmesine yönelik çalışmalar yapılması: Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde Ürün Gelişimi ve Çeşitliliği hedefinde yer alan, 2.1.1 aksiyonuna bağlı Eylem 4, 7, 8, 10 ve 12 devam edecektir:

▲ **Eylem-4:** Kira sertifikası ihracına ilişkin mevzuatta kamu için sağlanan kolaylıkların özel sektör için de sağlanmalıdır.

▲ **Eylem-7:** Özel Amaçlı Kuruluşların hayata geçmesinde uygulama kolaylığı sağlanması bakımından ekonomik hak ve yetkilerin (beneficial ownership) tapu sicili değişikliği gerektirmeden devredilebilmesi ile ilgili olarak Medeni Kanun'da değişiklik yapılmasına ilişkin öneri hazırlanmalıdır.

▲ **Eylem-8:** Kendisini kuran kişiden ayrı bir malvarlığı olan ve yatırımcı menfaatine çalışan güven esasına dayalı kurumlar (trust kurumu) mevzuatta net bir şekilde tanımlanmalıdır.

▲ **Eylem-10:** Kira sertifikası ihracında gayrimenkul devirlerinde yabancı sermayeli bankalardan talep edilen izinlerin kaldırılması üzerine çalışmalar yapılmalıdır.

▲ **Eylem-12:** Kira sertifikası ihraçlarında temerrüt halinde ilgili gayrimenkulün değerlendirilmesine ilişkin düzenleme yapılmalıdır.

Ürün Gelişimi ve Çeşitliliği hedefinde yer alan 2.1.4 aksiyonuna bağlı Eylem 19 devam edecektir:

6.2 Stratejik Hedeflere Ulaşmak için Gerekli Aksiyonlar

▲ **Eylem-19:** Sermaye piyasası araçlarının gerekli mevzuat değişikliği ile tevrruk işleminde kullanılabilmesi amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Ürün Gelişimi ve Çeşitliliği hedefinde yer alan 2.1.6 aksiyonuna bağlı Eylem 25 devam edecektir:

▲ **Eylem-25:** Belirlenen ihtiyaç sahibi kişilere ve yüksek reytinge sahip firmalara belirli limitler ve vadeler dâhilinde karz-ı hasen kullanılması amacıyla değerlendirmeler ve çalışmalar yapılmalıdır.

Ürün Gelişimi ve Çeşitliliği hedefinde yer alan 2.1.8 aksiyonuna bağlı Eylem 27 devam edecektir:

▲ **Eylem-27:** Vergi teşviklerinin gerçek kişileri de kapsamı (Sat-Geri Kirala) ve danışma kurulları arasında sat / geri kirala sözleşmelerine ilişkin yeknesak görüş oluşturulması ve standart uygulamaların geliştirilmesi için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

Ürün Gelişimi ve Çeşitliliği hedefinde yer alan 2.1.9 aksiyonuna bağlı Eylem 29 devam edecektir:

▲ **Eylem-29:** Katılım bankalarının katılım hesaplarına yönelik TMSF prim hesaplamasında mevzuatta değişiklik yapılması amacıyla görüşmeler yapılmalıdır.

Ürün Gelişimi ve Çeşitliliği hedefinde yer alan 2.2.1 aksiyonuna bağlı Eylem 31 devam edecektir:

▲ **Eylem-31:** Ürünlere yönelik sözleşmelerde bulunması gereken zorunlu unsurların belirlenmeli ve tahkim işlemlerinin yapılmalı, standart sözleşme tiplerinin hazırlanmalıdır.

Ürün Gelişimi ve Çeşitliliği hedefinde yer alan 2.2.2 aksiyonuna bağlı Eylem 32 ve 33 devam edecektir:

▲ **Eylem-32:** Oluşturulacak TKBB mevzuat fonksiyonu tarafından Bankacılık Kanunu 48/2'nin (kar-zarar ortaklığı) detaylı olarak tanımlanmalı, söz konusu ürünlerin kredi riski takibi, nasıl muhasebeleştirileceği, nasıl borsa işlemlerine dâhil edilebileceği ile ilgili bir çalışma yapılmalı ve öneri hazırlanmalıdır.

▲ **Eylem-33:** Konut ve taşıt finansmanında kullanılan azalan müşareke ürününün geliştirilmesine yönelik banka ile müşteri arasında malın mülkiyetinin devri esnasında çifte vergilendirme ve ilave tapu masrafı hususların önüne geçilmesi amacıyla Maliye Bakanlığı tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için çalışmalar yapılmalıdır.

Ü3.2 Sermaye piyasası alanında mevcutta bulunmayan katılım finans ürünlerine ilişkin mevzuat önerileri hazırlanması: Sermaye piyasalarında katılım bankacılığı ürünlerini geliştirmeye yönelik mevzuat ihtiyaçlarının analizleri planlanacaktır.

Standartlar ve Yönetişim Hedefi Altında Yer Alan Strateji ve Aksiyonlar

Stratejik Hedef	#	Stratejiler	Aksiyon Sayısı
Standartlar ve Yönetişim	S1	Katılım bankacılığı ürün standartlarının belirlenmesi, ilgili kurumlar ve müşteriler tarafından anlaşılır ve sade bir işleyiş yapısının sağlanması	2
	S2	TKBB Danışma Kurulu'nun bilinenliğinin artırılması ve uluslararası kurum ve kuruluşlar ile işbirliğine yönelik çalışmaların yapılması	1

■ **S1.** Katılım bankacılığı ürün standartlarının belirlenmesi, ilgili kurumlar ve müşteriler tarafından anlaşılır ve sade bir işleyiş yapısının sağlanması

S1.1 TKBB Danışma Kurulu tarafından ürünlerin uygulamalarına ilişkin standartların belirlenmesi ve ekosistem paydaşları ile paylaşılması: Katılım bankacılığında yer alan ürünlerin yeknesak ve doğru bir şekilde kullanımı ve işleyişinin sağlanması, yatırımcı ve müşteriye güven ortamı oluşturulması amacıyla TKBB Danışma Kurulu ürün uygulamaları standartları hazırlanacak ve paydaşlar ile paylaşımı gerçekleştirilecektir.

Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde Sektörel Strateji ve Koordinasyon hedefinde yer alan 1.1.3 aksiyonuna bağlı Eylem 5 devam edecektir:

▲ İlgili kurumlar nezdinde yapılacak çalışmalar neticesinde, Türkiye'nin faizsiz finans alanındaki ağırlığını ve yatırımcılar nezdinde itibarını artıracak uluslararası ilke ve standartların iç hukuka aktarılması ve uygulanması sağlanmalıdır. Gerekli görülen alanlarda Türkiye'ye özgü standartlar belirlenmelidir.

Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde Danışma Kurulları hedefinde yer alan 3.1.2 aksiyonuna bağlı Eylem 2 devam edecektir:

▲ Periyodik olarak ayda bir veya bankalardan gelen talepler doğrultusunda toplanan; İslam hukuku, finans, iktisat, muhasebe, hukuk alanlarında uzman kişilerden oluşan ve çalışmasında dünyadaki fıkıh akademisi modellerini örnek alan TKBB Danışma Kurulu, ürünlerin uygulanmasına ilişkin standartları belirlemeli ve bu standartları bankalara bildirmelidir. Sisteme dahil edilecek yeni ürünler TKBB bünyesinde oluşturulacak "ürün geliştirme komitesi" ve bankaların talebi doğrultusunda uygunluğu ve uygulama standartları incelenerek sonrasında görüş beyan edilmelidir.

▲ Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde yer alan ve devam eden eylemleri belirtmektedir.

S1.2 Katılım bankacılığı ekosistemi işleyişinde etik kurallar doğrultusunda şeffaflığın güçlendirilmesi ve yönetim mekanizmasının iyileştirilmesi: Katılım bankacılığı etik kurallarını ve sistemin işleyişini katılım bankacılığı ekosisteminde yer alan paydaşlara ve müşterilere; sade, anlaşılabilir ve şeffaf bir şekilde aktaracak çalışmalar yapılacak ve yönetim mekanizması güçlendirilecektir.

■ **S2.** TKBB Danışma Kurulu'nun bilinirliğinin artırılması ve uluslararası kurum ve kuruluşlar ile işbirliğine yönelik çalışmaların yapılması

S2.1 TKBB Danışma Kurulu'nun ulusal ve uluslararası mecralarda iletişim stratejisini geliştirecek ve algısını güçlendirecek çalışmalar yapılması: Katılım bankacılığı etik kurallarını ve sistemin işleyişini katılım bankacılığı ekosisteminde yer alan paydaşlara ve müşterilere; sade, anlaşılabilir ve şeffaf bir şekilde aktaracak çalışmalar yapılacak ve yönetim mekanizması güçlendirilecektir. TKBB Danışma Kurulu'nun yerel ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla (örn. AAOIFI, CIBAFI, IIRA, IFSB, IIFM vb.) işbirliğinin geliştirilmesi için gerekli iletişim faaliyetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi hedeflenecektir.

Dijital Hedefi Altında Yer Alan Strateji ve Aksiyonlar

Stratejik Hedef	#	Stratejiler	Aksiyon Sayısı
Dijital	D1	Dijital yetkinliğin artırılması	2

■ D1. Dijital yetkinliğin artırılması

D1.1 Katılım bankacılığı dijital yol haritasının hazırlanması: Kurumsal ve bireysel müşterilere katılım bankacılığı sistemi ve ürünlerinin temel prensiplerinin, standartlarının ve faydalarının aktarıldığı dijital içerikli yol haritasını hazırlanacaktır.

D1.2 Dijitalleşmenin katılım bankacılığı alanında kanal yönetimi üzerindeki etkilerinin analiz edilmesi ve dijital kanalların etkin kullanılacağı alanların belirlenmesi: Dijitalleşmenin, katılım bankacılığı geleneksel kanalları üzerindeki etkileri analiz edilerek, müşteri davranışlarındaki değişimlerin tespit edilmesi ile birlikte fırsat ve uygulama alanları belirlenecektir.

Yetkinlik İnşası Hedefi Altında Yer Alan Strateji ve Aksiyonlar

Stratejik Hedef	#	Stratejiler	Aksiyon Sayısı
Yetkinlik İnşası	Y1	Eğitim altyapısının ve içeriğinin geliştirilmesi	4

■ Y1. Eğitim altyapısının ve içeriğinin geliştirilmesi

Y1.1 Katılım bankacılığına ilişkin açık öğretim, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarının geliştirilmesi için üniversiteler ve eğitim kurumları ile işbirliklerinin geliştirilmesi:

Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde Eğitim, İK ve Sertifikasyon hedefinde yer alan 4.1.1 aksiyonuna bağlı Eylem 2 devam edecektir:

▲ İlgili dersleri programlarına koymayı düşünen üniversitelerin öğretim üyesi ve diğer ihtiyaçları belirlenmelidir.

Eğitim, İK ve Sertifikasyon hedefinde yer alan 4.1.2 aksiyonuna bağlı Eylem 4 ve 5 devam edecektir:

▲ **Eylem-4:** İlahiyat ile Hukuk ve İktisat anabilim dalları arasında yan dal ya da çift dal uygulamalarının sağlanmalı ve teşvik edilmelidir. Bu amaçla katılım bankalarının talepleri üzerine Birlik tarafından ilgili üniversiteler ile iletişime geçilmelidir. Gelen talepler üniversite senatoları toplantı gündemlerinde ele alınıp akabinde YÖK'e iletilmelidir. Katılım bankalarının yetkililerinin belirli aralıklarla derslere konuk eğitmen olarak katılmaları ve üniversitelerle ortak seminer, konferans ve benzeri programların artırılması sağlanacaktır.

▲ **Eylem-5:** Katılım bankalarının yetkililerinin belirli aralıklarla derslere konuk eğitmen olarak katılmaları ve üniversitelerle ortak seminer, konferans ve benzeri programların artırılması sağlanmalıdır.

Y1.2 Katılım bankacılığı alanında online ve video tabanlı eğitim programlarının hazırlanıp TKBB koordinasyonu ile kullanıma açılması: Pandemi sonrası yeni normal döneme uyum ile birlikte, birliğin ve sektör paydaşlarının ihtiyacı olan eğitimlere kolay erişimin sağlanması amacıyla online ve video tabanlı eğitim programları TKBB koordinasyonu ve sektör paydaşları işbirliği ile birlikte hazırlanarak kullanıma sunulacaktır.

Y1.3 Katılım bankacılığı alanına dönük yetişmiş kadro oluşturmak için teknik eğitim ve iş üzerinde eğitim programlarının hazırlanması ve uygulamaya geçirilmesi

Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde Eğitim, İK ve Sertifikasyon hedefinde yer alan 4.3.2 aksiyonuna bağlı Eylem 13 devam edecektir:

▲ Birliğin organizasyonu ile yurt dışı danışma kurullarından ve / veya üniversitelerden akademisyenlerin ilgili personele eğitimler vermesi planlanmalıdır.

Kurumsal İletişim, Algı ve İtibar hedefinde yer alan 5.1.2 aksiyonuna bağlı Eylem 4 devam edecektir:

▲ Katılım bankacılığı sistemine dair oluşturulan terim ve uygulamaların personeller tarafından anlaşılması ve öğrenilmesini sağlamak amacıyla katılım bankaları içerisinde eğitimler düzenlenmelidir.

Y1.4 Katılım bankacılığı ekosistemi alanındaki farklı konulara ilişkin eğitim platformları üzerinde nano-degree* programlarının oluşturulması: Katılım bankacılığı ekosisteminde yer alan ürün ve hizmetlerin bilinirliğini artırmak ve müşteriler ile iletişiminin doğru yapılması amacıyla katılım bankacılığı konusunda kendisini geliştirmek isteyen kişilere ve kurumlara odaklı eğitim programları üzerine çalışmalar gerçekleştirilecektir.

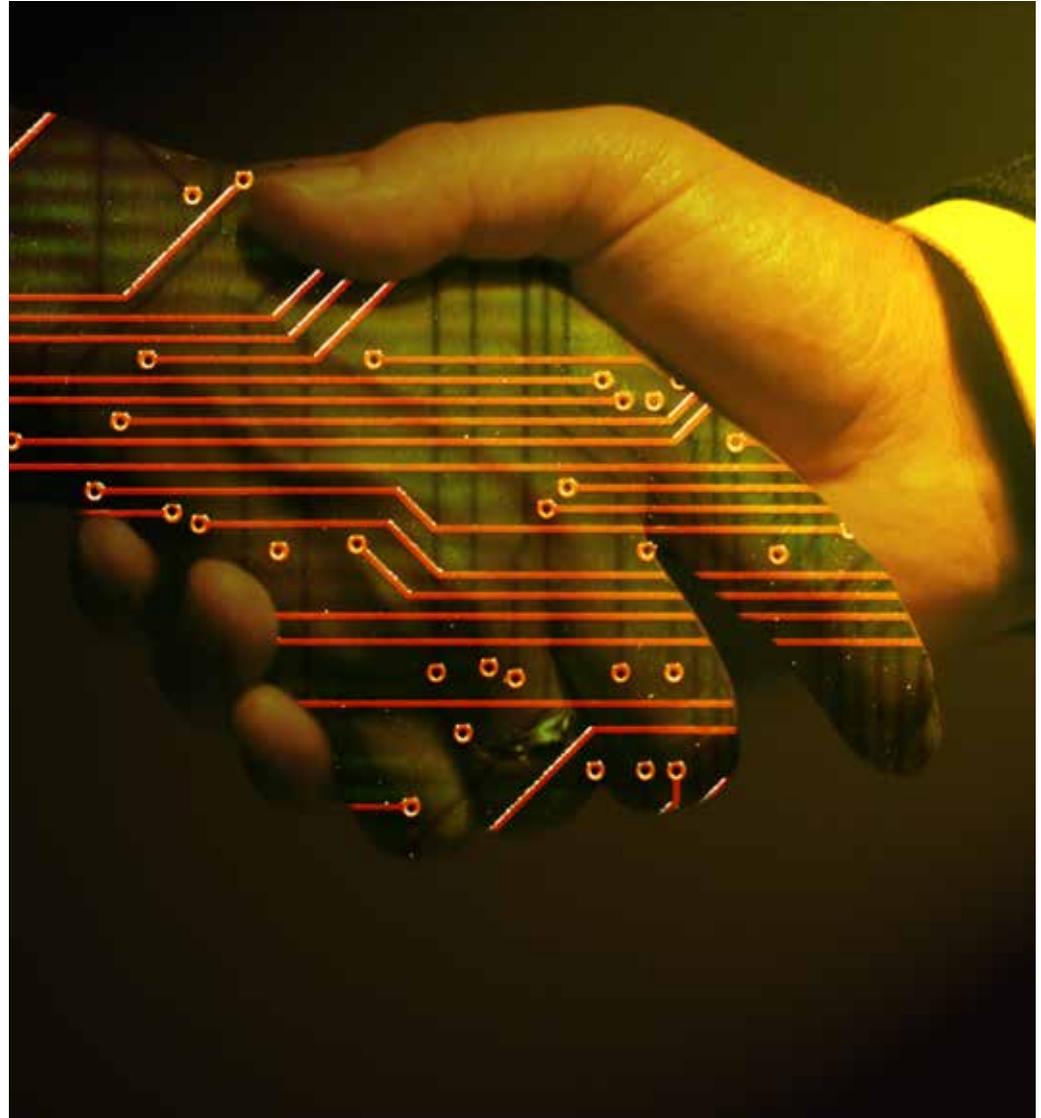
Stratejik Program Yönetiminin Oluşturulması için Aksiyonlar

Stratejik Hedef	#	Stratejiler	Aksiyon Sayısı
PMO	P1	Stratejik program yönetiminin oluşturulması	2

■ P1. Stratejik program yönetiminin oluşturulması

P1.1 Proje yönetim ofisinin kurulması ve proje yöneticilerinin belirlenmesi: Katılım Bankaları 2025 Strateji ve Aksiyonlarının takibi için TKBB bünyesinde proje yönetim ofisi kurulacaktır.

P1.2 İnisyatiflerin belirlenen hedefler doğrultusunda takip edilmesi: Stratejik hedeflerin etkin bir şekilde takibinin sağlanması amacıyla düzenli takip mekanizması hayata geçirilecektir.



▲ Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde yer alan ve devam eden eylemleri belirtmektedir.

* Nano-degree program: Kişilerin hedeflerini gerçekleştirebilmeleri için konu bazlı ve sistematik bir yaklaşımı olan uzaktan eğitim programı



7

Stratejik Hedefler Yol Haritası

7. STRATEJİK HEDEFLER YOL HARİTASI

İletişim, ekosistem, ürün çeşitliliği, standartlar ve yönetim, dijital ve yetkinlik inşası stratejik hedeflerinin başarılması; tüm paydaşların bir zaman planı ile uyumlu bir şekilde çalışarak, belirlenen stratejileri ve altında yer alan aksiyon adımlarının gerçekleştirilmesine bağlıdır.

Stratejik Hedefler	2021				2022				2023				2024				2025			
	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek
İletişim (İ)	Kurumsal iletişimin geliştirilmesi				1 strateji 2 aksiyon															
Ekosistem (K)	Ekosistemde yer alan paydaşlar ve oyuncular arasında işbirliğinin artırılması				Ekosistemin genişletilmesi															2 strateji 3 aksiyon
Ürün Çeşitliliği (Ü)	Katılım bankacılığı ürün çeşitliliğinin artırılması (sukuk ürünlerinin çeşitlendirilmesi, sermaye ortaklığı ve girişim sermayesi ürünlerinin geliştirilmesi, ESG (Çevre, Sosyal ve Kurumsal Yönetişim) uyumlu ürünlerin oluşturulması, likidite yönetim ürünlerinin geliştirilmesi ve gayrimenkul sertifikası kullanımının artırılması)				Katılım / Faizsiz finans sermaye piyasaları ürünlerinin çeşitliliğinin artırılması ve mevcut ürünlerin etkinliğinin geliştirilmesi				Mevcut ürün mevzuatlarındaki potansiyel iyileştirme alanlarının belirlenmesi ve yeni ürünler için mevzuat önerilerinin oluşturulması											3 strateji 7 aksiyon
Standartlar ve Yönetişim (S)	Katılım bankacılığı ürün standartlarının belirlenmesi, ilgili kurumlar ve müşteriler tarafından anlaşılır ve sade bir işleyiş yapısının sağlanması				TKBB Danışma Kurulu'nun bilinirliğinin artırılması ve uluslararası kurum ve kuruluşlar ile işbirliğine yönelik çalışmaların yapılması															2 strateji 3 aksiyon
Dijital (D)	Dijital yetkinliğin artırılması				1 strateji 2 aksiyon															
Yetkinlik İnşası (Y)	Eğitim altyapısının ve içeriğinin geliştirilmesi																			1 strateji 4 aksiyon
Stratejik program yönetiminin oluşturulması					1 strateji 2 aksiyon															

İletişim Stratejik Hedefi altında Yer Alan Aksiyonlar

İletişim Aksiyonlar	2021				2022				2023				2024				2025			
	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek
İ1.1 Kurumsal iletişim stratejisinin 2025 vizyon ve ihtiyaçlarına göre güncellenmesi	TKBB																			
İ1.2 Kurumsal iletişim stratejisinin takibi için performans kriterlerinin belirlenmesi ve takibi				TKBB																

Ekosistem Stratejik Hedefi altında Yer Alan Aksiyonlar

Ekosistem Aksiyonlar	2021				2022				2023				2024				2025			
	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek
K1.1 Ekosistemde yer alan paydaşların potansiyel ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bunları karşılamaya yönelik çalışmaların yapılması	TKBB																			
K1.2 Katılım bankacılığı sektöründe müşteri ilişkileri yöneticilerinin katılım sigortası ürünleri ile ilgili bilgi ve farkındalığının artırılması				Katılım Bankaları																
K1.3 Katılım sigortacılığı alanında katılım banka ve sigorta şirketleri arasında işbirliği alanlarının geliştirilmesi					TKBB															
K2.1 Farklı sektörlerde yer alan kurumlar ile bankacılık ürün ve hizmetleri bazında işbirliği alanlarının araştırılması												TKBB								
K2.2 TÜRİB ile yapılması planlanan işbirliği alanının genişletilmesi için sektör paydaşları ile birlikte planlama yapılması								TKBB												

X: Aksiyonu yöneteni göstermektedir.

■ Aksiyonların başlangıç ve bitiş tarihini göstermektedir.

■ Süreklilik gösteren aksiyonları belirtmektedir.

Ürün Çeşitliliği Stratejik Hedefi altında Yer Alan Aksiyonlar

Ürün Çeşitliliği Aksiyonlar	2021				2022				2023				2024				2025			
	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek
Ü1.1 Katılım bankacılığı pazarını genişletmek için alternatif ürün çeşitlerinin oluşturulması	TKBB																			
Ü1.2 Dış ticaret alanında ihtiyaç duyulan yeni ürün ve hizmetlerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması					TKBB															
Ü1.3 TÜRİB ile birlikte yapılması planlanan tevrruk ürününde tarım ürünleri dışında ürün çeşitlerinin bulunması ve tevrruk ürününe ek olarak yeni geliştirilebilecek ürün çeşitleri konusunda çalışmaların yapılması					TKBB								TÜRİB							
Ü2.1 Sermaye piyasası ürünlerinin geliştirilmesi konusunda katılım bankaları birliği paydaşları ile ortak çalışmalar başlatılması	TKBB																			
Ü2.2 Katılım bankaları ile birlikte ikincil piyasalardaki mevcut ürünlerin derinliğini artıracak aksiyonların planlanması					TKBB															
Ü3.1 Katılım bankacılığında mevcutta var olan ürünlerin (Sukuk, Murabaha, Tevrruk, Finansal Kiralama, Karz-ı Hasen, Müşareke, Azalan Müşareke, Mudarebe, Sat ve Geri Kirala Ürünleri ve Katılım Hesapları) kullanımını kolaylaştıracak ve pazar payını büyütecek mevzuat altyapılarının iyileştirmesine yönelik çalışmalar yapılması	TKBB																			
Ü3.2 Sermaye piyasası alanında mevcutta bulunmayan katılım finans ürünlerine ilişkin mevzuat önerileri hazırlanması									TKBB											

X: Aksiyonu yöneteni göstermektedir.

■ Aksiyonların başlangıç ve bitiş tarihini göstermektedir.

■ Süreklilik gösteren aksiyonları belirtmektedir.

Standartlar ve Yönetişim Stratejik Hedefi altında Yer Alan Aksiyonlar

Standartlar ve Yönetişim Aksiyonlar	2021				2022				2023				2024				2025			
	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek
S1.1 TKBB Danışma Kurulu tarafından ürünlerin uygulamalarına ilişkin standartların belirlenmesi ve ekosistem paydaşları ile paylaşılması	TKBB																			
S1.2 Katılım bankacılığı ekosistemi işleyişinde etik kurallar doğrultusunda şeffaflığın güçlendirilmesi ve yönetim mekanizmasının iyileştirilmesi					TKBB															
S2.1 TKBB Danışma Kurulu'nun ulusal ve uluslararası mecralarda iletişim stratejisini geliştirecek ve algısını güçlendirecek çalışmalar yapılması	TKBB																			

Dijital Stratejik Hedefi altında Yer Alan Aksiyonlar

Dijital Aksiyonlar	2021				2022				2023				2024				2025			
	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek
D1.1 Katılım bankacılığı dijital yol haritasının hazırlanması					TKBB															
D1.2 Dijitalleşmenin katılım bankacılığı alanında kanal yönetimi üzerindeki etkilerinin analiz edilmesi ve dijital kanalların etkin kullanılacağı alanların belirlenmesi	TKBB																			

X: Aksiyonu yöneteni göstermektedir.

■ Aksiyonların başlangıç ve bitiş tarihini göstermektedir.

■ Süreklilik gösteren aksiyonları belirtmektedir.

Yetkinlik İnşası Stratejik Hedefi altında Yer Alan Aksiyonlar

Yetkinlik İnşası Aksiyonlar	2021				2022				2023				2024				2025			
	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek
Y1.1 Katılım bankacılığına ilişkin açık öğretim, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarının geliştirilmesi için üniversiteler ve eğitim kurumları ile iş birliklerinin geliştirilmesi																				
Y1.2 Katılım bankacılığı alanında online ve video tabanlı eğitim programlarının hazırlanıp TKBB koordinasyonu ile kullanıma açılması																				
Y1.3 Katılım bankacılığı alanına dönük yetişmiş kadro oluşturmak için teknik eğitim ve iş üzerinde eğitim programlarının hazırlanması ve uygulamaya geçirilmesi																				
Y1.4 Katılım bankacılığı ekosistemi alanındaki farklı konulara ilişkin eğitim platformları üzerinde nano-degree* programlarının oluşturulması																				

X: Aksiyonu yöneteni göstermektedir.

► Aksiyonların başlangıç ve bitiş tarihini göstermektedir.

◄ Süreklilik gösteren aksiyonları belirtmektedir.

* Nano-degree program: Kişilerin hedeflerini gerçekleştirebilmeleri için konu bazlı ve sistematik bir yaklaşımı olan uzaktan eğitim programı

İletişim Stratejik Hedefi Sorumluluk Matrisi

İletişim Aksiyonlar	TKBB	Katılı Bankaları	Katılım Sigorta Şirketleri	BİST	TÜRİB	Eximbank	İFM	Cum. Başk. Finans Ofisi	Hazine&Maliye Bakanlığı	Merkez Bankası	KGK	BDDK	SPK	SEDDK	TSPB	TSB	DIYK	YÖK	Üniversiteler
İ1.1 Kurumsal iletişim stratejisinin 2025 vizyon ve ihtiyaçlarına göre güncellenmesi	Y&S	S										D&B							
İ1.2 Kurumsal iletişim stratejisinin takibi için performans kriterlerinin belirlenmesi ve takibi	Y&S	D&B										D&B							

Ekosistem Stratejik Hedefi Sorumluluk Matrisi

Ekosistem Aksiyonlar	TKBB	Katılı Bankaları	Katılım Sigorta Şirketleri	BİST	TÜRİB	Eximbank	İFM	Cum. Başk. Finans Ofisi	Hazine&Maliye Bakanlığı	Merkez Bankası	KGK	BDDK	SPK	SEDDK	TSPB	TSB	DIYK	YÖK	Üniversiteler
K1.1 Ekosistemde yer alan paydaşların potansiyel ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bunları karşılamaya yönelik çalışmaların yapılması	Y&S	S	D	D	D	D	D	B	B	B	D	B	B	B	D&B	D	B	B	D
K1.2 Katılım bankacılığı sektöründe müşteri ilişkileri yöneticilerinin katılım sigortası ürünleri ile ilgili bilgi ve farkındalığının artırılması	D&B	Y&S	D											B		B			
K1.3 Katılım sigortacılığı alanında katılım banka ve sigorta şirketleri arasında işbirliği alanlarının geliştirilmesi	Y&S	S	S											B		S			
K2.1 Farklı sektörlerde yer alan kurumlar ile bankacılık ürün ve hizmetleri bazında işbirliği alanlarının araştırılması	Y&S	D						D	D			D&B					B		
K2.2 TÜRİB ile yapılması planlanan işbirliği alanının genişletilmesi için sektör paydaşları ile birlikte planlama yapılması	Y&S	S		D	S							D							

Not: S: Sorumlu; Y: Yöneten; D: Danışılan; B: Bilgilendirilen

Ürün Çeşitliliği Stratejik Hedefi Sorumluluk Matrisi

Ürün Çeşitliliği Aksiyonlar	TKBB	Katılı Bankaları	Katılım Sigorta Şirketleri	BİST	TÜRİB	Eximbank	İFM	Cum. Başk. Finans Ofisi	Hazine&Maliye Bakanlığı	Merkez Bankası	KGK	BDDK	SPK	SEDDK	TSPB	TSB	DIYK	YÖK	Üniversiteler
Ü1.1 Katılım bankacılığı pazarını genişletmek için alternatif ürün çeşitlerinin oluşturulması	Y & S	S								D		D	D		D				
Ü1.2 Dış ticaret alanında ihtiyaç duyulan yeni ürün ve hizmetlerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması	Y & S	S				D			D	D		B							
Ü1.3 TÜRİB ile birlikte yapılması planlanan teverruk ürününde tarım ürünleri dışında ürün çeşitlerinin bulunması ve teverruk ürününe ek olarak yeni geliştirilebilecek ürün çeşitleri konusunda çalışmaların yapılması	S	S		D	Y & S							D	D		D & B				
Ü2.1 Sermaye piyasası ürünlerinin geliştirilmesi konusunda katılım bankaları birliği paydaşları ile ortak çalışmalar başlatılması	Y & S	S		D						D	B		S		S				
Ü2.2 Katılım bankaları ile birlikte ikincil piyasalardaki mevcut ürünlerin derinliğini artıracak aksiyonların planlanması	Y & S	S		S						S			S						
Ü3.1 Katılım bankacılığında mevcutta var olan ürünlerin (Sukuk, Murabaha, Teverruk, Finansal Kiralama, Karz-ı Hasen, Müşareke, Azalan Müşareke, Mudarebe, Sat ve Geri Kirala Ürünleri ve Katılım Hesapları) kullanımını kolaylaştıracak ve pazar payını büyütecek mevzuat altyapılarının iyileştirmesine yönelik çalışmalar yapılması	Y & S	S		D					S	S		S	S						
Ü3.2 Sermaye piyasası alanında mevcutta bulunmayan katılım finans ürünlerine ilişkin mevzuat önerileri hazırlanması	Y & S	S		S								S	S		S				

Not: S: Sorumlu; Y: Yöneten; D: Danışılan; B: Bilgilendirilen

Standartlar ve Yönetişim Stratejik Hedefi Sorumluluk Matrisi

Standartlar ve Yönetişim Aksiyonlar	TKBB	Katılı Bankaları	Katılım Sigorta Şirketleri	BİST	TÜRİB	Eximbank	iFM	Cum. Başk. Finans Ofisi	Hazine&Maliye Bakanlığı	Merkez Bankası	KGK	BDDK	SPK	SEDDK	TSPB	TSB	DIYK	YÖK	Üniversiteler
S1.1 TKBB Danışma Kurulu tarafından ürünlerin uygulamalarına ilişkin standartların belirlenmesi ve ekosistem paydaşları ile paylaşılması	Y & S	B							D & B	D & B	D & B	D & B	D & B	D & B			D		
S1.2 Katılım bankacılığı ekosistemi işleyişinde etik kurallar doğrultusunda şeffaflığın güçlendirilmesi ve yönetim mekanizmasının iyileştirilmesi	Y & S	B									D & B	D & B	D & B	D & B					
S2.1 Katılım bankacılığı ekosistemi işleyişinde etik kurallar doğrultusunda şeffaflığın güçlendirilmesi ve yönetim mekanizmasının iyileştirilmesi	Y & S	B																	

Dijital Stratejik Hedefi Sorumluluk Matrisi

Dijital Aksiyonlar	TKBB	Katılı Bankaları	Katılım Sigorta Şirketleri	BİST	TÜRİB	Eximbank	iFM	Cum. Başk. Finans Ofisi	Hazine&Maliye Bakanlığı	Merkez Bankası	KGK	BDDK	SPK	SEDDK	TSPB	TSB	DIYK	YÖK	Üniversiteler
D1.1 Katılım bankacılığı dijital yol haritasının hazırlanması	Y & S	S																	
D1.2 Dijitalleşmenin katılım bankacılığı alanında kanal yönetimi üzerindeki etkilerinin analiz edilmesi ve dijital kanalların etkin kullanılacağı alanların belirlenmesi	Y & S	S																	

Not: S: Sorumlu; Y: Yöneten; D: Danışılan; B: Bilgilendirilen

Yetkinlik İnşası Stratejik Hedefi Sorumluluk Matrisi

Yetkinlik İnşası Aksiyonlar	TKBB	Katılı Bankaları	Katılım Sigorta Şirketleri	BİST	TÜRİB	Eximbank	İFM	Cum. Başk. Finans Ofisi	Hazine&Maliye Bakanlığı	Merkez Bankası	KGK	BDDK	SPK	SEDDK	TSPB	TSB	DIYK	YÖK	Üniversiteler
Y1.1 Katılım bankacılığına ilişkin açık öğretim, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarının geliştirilmesi için üniversiteler ve eğitim kurumları ile iş birliklerinin geliştirilmesi	Y	B																S	D
Y1.2 Katılım bankacılığı alanında online ve video tabanlı eğitim programlarının hazırlanıp TKBB koordinasyonu ile kullanıma açılması	Y & S	D																	
Y1.3 Katılım bankacılığı alanına dönük yetişmiş kadro oluşturmak için teknik eğitim ve iş üzerinde eğitim programlarının hazırlanması ve uygulamaya geçirilmesi	Y & S	S																	
Y1.4 Katılım bankacılığı ekosistemi alanındaki farklı konulara ilişkin eğitim platformları üzerinde nano-degree* programlarının oluşturulması	Y & S	D																	

Not: S: Sorumlu; Y: Yöneten; D: Danışılan; B: Bilgilendirilen

* Nano-degree program: Kişilerin hedeflerini gerçekleştirebilmeleri için konu bazlı ve sistematik bir yaklaşımı olan uzaktan eğitim programı

Kaynaklar
Tablo ve Grafik Listeleri
Kısaltma Listesi

Kaynaklar

- Albaraka Garaj İnternet Sitesi
- Alneo İnternet Sitesi
- Bank Negara Malaysia İnternet Sitesi
- Bank of Indonesia Sharia Economy and Finance Report 2019
- BDDK Aylık Bülten
- BDDK İnternet Sitesi
- Borsa İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Raporu
- Business Insider 10 Biggest Banks in the World in 2019
- Central Bank of Qatar İnternet Sitesi
- Colendi İnternet Sitesi
- DEİK Katar Ülke Bülteni 2013
- Dergipark Endonezya'da İslami Bankacılık ve İslami Finans Uygulamaları 2018
- Dergipark İslami Finansın Türkiye, ABD, İngiltere ve Malezya'da Gelişimi 2019
- Dergipark Malezya'da İslami Finans ve İslami Bankacılık Uygulamaları Üzerine Bir İnceleme 2019
- EY Covid-19 Briefing Customer & Growth 2020
- EY How Banks Can Successfully Emerge From Covid-19 2020
- EY Next Wave of Technology Transformation in Banking 2020
- EY Parthenon Strategic Talk Track Financial Services 2020
- ICD Thomson Reuters Islamic Finance Development Report 2020
- IFN Indonesia Report 2020
- IFN UK Islamic Finance Week Raporu 2019
- IFN Ülke Analizi Fas 2020
- IFN Ülke Analizi İngiltere 2020
- IFN Ülke Analizi Malezya 2020
- IFN Ülke Analizi Pakistan 2020
- Islamic Financial Services Industry Stability Report 2020
- İKAM İslami Fintech Çalıştayı 2020
- İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Programı Eylem Planı
- İTO Covid-19 Salgınının Neden Olduğu Ekonomik Duraksamanın Katılım Bankaları Üzerindeki Etkileri 2020
- Katılım Bankaları İnternet Siteleri
- Katılım Finans Dergisi Pakistan'da İslami Bankacılık 2020
- MenaPay İnternet Sitesi
- Moody's Challenges and Opportunities in Global Islamic Finance Industry Stability 2019
- Mufi İnternet Sitesi
- NakitBasit İnternet Sitesi
- SETAV İstanbul'un Finans Merkezi Olma Arayışı 2017
- State Bank of Pakistan İnternet Sitesi
- State Bank of Pakistan National Financial Inclusion Strategy 2015

- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı On Birinci Kalkınma Planı
- T.C. Dokuzuncu Kalkınma Planı (2017-2023)
- T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı İnternet Sitesi
- TBB Dijital, İnternet ve Mobil Bankacılık İstatistikleri 2020
- The Asian Banker The Largest Banks Rankings 2019
- TKBB ADK İnternet Bankacılığı Verileri
- TKBB Banka Mukayese Raporu
- TKBB Danışma Kurulu Faaliyet Raporu 2019
- TKBB İFM Vizyonu
- TKBB İnternet Sitesi
- TKBB Mevzuat Tarihçesi
- TKBB Sukuk İhraç Hacimleri Raporu
- Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)
- Türkiye Sermaye Piyasaları Derneği Küresel Finans Merkezleri Endeksi 2019
- UK British Embassy Bishkek Islamic Finance in the UK 2015
- Yeni Ekonomi Programı (2021-2023)
- Yüksek Lisans Tezi Katılım Bankacılığı Sisteminde Kullanılan Araçlar Katılım Bankalarının ve Mevduat Bankalarının Borçlanma Kapasitelerinin Karşılaştırılması 2019

Görüşülen Kurumlar

- Albaraka Türk Katılım Bankası
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)
- Borsa İstanbul A.Ş.
- Eximbank
- İstanbul Finans Merkezi (İFM)
- Katılım Emeklilik
- KT Portföy
- Kuveyt Türk Katılım Bankası
- Marmara Üniversitesi İslam Ekonomisi ve Finansı Enstitüsü (MÜİSEF)
- Neova Katılım Sigorta
- Sermaye Piyasası Kurulu
- TKBB Danışma Kurulu
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi
- Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı
- Türkiye Emlak Katılım Bankası
- Türkiye Finans Katılım Bankası
- Türkiye Sigorta
- Türkiye Sigorta Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği (TSB)
- Türkiye Ürün İhtisas Borsası (TÜRİB)
- Vakıf Katılım Bankası
- Ziraat Katılım Bankası

Tablo ve Grafik Listeleri

Grafik Listesi

Grafik 1.1.1: Küresel Faizsiz Finans Sektörü Bölge Dağılımı, 2019
Grafik 1.1.2: Ülkelere göre Küresel Faizsiz Bankacılık Aktifleri Dağılımı, 2019 3. Çeyrek
Grafik 1.1.3: Seçili Ülkelerde Faizsiz Bankacılık Aktif Büyüklükleri ve Penetrasyon Oranları, 2019 3. Çeyrek
Grafik 1.1.4: Küresel Sukuk İhraç Değerleri, 2019 (milyar Amerikan doları)
Grafik 1.1.5: Seçili Ülkelerde Kamu Sukuk İhraç Değerleri, 2019 (milyon Amerikan doları)
Grafik 1.1.6: Seçili Ülkelerde Kurumsal Sukuk İhraç Değerleri, 2019 (milyon Amerikan doları)
Grafik 1.2.1: Batılı Ülkelerdeki İslami Banka Sayısı, 2015
Grafik 1.3.1: Katılım Bankaları Toplam Aktifleri ve Bankacılık Toplam Aktifleri İçerisindeki Payı (milyon Türk lirası, %)
Grafik 1.3.2: Türkiye Katılım Bankaları Pazar Payları, 2020 3. Çeyrek
Grafik 1.3.3: Toplanan Fonlar (milyon Türk lirası)
Grafik 1.3.4: Özkaynak Karlılığı (ROE)
Grafik 1.3.5: Aktif Karlılığı (ROA)
Grafik 1.3.6: Türkiye'de Yıllara Göre Kira Sertifikası İhracı (milyon Türk lirası)
Grafik 1.3.7: Toplam Kira Sertifikası İhraç Hacimlerinin Bankalara göre Dağılımı, 2020 Kasım
Grafik 1.3.8: Katılım Bankaları Toplam Şube Sayısı
Grafik 1.3.9: Katılım Bankaları Toplam Personel Sayısı
Grafik 3.1.1: Covid-19 Sürecinde Katılım Bankacılığı Toplanan Fon Tutarı Gelişimi (milyar Türk lirası)
Grafik 3.2.1: Türkiye İnternet Bankacılığı İşlem Hacmi (milyar Türk lirası)
Grafik 3.2.2: Katılım Bankacılığı Dijital Bankacılık Aktif Müşteri Sayısı (bin kişi sayısı)
Grafik 3.2.3: Katılım Bankacılığı Dijital Kanallar İşlem Hacmi (milyar Türk lirası)
Grafik 4.1 : %15 Pazar Payı Senaryosu ile Katılım Bankaları Toplam Aktif Büyüklüğü (milyar Türk lirası)
Grafik 5.1 : Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi (2015-2025)'nde Yer Alan Eylemlerin Mevcut Durumu

Tablo Listesi

Tablo 1.1.1: Küresel Faizsiz Finans Sektörü Bölge ve Segment Dağılımı, 2019 (milyar Amerikan doları)
Tablo 1.1.2: Faizsiz Bankalar ve Konvansiyonel Bankaların Ortalama Aktif Büyüklükleri Karşılaştırmaları, 2019
Tablo 1.2.1: Küresel Faizsiz Bankacılıkta Seçili Piyasalar
Tablo 1.3.1: Banka Türlerine Göre Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu (%)
Tablo 2.2.1: Katılım Bankacılığı Strateji Yol Haritası Güncellenme Metodolojisi
Tablo 2.2.2: Türkiye Katılım Bankacılığı Sektörü Ana Sistem Oyuncuları ve Paydaşları
Tablo 3.2.1: Türkiye Aktif Dijital Bankacılık Müşteri Sayıları
Tablo 3.3.1: TKBB - İFM Eylemleri Mevcut Durum Tablosu
Tablo 4.1 : %15 Pazar Payı Senaryosu ile Katılım Bankacılığı Bilanço Kalemleri
Tablo 6.2.1: Stratejik Hedeflere Ulaşmak için Gerekli Aksiyonlar

Kısaltma Listesi (1/2)

1	ABG	Albaraka Bankacılık Grubu
2	AAOIFI	İslami Finansal Kuruluşlar Muhasebe ve Denetim Kuruluşu (Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions)
3	ASBISINDO	Endonezya İslami Bankalar Birliği (Indonesian Sharia Bank Association)
4	ATM	Otomatik Vezne Makinesi (Automated Teller Machine)
5	BAE	Birleşik Arap Emirlikleri
6	BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
7	BES	Bireysel Emeklilik Sistemi
8	BİST	Borsa İstanbul
9	BMI	Bank Muamalat Indonesia
10	CIBAFI	İslami Banka ve Kuruluşlar Genel Konseyi (General Council for Islamic Banks and Financial Institutions)
11	CIMA	Yönetim Muhasebecileri Enstitüsü (Chartered Institute of Management Accountants)
12	CISI	Menkul Kıymetler ve Yatırımlar Enstitüsü (Chartered Institute for Securities & Investment)
13	DASK	Doğal Afet Sigortaları Kurumu
14	DİB	Diyanet İşleri Başkanlığı
15	DİYK	Din İşleri Yüksek Kurulu
16	DSN	Ulusal Fetva Heyeti (National Sharia Council)
17	ELÜS	Elektronik Ürün Senedi
18	ESG	Çevre, Sosyal ve Kurumsal Yönetişim (Environment, Social and Governance)
19	FAA	Finansal Akreditasyon Ajansı
20	FFKK	Faizsiz Finans Koordinasyon Kurulu
21	FİNTEK	Finansal Teknoloji
22	FSA	Finansal Hizmetler Otoritesi (Financial Services Authority)
23	GSYH	Gayrı Safi Yurtiçi Hasıla
24	GZFT	Güçlü-Zayıf-Fırsat-Tehdit
25	HM	Her Majesty
26	IDB	İslam Kalkınma Bankası
27	IFQ	İslami Finans Yeterlilik (Islamic Finance Qualification)
28	IFRS	Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (International Financial Reporting Standards)
29	IFSA	İslami Finansal Hizmetler Kanunu
30	IFSB	İslami Finans Hizmetler Kurulu (Islamic Financial Services Board)
31	IICRA	Uluslararası İslami Mutabakat ve Tahkim Merkezi (International Islamic Center for Reconciliation and Arbitration)
32	IIFM	Uluslararası İslami Finans Piyasası (International Islamic Finance Market)
33	IILM	Uluslararası İslami Finans Likidite Yönetim Şirketi (International Islamic Liquidity Management Corporation)
34	INCEIF	Uluslararası İslami Finans Eğitim Merkezi (International Center for Education in Islamic Finance)
35	İFM	İstanbul Finans Merkezi

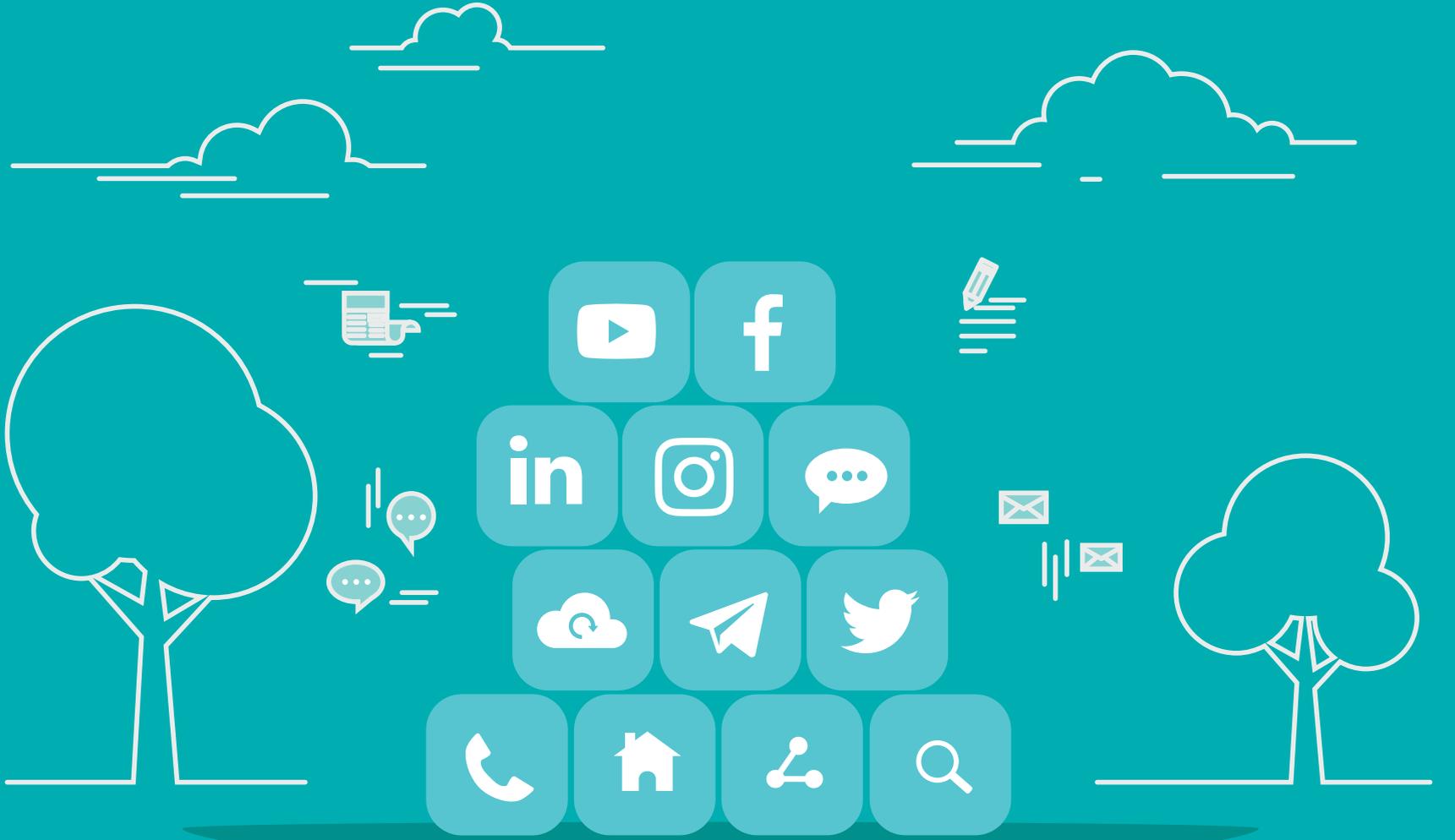
Kısaltma Listesi (2/2)

36	İİBF	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
37	İK	İnsan Kaynakları
38	KDV	Katma Değer Vergisi
39	KGK	Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
40	LMS	Öğrenme Yönetim Sistemleri (Learning Management Systems)
41	MÜİSEF	Marmara Üniversite İslam Ekonomisi ve Finansı Enstitüsü
42	NCB	The National Commercial Bank
43	OJK	Endonezya Finansal Hizmetler Otoritesi
44	ÖFK	Özel Finans Kurumu
45	PMO	Proje Yönetim Ofisi (Project Management Office)
46	POS	Satış Noktası (Point of Sale)
47	RM	Relations Manager
48	ROA	Aktiflerin Karlılığı
49	ROE	Özsermaye Karlılığı
50	SAC	Malezya Merkez Bankası Fetva Danışma Kurulu (The Shariah Advisory Council of Bank Negara Malaysia)
51	SC	Malezya Menkul Kıymetler Komisyonu (Securities Commission Malaysia)
52	SECP	Pakistan Menkul Kıymetler Komisyonu (Securities & Exchange Commission of Pakistan)
53	SEDDK	Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu
54	SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
55	TARSİM	Tarım Sigortaları Havuzu
56	TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
57	TEFAS	Türkiye Elektronik Fon Dağıtım Platformu
58	TFRS	Türkiye Finansal Raporlama Standartları Yorumlar
59	TKBB	Türkiye Katılım Bankaları Birliği
60	TMSF	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
61	TSB	Türkiye Sigorta Ve Reasürans Şirketleri Birliği
62	TSPB	Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği
63	TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
64	TÜFE	Tüketici Fiyat Endeksi
65	TÜRİB	Türkiye Ürün İhtisas Borsası
66	ULAKBİM	Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi
67	VKŞ	Varlık Kiralama Şirketi
68	YBBO	Yıllık Bileşik Büyüme Oranı
69	YEP	Yeni Ekonomi Programı
70	YÖK	Yükseköğretim Kurulu
71	ZISWAF	İslami Sosyal Fonlar (Program Bantuan Manusia Lanjut Usia)

Sorularınız ve daha fazla bilgi talebiniz için
TKBB (Türkiye Katılım Bankaları Birliği)
ile irtibat kurabilirsiniz.

bilgi@tkbb.org.tr

Katılım Bankacılığı hakkında haberleri, gelişmeleri ve daha fazlasını bulmak için sosyal medya hesaplarımızı takip edebilirsiniz.



-  tkbb.org.tr
-  tkbbdanismakurulu.org.tr
-  tkbbegitim.org.tr
-  katilimfinans.com.tr
-  katilimendeksi.org

- [tkbborgtr](#) 
- [TürkiyeKatilimBankalariBirligi](#) 
- [TkbbOrgTr](#) 
- [turkiyekatilimbankalaribirligi](#) 
- [Türkiye Katılım Bankaları Birliği](#) 
- [katilimfinansdergisi](#) 
- [KatilimFinans](#) 
- [katilimfinansdergisi](#) 
- [Katılım Finans](#) 
- [Katilimfinans](#) 



Saray Mahallesi, Dr. Adnan Büyükdeniz Caddesi,
C Blok Akofis Park No:8 Kat:8
34768 Ümraniye / İstanbul
+90 (216) 636 95 00